

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

LATÍN

CURSO 2018 – 2019

I. E. S. VALLE INCLÁN

DEPARTAMENTO DE LINGUA LATINA

NORMATIVA LEGAL

- RESOLUCIÓN do 27 de xullo de 2015, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións no curso académico 2015/16 para a implantación do currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29 de xullo)
- DECRETO 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29 de xuño)
- Orden ECD/65/2015, de 21 de enero, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación da educación primaria, a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato (BOE do 29 de xaneiro)
- RESOLUCIÓN do 15 de xullo de 2016 da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións para a implantación, no curso académico 2016/17, do currículo establecido no Decreto 86/2015, do 25 de xuño, da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia.
- ORDE do 28 de maio de 2018 pola que se aproba o calendario escolar para o curso 2018/2019 nos centros docentes sostidos con fondos públicos na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 8 de xuño de 2018): elaboración de información básica da programación didáctica.

ÍNDICE

INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN	PÁX. 5
----------------------------------	--------

4º ESO

1. INTRODUCCIÓN	PÁX. 7
2. OBXECTIVOS	9
3. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE. CONCRECIÓN QUE RECOLLE A RELACIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES QUE FORMAN PARTE DOS PERFÍS DE COMPETENCIAS.	10
4. CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE DE	
4.1. TEMPORALIZACIÓN	15
4.2. GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA	21
4.3. PROCEDIMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	21
4.4. CONCRECIÓN DE ELEMENTOS TRANSVERSAIS	21
5. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS	31
6. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS	31
7. CRITERIOS SOBRE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO	33
8. DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUCIÓNS DOS SEUS RESULTADOS	37
9. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AOS PROXECTOS DO CENTRO: PROXECTO LECTOR E TIC	37
10. ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES	38
11. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES	38

BACHARELATO. LATÍN I E II.

1. INTRODUCCIÓN	PÁX. 39
2. OBXECTIVOS	41

LATÍN I BACH.

1. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE. CONCRECIÓN QUE RECOLLE A RELACIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES QUE FORMAN PARTE DOS PERFÍS DE COMPETENCIAS.	PÁX. 42
--	---------

2. CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE DE	
2.1. TEMPORALIZACIÓN	47
2.2. GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA	54
2.3. PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	54
2.4. CONCRECIÓN DE ELEMENTOS TRANSVERSAIS	54
3. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS	69
4. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS	69
5. CRITERIOS SOBRE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO	69
6. DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUCIÓN DOS SEUS RESULTADOS	74
7. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AOS PROXECTOS DO CENTRO: PROXECTO LECTOR E TIC	75
8. ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES	75
9. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES	79

LATÍN II BACH.

1. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE. CONCRECIÓN QUE RECOLLE A RELACIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES QUE FORMAN PARTE DOS PERFÍS DE COMPETENCIAS.	<i>PÁX. 80</i>
2. CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE DE	
2.1. TEMPORALIZACIÓN	84
2.2. GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA	88
2.3. PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	88
2.4. CONCRECIÓN DE ELEMENTOS TRANSVERSAIS	88
3. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS	95
4. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS	95
5. CRITERIOS SOBRE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO	96
6. DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUCIÓN DOS SEUS RESULTADOS	98
7. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AOS PROXECTOS DO CENTRO: PROXECTO LECTOR E TIC	99
8. ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES	99
9. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES	101

MEDIDAS DA ATENCIÓN A DIVERSIDADE	102
ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AOS PROXECTOS DO CENTRO	103
INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE	104
MECANISMOS DE REVISIÓN AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA	105

Anexos:

Anexo 1: Rúbricas para Latín 4º ESO

Anexo 2: Rúbricas para Latín I

Anexo 3: Rúbricas para Latín II

Anexo 4: OBXECTIVOS, CONTIDOS, CRITERIOS SOBRE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE: MÍNIMOS ESIXIBLES. PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

O IES “Valle Inclán” está situado en Pontevedra na Gran Vía de Montero Ríos, S/N, nun edificio de comezos do século XX que funcionou ata os anos sesenta como único instituto da cidade.

Atende a unha poboación que reside maioritariamente no centro da cidade e que pertence, a grandes trazos, á clase media.

Entre as súas instalacións conta con ximnasio, vinte e seis aulas ordinarias, dúas de diversificación, dúas de desdobres, unha de apoio, biblioteca, tres laboratorios - física, química e CC.NN-, aula de informática, aula de tecnoloxía, paraninfo, sala de profesores, despachos, oficinas e conserxería.

Os plans ou proxectos nos que participa o profesorado son: Convivencia escolar, implantación das TIC, lector e lingüístico.

Durante o curso 2016-2017 impártense, en horario diúrno, ensinanzas de ESO ((16 unidades + 1 PMAR (2º ESO) cun total de 456 alumnos/as) e Bacharelato ((10 unidades) 227 alumnos/as). En horario nocturno (adultos) Bacharelato ((2 unidades que se desdobran nas materias de modalidade) 73 alumnos/as (total alumnado do centro 756). Tamén en horario de tarde alberga unha sección de Inglés da EOI cun número aproximado de 600 alumnos/as (desde básico a avanzado), catro profesores/as e cinco aulas. Os venres pola tarde o centro cede catro aulas á FANPA para impartírense clases de inglés.

En novembro de 2015 a Consellería de Educación promoveu a a recollida de datos dun cuestionario sobre a convivencia nos centros educativos de Galicia para contar cunha primeira diagnose que permitise elaborar posteriormente un plan de convivencia definitivo . Estes cuestionarios cubríronos todos os sectores da comunidade educativa. Os participantes do foron: 364 alumnos/as de ESO; 14 de bacharelato; 15 de profesorado, 27 familias e 4 PAS.

Das súas respostas podemos extraer unha serie de conclusións. A convivencia do centro mellorou nos últimos tres anos. Unha porcentaxe do 42,9 % do alumnado de bacharelato considera que mellorou lixeiramente e un 28,6% moitísimo, porén un 14,3% considera que empeorou lixeiramente ou alarmantemente. A percepción das familias e do profesorado é similar. As primeiras consideran que mellorou lixeiramente un 22,2% e que empeorou un lixeiramente

un 14,8%. O segundo sector considera que mellorou lixeiramente un 46,7% e que empeorou un 26,7%. Só o sector do persoal PAS valora negativamente a evolución da convivencia, pois un 50% considera que empeorou.

Unha parte importante do profesorado opina que un 66,7% das familias escoita o profesorado e chegan a avinzas con eles; un 60% amosa interese pola evolución do seu fillo/a; un 40% amosa interese polos resultados que reflicten as notas, e só un 33,3% fai un seguimento da súa evolución. Unha porcentaxe do 90% das familias opina que se informa e se implica na vida do centro e un 100% apoia as decisións do titor/a. En definitiva, un 70,4% están satisfeitos co centro (60% pais e 76,2% nais) e un 7,7% non.

O documento máis coñecido polos distintos sectores da comunidade educativa son as Normas de Organización e Funcionamento (NOF); e a seguir o Proxecto Educativo de Centro (PEC) e o Plan de Acción Titorial (PAT). Tamén hai coñecemento do Protocolo de Absentismo.

Na actualidade, o ensino do Latín abrange os seguintes cursos:

Estudos diurnos:

4º ESO (Materia troncal na opción B: "Iniciación ao Bach. Humanidades e CC.SS.): 3 horas

1º Bacharelato (Materia troncal xeral no itinerario de Humanidades): 4 horas

2º Bacharelato (Materia troncal xeral no itinerario e Humanidades): 4 horas

Estudos nocturnos: 1º e 2º bacharelato: 4 horas respectivamente.

Suman 19 horas impartidas pola Xefa do Departamento María Álvarez Díaz

4º ESO

LATÍN

1. INTRODUCCIÓN

A materia de latín, presente no currículo de cuarto curso de ESO, supón un achegamento específico á lingua e á cultura de Roma e, consecuentemente, ao mundo antigo. O seu estudo ofrécese a partir de contidos lingüísticos e culturais, complementarios entre si e unidos polo seu carácter de achegas substanciais do que se coñece como herdanza clásica.

Todas as linguas de Europa occidental incrementaron os seus recursos expresivos, en todas as épocas, mesmo na actualidade, coa adopción de palabras de orixe latina. Esa calidade de achega e continuidade na sociedade actual debe guiar a súa presentación e dar sentido ao seu estudo.

A adquisición dos estándares básicos desta materia e o logro dos obxectivos da etapa deberán estar no horizonte dos dous obxectivos primordiais que persegue esta materia: iniciar un estudo básico da lingua que é nexa e está na orixe do amplo grupo de linguas romances e coñecer os aspectos máis relevantes da sociedade e da cultura romanas para poder relacionalos cos do mundo actual. O primeiro obxectivo axuda a mellorar o coñecemento e uso das propias linguas como instrumento primordial de aprendizaxe e comunicación; o segundo achega unha interpretación máis ponderada da sociedade actual.

A lingua latina é unha das máis importantes achegas do mundo clásico á civilización occidental, polo que é razoable que os contidos propiamente lingüísticos ocupen un espazo considerable e substancial da materia. Por evolución ou por influencia léxica o latín está presente nas linguas que utilizamos ou nas que son obxecto de aprendizaxe para as alumnas e os alumnos.

O estudo do sistema da lingua latina como modelo de lingua flexiva permite, a través da comparación, unha reflexión profunda sobre os elementos formais e os mecanismos sintácticos das linguas de uso do alumnado. O coñecemento, sequera básico, do latín fai posible entender as linguas de orixe romance como o resultado concreto dunha evolución, e apreciar en que medida a súa estrutura e o seu léxico están en débeda coa lingua da que proceden. Pola súa banda, a práctica da tradución constitúe unha experiencia de investigación que utiliza a lóxica do pensamento, favorece a memoria e potencia os hábitos de disciplina no estudo, co que se razoa mellor e se aprende a aprender. Neste sentido, parece recomendable seguir un método natural en que as regras morfosintácticas se deduzan da práctica da lectura e da tradución e no cal a súa aprendizaxe sistemática constitúa unha segunda fase.

Por outra banda, non poden encerrarse as linguas en compartimentos estancos, como se viña facendo tradicionalmente nos sistemas escolares. Cómpre promover o uso integral do repertorio lingüístico, discursivo, estratéxico e intercultural que posúe o alumnado e que vai adquirindo ao longo das súas diversas experiencias lingüísticas dentro e fóra do ámbito educativo. Así, o/a aprendiz plurilingüe realizará transferencias de coñecementos e experiencias lingüísticas adquiridos nunha lingua para abordar tarefas de comunicación, creación e aprendizaxe noutra lingua diferente. Esta capacidade de transferencia promove, entre outras cousas a tolerancia perante palabras descoñecidas, nomeadamente importante nos contextos de comprensión que necesitan a fluidez, como son a lectura extensiva e a comprensión de textos orais sen posibilidade de verificación do entendido. A competencia plurilingüe facilitará, daquela, a inferencia de significados e o desenvolvemento de competencias heurísticas eficaces para identificar os elementos esenciais e secundarios nun texto descoñecido.

Mediante o diálogo intercultural tamén se poñen en xogo dispositivos de relación social esenciais, como son o recoñecemento do outro como lexítimo, o reforzamento da identidade propia no recoñecemento da identidade das demais persoas, a aceptación da diversidade persoal, social e cultural, e o respecto dos dereitos fundamentais.

O estudo da historia e evolución da lingua latina e da formación das palabras dota o alumnado dos coñecementos necesarios para entender a evolución lingüística, determinar os procesos de cambio fonético e semántico e ilustrar os procedementos que actúan na formación do léxico, ao mesmo tempo que enriquece o seu vocabulario. O alumnado, ao falar calquera lingua románica, debe ter conciencia de estar mantendo vivos moitos séculos de civilización mediterránea co latín como nexo unificador.

Ademais, a materia aborda o coñecemento do marco xeográfico e histórico e dos aspectos máis relevantes da sociedade romana e clásica en xeral, desde a que se transmitiron modos de vida, institucións e creacións literarias, técnicas e artísticas que están na base da configuración e evolución de Europa. Ese coñecemento supón un referente necesario no que rastrexar os antecedentes históricos da organización social ou a delimitación dos dereitos das persoas. A cultura que modelou o noso presente e impregna boa parte dos nosos canons estéticos é tamén transmisora de valores universais, que entroncan a nosa herdanza cultural coas raíces do mundo clásico. Neste sentido, a lectura de textos literarios axuda a observar como temas e tópicos da cultura grecolatina se transmitiron ata hoxe e seguen presentes nos nosos escritos.

De acordo con estes principios, os contidos da materia distribúense en sete bloques que se refiren tanto a cuestións lingüísticas como a temas culturais. O primeiro destes bloques estuda o latín como orixe das linguas romances: comeza coa análise das linguas do mundo, para seguir co estudo do indoeuropeo e as súas familias lingüísticas, a orixe, a evolución e as etapas do latín e as linguas romances. A continuación, preténdese analizar o papel que desempeñou a lingua latina na formación do galego, do castelán e das demais linguas romances que se falan na actualidade en Europa e noutros países do mundo, mediante o estudo do mantemento de elementos lingüísticos latinos nesas linguas e a análise dos procesos de evolución fonética,

morfosintáctica e semántica. O seguinte bloque, aborda os elementos básicos da lingua latina, comezando por percorrer os sistemas de escritura coñecidos, para analizar despois a orixe e a evolución do abecedario latino e a súa pronuncia. Os dous bloques seguintes, tratan aspectos netamente lingüísticos, centrándose desta vez na morfoloxía e na sintaxe, os outros dous niveis de descrición e explicación do sistema, ademais da fonética e a semántica, dúas realidades inseparables que conforman e integran o aspecto gramatical. Preténdese iniciar o alumnado no concepto de flexión, estudando a estrutura interna das palabras e os elementos formais destas que serven para definir a relación que manteñen con outras dentro da oración. A sintaxe tamén se ocupa de estudar as estruturas oracionais latinas e os elementos que definen as súas construcións máis características, introducindo progresivamente niveis de maior complexidade, co propósito fundamental da comprensión e a interpretación dos textos. O bloque 5 comprende o estudo da civilización latina, co fin de identificar non só os feitos máis importantes da súa historia, senón tamén os aspectos propios da súa organización política e social, e da súa identidade cultural, sen esquecer o estudo da vida cotiá, os espectáculos públicos, a relixión e a mitoloxía, cuxa influencia resulta decisiva para a configuración do imaxinario occidental.

Se, como dixemos, a lingua e a cultura constitúen dúas realidades inseparables e complementarias para afondar no coñecemento da civilización latina, non existe mellor instrumento para o estudo de ambas que os propios textos, aos que está dedicado outro dos bloques de contidos previstos. Preténdese deste xeito facer fincapé na necesidade de estudar desde o primeiro momento a lingua no seu contexto real, como mecanismo de expresión intelectual e estética no que se exemplifican os contidos lingüísticos estudados. Para lograr este obxectivo, ademais do labor de tradución, deberase tratar o latín como unha lingua viva coa que traballar tamén a comunicación oral e escrita.

Por último, dedícase un bloque ao estudo do léxico, entendendo que este resulta imprescindible para avanzar no coñecemento de calquera lingua. Dentro deste ámbito préstase especial atención á etimoloxía, non só porque esta serve para pór de manifesto o mantemento das raíces latinas nas linguas modernas, senón ademais porque axuda o alumnado a adquirir unha mellor comprensión da súa propia lingua, axudándolle a precisar o significado de termos coñecidos ou a descubrir o de outros que non utilizara anteriormente, e incorporándoos ao seu vocabulario habitual. Así, dedícase un especial interese á composición e á derivación culta, onde se analizan prefixos, lexemas e sufixos de orixe grega e latina. Abondando nesta última idea, abórdase o estudo das locucións e as expresións latinas de uso actual, non só para coñecer o seu significado, senón tamén para saber empregalas nun contexto adecuado.

No Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia, explícase que a asignatura de Latín na ESO deberá contribuir a desenvolver nos alumnos as capacidades que lles permitan conseguir os seguintes obxectivos.

2. OBXECTIVOS XERAIS DA ESO

- ▣ a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- ▣ b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- ▣ c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre

eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.

- ▣ d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
- ▣ e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- ▣ f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- ▣ g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- ▣ h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
- ▣ i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.
- ▣ l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.
- ▣ m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.
- ▣ n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.
- ▣ ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.
- ▣ o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersonal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

3. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE. CONCRECIÓN QUE RECOLLE A RELACIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES QUE FORMAN PARTE DOS PERFÍS DE COMPETENCIAS.

O Decreto 86/2015 de xuño, polo que se establece o currículo de Educación Secundaria na Comunidade Autónoma de Galicia, define as competencias como as

capacidades para aplicar de xeito integrado os contidos propios de cada ensinanza e etapa educativa, co fin de lograr a realización adecuada de actividades e a resolución eficaz de problemas complexos e expón as seguintes competencias clave :

- 1ª) Comunicación lingüística (CCL)
- 2ª) Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT)
- 3ª) Competencia dixital (CD)
- 4ª) Aprender a aprender (CAA)
- 5ª) Competencias sociais e cívicas (CSC)
- 6ª) Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)
- 7ª) Conciencia e expresións culturais (CCEC)

CONCRECIÓN DE CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE CAS COMPETENCIAS CLAVE. LATÍN 4º ESO							
	CCL	CMC T	CD	CSC	CAA	CSIEE	CCEC
BLOQUE 1. O LATÍN, ORIXE DAS LINGUAS ROMANCES							
LAB1.1.1. Sinala sobre un mapa o marco xeográfico no que se sitúa en distintos períodos a civilización romana, delimitando o seu ámbito de influencia e situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos, en especial da Península Ibérica, coñecidos pola súa relevancia histórica.		X	X	X	X		X
LAB1.2.1. Define o indoeuropeo e recoñece as linguas indoeuropeas e as súas familias, e delimita nun mapa a zona de orixe e as zonas de expansión.		X	X		X		
LAB1.3.1. Identifica as linguas que se falan actualmente en Europa, diferenciando pola súa orixe entre indoeuropeas e non indoeuropeas, clasifica as primeiras en familias lingüísticas e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.			X	X	X		
LAB1.4.1. Identifica as linguas que se falan en España, diferenciando pola súa orixe romances e non romances e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan,.			X	X	X		
▪ LAB.1.5.1. Identifica e diferencia palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos, en relación co termo de orixe.	X				X		
▪ LAB.1.6.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán aplicando as regras fonéticas de evolución.	X				X		
BLOQUE 2. SISTEMA DA LINGUA LATINA: ELEMENTOS BÁSICOS							
▪ LAB2.1.1. Distingue do alfabeto diferentes sistemas de escritura			X				X
▪ LAB2.2.1. Explica a orixe do alfabeto das linguas faladas polo alumno partindo do abecedario latino, recoñece os tipos de alfabetos usados actualmente en Europa e relaciona cada un coas linguas que os empregan.			X		X		
▪ LAB2.3.1. Le en voz alta textos latinos de certa extensión coa pronuncia correcta.	X						
BLOQUE 3. MORFOLOXÍA							
LAB3.1.1. Descompón palabras nos seus formantes, sinalando e							

diferenciando lexemas e morfemas, e servíndose destes para identificar desinencias e explicar o concepto de flexión e paradigma.	X	X					
LAB3.2.1. Distingue palabras variables e invariables, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas.	X				X		
LAB3.3.1. Define o concepto de declinación e conjugación	X				X		
LAB3.4.1. Enuncia correctamente substantivos, adxectivos e pronomes en latín, distíngueos a partir do seu enunciado e clasifícaos segundo a súa categoría e a súa declinación.	X		X				
LAB3.4.2. Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma de flexión correspondente.	X				X		
LAB3.5.1. Identifica as conjugacións verbais latinas e clasifica os verbos segundo a súa conjugación a partir do seu enunciado.	X				X		
LAB3.5.2. Coñece e identifica as formas que compoñen o enunciado dos verbos de paradigmas regulares e recoñece a partir destas os modelos de conjugación.	X				X		
CONCRECIÓN DE CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE CAS COMPETENCIAS CLAVE. LATÍN 4º ESO							
	CCL	CMC T	CD	CSC	CAA	CSIEE	CCEC
LAB3.6.1. Identifica correctamente as principais formas derivadas de cada tema verbal latino: en voz activa o modo indicativo, tanto do tema de presente como do tema de perfecto; en pasiva, o presente, o pretérito imperfecto, o futuro imperfecto e o pretérito perfecto de indicativo.	X				X		
LAB3.6.2. Cambia de voz as formas dos tempos verbais do presente, pretérito imperfecto, futuro imperfecto e pretérito perfecto de indicativo.	X		X				
LAB3.6.3. Identifica formas non persoais do verbo, como o infinitivo de presente activo e o participio de perfecto.	X				X		
LAB3.6.4. Traduce correctamente ao galego e ao castelán diferentes formas verbais latinas.	X						
BLOQUE 4. SINTAXE							
LAB4.1.1. Analiza morfolóxica e sintacticamente frases e textos adaptados, identificando correctamente as categorías gramaticais presentes nas palabras con flexión e explicando as funcións na oración.		X					
LAB4.2.1. Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal e pronominal latina, e explica as principais funcións que realizan dentro da oración.	X				X		
LAB4.2.2. Traduce correctamente á súa lingua os casos latinos presentes nos textos e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.	X						
LAB4.3.1. Recoñece nos textos as regras e a concordancia latina, e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.	X						
LAB4.4.1. Compara e clasifica tipos de oracións simples, e identifica as súas características.	X	X			X		
LAB4.5.1. Compara e clasifica tipos de oracións compostas, e diferéncias das oracións simples.	X	X			X		
LAB4.6.1. Recoñece, dentro de frases e textos sinxelos, as construcións de infinitivo e participio máis transparentes, e analizaas e tradúceas correctamente.	X						
BLOQUE 5. ROMA: HISTORIA, CULTURA E CIVILIZACIÓN							

LAB5.1.1. Distingue as etapas da historia de Roma e explica os seus trazos esenciais e as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras.			X	X		X	
LAB5.1.2. Sabe enmarcar determinados feitos históricos no período histórico correspondente.				X	X		X
LAB5.1.3. Pode elaborar eixes cronolóxicos nos que se representan fitos históricos salientables, consultando diferentes fontes de información.		X	X		X		
LAB5.1.4. Describe algúns dos principais fitos históricos da civilización latina, e explica a grandes liñas as circunstancias en que teñen lugar e as súas principais consecuencias.	X			X			X
LAB5.2.1. Describe os trazos esenciais que caracterizan as sucesivas formas de organización do sistema político romano.	X			X		X	
LAB5.2.2. Describe a organización da sociedade romana e explica as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha delas, en comparación cos actuais.	X			X		X	X
LAB5.3.1. Identifica e explica os papeis que desempeña dentro da familia cada un dos seus membros, e analiza a través deles os estereotipos culturais da época en comparación cos actuais.	X			X			X
LAB5.4.1. Identifica os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinala os trazos que os caracterizan e establece relacións entre os deuses máis importantes.	X		X				X
CONCRECIÓN DE CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE CAS COMPETENCIAS CLAVE. LATÍN 4º ESO							
	CCL	CMC T	CD	CSC	CAA	CSIEE	CCEC
BLOQUE 6. TEXTOS							
LAB6.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de frases de dificultade graduada e textos adaptados, para efectuar correctamente a súa tradución ou retroversión.	X				X		
LAB6.2.1. Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de forma global, relacionando estruturas latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece.	X				X		
LAB6.3.1. Utiliza correctamente os manuais e o dicionario, analizando a información que proporcionan, para traducir pequenos textos.	X				X		
LAB6.4.1. Realiza comentarios sobre determinados aspectos culturais presentes nos textos seleccionados, aplicando para iso os coñecementos adquiridos previamente nesta ou noutras materias.	X						X
LAB6.4.2. Elabora mapas conceptuais e estruturais dos textos propostos, localizando o tema principal e distinguindo as súas partes.	X	X	X				
LAB6.5.1. Redacta frases sinxelas en latín sobre un tema proposto.	X						
LAB6.6.1. Mantén un sinxelo diálogo preparado previamente sobre un tema previamente acordado.	X						
BLOQUE 7. LÉXICO							
LAB7.1.1. Deduce o significado de termos latinos non estudados, partindo do contexto ou de palabras da lingua propia.	X				X		
LAB7.1.2. Identifica e explica as palabras transparentes e de maior frecuencia.			X		X		
LAB7.2.1. Identifica e explica os principais prefixos e sufixos, analizando o seu mantemento na propia lingua.	X	X					
LAB7.3.1. Identifica a etimoloxía de palabras de léxico común da lingua propia e explica a partir desta o seu significado.	X						
LAB7.4.1. Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual e sabe empregarlas no seu contexto axeitado, cando se expresa na súa propia lingua.	X		X	X			X

Estándares de aprendizaxe avaliados TOTAL: 47	36	9	14	10	24	3	9
Relación coas competencias básicas %	76,6%	19,14%	29,78%	21,27%	51%	0,02%	19,14%

O estudo desta materia contribúe dun xeito claro ao desenvolvemento da competencia en comunicación lingüística: o coñecemento da estrutura da lingua latina posibilita unha comprensión profunda da gramática funcional das linguas europeas de orixe romance e doutras que comparten co latín o carácter flexivo, ou recibiron unha achega léxica importante da lingua latina. A interpretación dos elementos morfosintácticos e de vocabulario e a práctica da tradución e da retroversión supoñen a adquisición da habilidade para recoller e procesar a información dada e utilizala apropiadamente. O coñecemento dos procedementos para a formación das palabras e os fenómenos de evolución fonética colabora eficazmente á ampliación do vocabulario básico e potencia a habilidade para utilizar a linguaxe como instrumento de comunicación. O coñecemento das etimoloxías grecolatinas proporciona a comprensión e incorporación dun vocabulario culto e explica o vocabulario específico de termos científicos e técnicos.

O coñecemento da historia e evolución da lingua latina fomenta o ser consciente da variabilidade das linguas a través do tempo e dos diferentes ámbitos xeográficos e sociais, así como do diálogo entre as culturas; igualmente o interese e o respecto por todas as linguas, incluíndo as antigas e as minoritarias, e o rexeitamento dos estereotipos baseados en diferenzas culturais e lingüísticas.

Co coñecemento do patrimonio arqueolóxico e artístico romano no noso país e en Europa esta materia potencia o aprecio e goce da arte como produto da creación humana e como testemuño da historia, á vez que fomenta o interese pola conservación dese patrimonio. Coa achega de referencias para facer unha valoración crítica de creacións artísticas posteriores inspiradas na cultura e na mitoloxía grecolatinas, ou das mensaxes difundidas polos medios de comunicación que, en moitos casos, toman a súa base icónica do repertorio clásico. O coñecemento do mundo clásico e da súa continuidade favorece a interpretación da literatura posterior, en que perduran temas, arquetipos, mitos e tópicos, á vez que se desenvolve o interese pola lectura, a valoración do carácter estético dos textos e o amor pola literatura, contribuíndo, pois, ao logro da competencia en conciencia e expresións culturais.

Desde o coñecemento das institucións e o modo de vida dos romanos que é o referente histórico de organización social, a participación dos cidadáns na vida pública e delimitación dos dereitos e deberes das persoas e das colectividade, no ámbito e no contorno dunha Europa diversa, unida no pasado pola lingua latina, sitúase a contribución para lograr as competencias sociais e cívicas.

O coñecemento das desigualdades existentes nesa sociedade favorece unha reacción crítica ante a discriminación pola pertenza a un grupo social ou étnico determinado, ou pola diferenza de sexos. Foméntase así no alumnado unha actitude de valoración positiva da participación cidadá, da negociación e da aplicación de normas iguais para todos/as como instrumentos válidos na resolución de conflitos.

A competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía poden ser traballadas nos temas de cultura e civilización latinas, nomeadamente na educación en Roma, no urbanismo e na enxeñaría romana, e as vías de comunicación, en tanto que manifestacións da actividade humana.

Coa busca, selección crítica, e tratamento da información, recorrendo a fontes variadas; coa aplicación de técnicas de síntese, coa identificación de palabras clave e coa distinción entre ideas principais e secundarias; coa elaboración de textos e coa presentación a través de medios informáticos, favorécese a competencia dixital. Cómpre facer ver a necesidade dunha utilización crítica das tecnoloxías da información e a comunicación como instrumento que universaliza a información e como unha ferramenta para a comunicación do coñecemento adquirido.

O estudo do latín, propiciando a disposición e a habilidade para organizar a aprendizaxe, favorecendo as destrezas de autonomía, disciplina e reflexión, exercitando a memoria mediante a recuperación de datos e situando o proceso formativo nun contexto de rigor lóxico, favorece a competencia de aprender a aprender.

Facilita o logro da competencia de sentido de iniciativa e espírito emprendedor o recurso continuado a procedementos que esixen planificar, avaliar distintas posibilidades e tomar decisións. O traballo cooperativo e a posta en común dos resultados implica valorar as achegas doutros compañeiros, aceptar posibles erros, comprender a forma de corraxilos e non renderse ante un resultado inadecuado. En definitiva, achega posibilidades de mellora e fomenta o afán de superación.

4. CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE DE

4.1. Temporalización

4.2. Grao mínimo de consecución para superar a materia

4.3. Procedementos e instrumentos de avaliación

4.4. **Concreción de elementos transversais:** comprensión lectora (CL), expresión oral e escrita (EOE), comunicación audiovisual (CA), tecnoloxías da información e da comunicación (TIC), emprendimento (EMP), educación cívica e constitucional (EC), prevención da violencia (PV) e educación vial (EV).

4.1. TEMPORALIZACIÓN

A continuación, especificaremos as diferentes unidades didácticas. Terase en conta o seguinte_

- As unidades divídense en 12, que se reparten por avaliacións nas proporcións 1-5, 6-9,-10-12.
- O esquema das unidades organiza os contidos, criterios de avaliación e estándares dos bloques 1, 2, 3 e 4, pois son os que esixen un maior rigor na súa ordenación.
- A continuación da presentación das unidades atoparase un cadro onde se detalla cada estándar de aprendizaxe nas devanditas unidades. Deste cadro, cómpre salientar o seguinte:

- **Bloque 1. O latín orixe das linguas romances** : Os contidos B1.1., B1.2. y B1.3. trataranse na Unidade 1, pero os contidos B1.4. (Palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos) e B1.5. (Nocións básicas de evolución fonética, morfolóxica e semántica do latín ao galego e ao castelán) en todas e cada unha das unidades.
- **Bloque 2. Sistema da lingua latina: elementos básicos:** Os contidos B2.1. e B.2.2. serán específicos da Unidade 2, pero o B2.3. (Pronuncia do latín) traballarase en todas as unidades.
- **Bloque 6. Textos:** Tratarase este bloque en todas as unidades a partir da Unidade 2, excepto a Lectura compensiva de textos latinos orixinais, adaptados ou traducidos (B6.4), que se fará a partir da 5, a Produción de pequenos textos propios en lingua latina (B6.5.), cuxos estándares traballaranse a partir da Unidade 6 (LAB6.5.1.) e da Unidade 7 (LAB6.6.1.) e o Uso do diccionario (B6.3), que se practicarás a partir da Unidade 8.
- **Bloque 7. Léxico:** traballarase a partir da Unidade 3

UNIDADES DIDÁCTICAS 4º ESO

UNIDADE 1	- O indoeuropeo. Linguas indoeuropeas e
-----------	---

	familias lingüísticas
UNIDADE 2	-A expansión da lingua latina e as linguas romances -Sistemas de escritura -O alfabeto latino: pronunciación e influencias. Alfabetos de Europa (inglés, francés e alemán)
UNIDADE 3	-O latín, lingua flexiva. Concepto de declinación e conxugación. Os casos ldo latín -As declinacións latinas: identificación -1ª y 2ª declinación. Excepcións de xénero. Adxectivos 1ª clase. A concordancia adxectivo-substantivo
UNIDADE 4	-O verbo latino: o enunciado dos verbos regulares e do verbo SVM. O infinitivo de presente -As conxugacións latinas: identificación. -Presente e imperfecto de indicativo na voz activa dos verbos regulares e do verbo SVM. - Oracións atributivas e predicativas. -As preposiciones. -As conxunciones de coordinación: emprego (I) -Pasos que hai que realizar á hora de traducir un texto latino
UNIDADE 5	-A 3ª declinación latina: temas en consonante. -As conxunciones de coordinación: emprego (II) -O verbo latino: Futuro simple e pretérito perfecto de indicativo na voz activa dos verbos regulares e do verbo SVM - Períodos da historia de Roma I -Mitoloxía e relixión I
UNIDADE 6	-A 3ª declinación latina: temas en -i. -Os pronomes: Pronomes persoais. Os pronomes-adxectivos: Anafórico is-ea-id e relativo qui-qua-e-quod - Períodos da historia de Roma II -Mitoloxía e relixión II
UNIDADE 7	-A oración subordinada: tipos. A oración de relativo. -O verbo latino: pretérito pluscuamperfecto e futuro composto de indicativo na voz activa dos verbos regulares e do verbo SVM - Períodos da historia de Roma III -Mitoloxía e relixión III
UNIDADE 8	-Adxectivos 2ª clase. -O infinitivo latino e a súa tradución -Introducción ao uso do vocabulario latino. - Períodos da historia de Roma IV --Mitoloxía e relixión IV
UNIDADE 9	-A voz pasiva nos verbos regulares: presente, imperfecto, futuro simple e pretérito perfecto

	do indicativo. -Organización política e social de Roma -A familia romana
UNIDADE 10	-4ª e 5ª declinaciones -Os pronombres-adxectivos deícticos -Vida cotiá: vivenda, alimentación e indumentaria
UNIDADE 11	-O participio latino: Participios de perfecto. O seu uso. -Usos do infinitivo de presente. -Espectáculos públicos: circo, teatro e anfiteatro I
UNIDADE 12	-A oración composta: o cum temporal -Espectáculos públicos: circo, teatro e anfiteatro II

CONCRECIÓN DE CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE												
CURSO: LATÍN ESO												
	UNIDADES DIDÁCTICAS											
	1ª Avaliación					2ª Avaliación				3ª Avaliación		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
BLOQUE I. O LATÍN, ORIXE DAS LINGUAS ROMANCES												
LAB1.1.1. Sinala sobre un mapa o marco xeográfico no que se sitúa en distintos períodos a civilización romana, delimitando o seu ámbito de influencia e situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos, en especial da Península Ibérica, coñecidos pola súa relevancia histórica.	X											
LA1B1.2.1. Define o indoeuropeo e recoñece as linguas indoeuropeas e as súas familias, e delimita nun mapa a zona de orixe e as zonas de expansión.	X											
LA1B1.3.1. Identifica as linguas que se falan actualmente en Europa, diferenciando pola súa orixe entre indoeuropeas e non indoeuropeas, clasifica as primeiras en familias lingüísticas e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.	X											
LA1B1.4.1. Identifica as linguas que se falan en España, diferenciando pola súa orixe romances e non romances, e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.	X											
<ul style="list-style-type: none"> LAB.1.5.1. Identifica e diferencia palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos, en relación co termo de orixe. 	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
<ul style="list-style-type: none"> LAB.1.6.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán aplicando as regras fonéticas de evolución. 	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
BLOQUE 2. SISTEMA DA LINGUA LATINA: ELEMENTOS BÁSICOS												
<ul style="list-style-type: none"> LAB2.1.1. Distingue do alfabeto diferentes sistemas de escritura. 		X										

<ul style="list-style-type: none"> LAB2.2.1. Explica a orixe do alfabeto das linguas faladas polo alumno partindo do abecedario latino, reconece os tipos de alfabetos usados actualmente en Europa e relaciona cada un coas linguas que os empregan. 		X										
<ul style="list-style-type: none"> LAB2.3.1. Le en voz alta textos latinos de certa extensión coa pronuncia correcta. 		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

CONCRECIÓN DE CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE												
CURSO: LATÍN ESO												
	UNIDADES DIDÁCTICAS											
	1ª Avaliación					2ª Avaliación				3ª Avaliación		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
BLOQUE 3. MORFOLOXÍA												
LAB3.1.1. Descompón palabras nos seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e morfemas, e servíndose destes para identificar desinencias e explicar o concepto de flexión e paradigma.			X	X	X	X	X	X		X		
LAB3.2.1. Distingue palabras variables e invariables, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas.			X									
LAB3.3.1. Define o concepto de declinación e conjugación			X	X								
LAB3.4.1. Enuncia correctamente substantivos, adxectivos e pronomes en latín, distíngueos a partir do seu enunciado e clasifícaos segundo a súa categoría e a súa declinación.			X	X	X	X	X	X		X		
LAB3.4.2. Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma de flexión correspondente.			X	X	X	X	X	X				
LAB3.5.1. Identifica as conjugacións verbais latinas e clasifica os verbos segundo a súa conjugación a partir do seu enunciado.				X								
LAB3.5.2. Coñece e identifica as formas que compoñen o enunciado dos verbos de paradigmas regulares e reconece a partir destas os modelos de conjugación.				X								
LAB3.6.1. Identifica correctamente as principais formas derivadas de cada tema verbal latino: en voz activa o modo indicativo, tanto do tema de presente como do tema de perfecto; en pasiva, o presente, o pretérito imperfecto, o futuro imperfecto e o pretérito perfecto de indicativo.				X	X		X		X			

LAB3.6.2. Cambia de voz as formas dos tempos verbais do presente, pretérito imperfecto, futuro imperfecto e pretérito perfecto de indicativo.									X			
LAB3.6.3. Identifica formas non persoais do verbo, como o infinitivo de presente activo e o participio de perfecto.					X						X	
LAB3.6.4. Traduce correctamente ao galego e ao castelán diferentes formas verbais latinas.				X	X		X					

CONCRECIÓN DE CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE CURSO: LATÍN ESO												
	UNIDADES DIDÁCTICAS											
	1ª Avaliación					2ª Avaliación				3ª Avaliación		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
BLOQUE 4. SINTAXE												
LAB4.1.1. Analiza morfolóxica e sintacticamente frases e textos adaptados, identificando correctamente as categorías gramaticais presentes nas palabras con flexión e explicando as funcións na oración.			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
LAB4.2.1. Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal e pronominal latina, e explica as principais funcións que realizan dentro da oración.		X				X						
LAB4.2.2. Traduce correctamente á súa lingua os casos latinos presentes nos textos e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.				X	X	X	X	X	X	X		
LAB4.3.1. Recoñece nos textos as regras e a concordancia latina, e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.			X	X	X	X	X	X	X	X		
LAB4.4.1. Compara e clasifica tipos de oracións simples, e identifica as súas características.				X								
LAB4.5.1. Compara e clasifica tipos de oracións compostas, e diferéncias das oracións simples.				X	X		X	X				X
LAB4.6.1. Recoñece, dentro de frases e textos sinxelos, as construcións de infinitivo e participio máis transparentes, e analizaas e tradúceas correctamente.								X			X	
BLOQUE 5. ROMA: HISTORIA, CULTURA, ARTE E CIVILIZACIÓN												

LAB5.1.1. Distingue as etapas da historia de Roma e explica os seus trazos esenciais e as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras.					X								
LAB5.1.2. Sabe enmarcar determinados feitos históricos no período histórico correspondente.						X	X	X					
LAB5.1.3. Pode elaborar eixes cronolóxicos nos que se representan fitos históricos salientables, consultando diferentes fontes de información.						X	X	X					
LAB5.1.4. Describe algúns dos principais fitos históricos da civilización latina, e explica a grandes liñas as circunstancias en que teñen lugar e as súas principais consecuencias.						X	X	X					
LAB5.2.1. Describe os trazos esenciais que caracterizan as sucesivas formas de organización do sistema político romano.									X				

CONCRECIÓN DE CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE													
CURSO: LATÍN ESO													
	UNIDADES DIDÁCTICAS												
	1ª Avaliación					2ª Avaliación				3ª Avaliación			
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
LAB5.2.2. Describe a organización da sociedade romana e explica as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha delas, en comparación cos actuais.									X				
LAB5.3.1. Identifica e explica os papeis que desempeña dentro da familia cada un dos seus membros, e analiza a través deles os estereotipos culturais da época en comparación cos actuais.									X				
LAB5.4.1. Identifica os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinala os trazos que os caracterizan e establece relacións entre os deuses máis importantes.					X	X	X	X					
LAB5.5.1. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, e sinala as semellanzas e as principais diferenzas que se observan entre ambos os tratamentos.							X	X					
LAB5.6.1. Distingue e describe o modo de vida en Roma no ámbito privado, analizando os tipos de vivenda, alimentación, vestimenta e coidado persoal e contrástaos cos da actualidade.										X			
LAB5.7.1. Describe as características dos tipos de espectáculos públicos celebrados no teatro, no circo e no anfiteatro, valora o seu mantemento no mundo actual e sitúa nun mapa os teatros, os circos e os anfiteatros conservados máis importantes.												X	X
BLOQUE 6. TEXTOS													
LAB6.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de frases de dificultade graduada e textos adaptados, para efectuar correctamente a súa tradución ou retroversión.		X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X
LAB6.2.1. Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de forma global, relacionando		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

estruturas latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece.												
LAB6.3.1. Utiliza correctamente os manuais e o dicionario, analizando a información que proporcionan, para traducir pequenos textos.								X	X	X	X	X
LAB6.4.1. Realiza comentarios sobre determinados aspectos culturais presentes nos textos seleccionados, aplicando para iso os coñecementos adquiridos previamente nesta ou noutras materias.				X	X	X	X	X	X		X	X
LAB6.4.2. Elabora mapas conceptuais e estruturais dos textos propostos, localizando o tema principal e distinguindo as súas partes.				X	X	X	X	X	X		X	X
LAB6.5.1. Redacta frases sinxelas en latín sobre un tema proposto.					X	X	X	X	X		X	X
LAB6.6.1. Mantén un sinxelo diálogo preparado previamente sobre un tema xa acordado.						X	X	X	X		X	X

CONCRECIÓN DE CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE												
CURSO: LATÍN ESO												
	UNIDADES DIDÁCTICAS											
	1ª Avaluación					2ª Avaluación				3ª Avaluación		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Bloque 7. LÉXICO												
LAB7.1.1. Deduce o significado de termos latinos non estudados, partindo do contexto ou de palabras da lingua propia.			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
LAB7.1.2. Identifica e explica as palabras transparentes e de maior frecuencia.			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
LAB7.2.1. Identifica e explica os principais prefixos e sufixos, analizando o seu mantemento na propia lingua.			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
LAB7.3.1. Identifica a etimoloxía de palabras de léxico común da lingua propia e explica a partir desta o seu significado.			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
LAB7.4.1. Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual e sabe empregalas no seu contexto axeitado, cando se expresa na súa propia lingua.			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

4.2. GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA

4.3. PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

4.4. CONCRECIÓN DE ELEMENTOS TRANSVERSAIS: comprensión lectora (CL), expresión oral e escrita (EOE), comunicación audiovisual (CA), tecnoloxías da información e da comunicación (TIC), emprendimento (EMP), educación cívica e constitucional (EC), prevención da violencia (PV) e educación vial (EV).

Nos cadros que presentamos a continuación inclúense estes tres apartados, xunto coa identificación dos contidos e criterios de avaliación correspondentes
Constitúe o grao mínimo de consecución dos estándares a redacción destacada en negra dos mesmos.

Identif contidos	Crite- rios avalia- ción	Estándares de parentizaxe	CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN	E INSTRUMENTOS	DE AVALIACIÓN	EL	EM	EN	TOS	TRAS	VER	SAIS
			Grao mínimo de consecución %	Instrumentos de avaliación	Procedimentos de avaliación	C L	E O E	CA	TI C	E M P	EC	PV
Bloque 1. O LATÍN ORIXE DAS LINGUAS ROMANCES												
B1.1.	B1.1.	LAB1.1.1. Sinala sobre un mapa o marco xeográfico no que se sitúa en distintos períodos a civilización romana, delimitando o seu ámbito de influencia e situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica.	Sinala sobre un mapa o marco xeográfico da civilización romana no seu período de maior expansión situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos, en especial da Península Ibérica, coñecidos pola súa relevancia histórica.	<p>Posta en común</p> <p>Proba obxectiva</p>	<p>Intercambios orais cos alumnos</p> <p>Análise das producións dos alumnos</p>							
B1.2.	B1.2.	LAB.1.2.1. Define o indoeuropeo e reconece as linguas indoeuropeas e as súas familias, delimitando nun mapa a zona de orixe e as zonas de expansión.	Idem	Proba obxectiva	Proba específica		X	X				
B.1.2.	B1.3.	LAB.1.3.1. Identifica as linguas que se falan actualmente en Europa, diferenciando pola súa orixe entre indoeuropeas e non indoeuropeas, clasifica as primeiras en familias lingüísticas e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.	Identifica varias das linguas que se falan actualmente en Europa, diferenciando pola súa orixe entre indoeuropeas e non indoeuropeas, clasifica as primeiras en familias lingüísticas e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.	<p>Produccións orais en grupo</p> <p>Proba obxectiva</p>	<p>Análise das producións dos alumnos</p> <p>Proba específica</p>		X	X	X		X	
B1.3	B1.4	LAB1.4.1. Identifica as linguas que se falan en España, diferenciando pola súa orixe as romances e as non romances, e	Identifica as linguas que se falan en España, diferenciando pola súa orixe as romances e as non romances, e delimita nun mapa as									

		delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.	zonas onde se utilizan. Identifica e sinala sobre un mapa as principais linguas romances que se falan en Europa.	Proba obxectiva	Proba específica			X	X		X		
B1.4.	B1.5	LAB.1.5.1. Identifica e diferencia palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos, en relación co termo de orixe.	Identifica e diferencia palabras patrimoniais e cultismos en relación co termo de orixe.	Rúbrica	Observación sistemática	X							
B1.5.	B1.6	LAB.1.6.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán aplicando as regras fonéticas de evolución.	Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán aplicando as principais regras fonéticas de evolución.	Rúbrica	Observación sistemática	X							
Bloque 2. SISTEMA DA LINGUA LATINA: ELEMENTOS BÁSICOS													
B2.1.	B2.1.	<ul style="list-style-type: none"> LAB2.1.1. Recoñece diferentes tipos de escritura e clasifícaos consonte a súa natureza e a súa función. 	Distingue do alfabeto diferentes sistemas de escritura e os describe	Posta en común	Intercambios orais cos alumnos			X	X				
B2.2.	B2.2	<ul style="list-style-type: none"> LAB2.2.1. Explica a orixe do alfabeto de diferentes linguas partindo do abecedario latino, sinala as principais adaptacións que se producen en cada unha delas, recoñece os tipos de alfabetos usados actualmente en Europa e relaciona cada un coas linguas que os empregan. 	Explica a orixe dos alfabetos do galego e do castelán e os das linguas estranxeiras ofertadas polo Centro partindo do abecedario latino.	Posta en común Produccións orais en grupo	Intercambios orais cos alumnos Análise das producións dos alumnos		X	X	X	X			X
B2.3	B2.3	<ul style="list-style-type: none"> LAB2.3.1. Le en voz alta textos latinos de certa 	Idem	Diario de clase.	Observación sistemática		X						

		extensión coa pronuncia correcta.		Proba aberta.	Proba específica									
Bloque 3. MORFOLOXÍA														
B3.1.	B3.1.	<ul style="list-style-type: none"> LAB3.1.1. Descompón palabras nos seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e morfemas, e servíndose destes para identificar desinencias e explicar o concepto de flexión e paradigma. 	Idem	Resolución de exercicios	Análise das produccions dos alumnos	X								
B3.2.	B3.2.	<ul style="list-style-type: none"> LAB3.2.1. Distingue palabras variables e invariables, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas. 	Idem	Resolución de exercicios	Análise das produccions dos alumnos	X								
B3.3.	B3.3	<ul style="list-style-type: none"> LAB3.3.1. Define o concepto de declinación e conxugación. 	Idem	Posta en común	Intercambios orais cos alumnos	X								
B3.4	B3.4	<ul style="list-style-type: none"> LAB3.4.1. Enuncia correctamente substantivos, adxectivos e pronomes en latín, distíngueos a partir do seu enunciado e clasifícaaos segundo a súa categoría e a súa declinación. 	Idem	Proba obxectiva	Proba específica	X								
		<ul style="list-style-type: none"> LAB3.4.2. Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma de flexión correspondente. 	Idem	Resolución de exercicios e problemas Proba obxectiva	Análise das produccions dos alumnos Proba específica	X		X						
B3.5.	B3.5.	<ul style="list-style-type: none"> LAB3.5.1. Identifica as 		Resolución de	Análise das									

		conxugacións verbais latinas e clasifica os verbos segundo a súa conxugación a partir do seu enunciado.	Idem	exercicios e problemas Proba obxectiva	produccións dos alumnos Proba específica	X								
		▪ LAB3.5.2. Coñece e identifica as formas que compoñen o enunciado dos verbos de paradigmas regulares e recoñece a partir destas os modelos de conxugación.	Idem	Resolución de exercicios e problemas Proba obxectiva	Análise das producións dos alumnos Proba específica	X								
B3.5.	B3.6.	▪ LAB3.6.1. Identifica correctamente as principais formas derivadas de cada tema verbal latino: en voz activa o modo indicativo, tanto do tema de presente como do tema de perfecto; en pasiva, o presente, o pretérito imperfecto, o futuro imperfecto e o pretérito perfecto de indicativo.	Idem	Resolución de exercicios e problemas. Proba obxectiva.	Análise das producións dos alumnos Proba específica	X			X					
		▪ LAB3.6.2. Cambia de voz as formas dos tempos verbais do presente, pretérito imperfecto, futuro imperfecto e pretérito perfecto de indicativo.		Resolución de exercicios e problemas: Proba obxectiva.	Análise das producións dos alumnos Proba específica	X								
		▪ LAB3.6.3. Identifica formas non persoais do verbo, como o infinitivo de presente activo e o participio de perfecto.	Idem	Proba obxectiva	Proba específica	X								
		▪ LAB3.6.4. Traduce correctamente ao galego e	Idem	Resolución de exercicios e	Análise das producións dos									

		ao castelán diferentes formas verbais latinas.		problemas. Proba obxectiva.	alumnos Proba específica	X			X				
Bloque 4. SINTAXE													
B4.1.	B4.1.	LAB4.1.1. Analiza morfolóxica e sintácticamente frases e textos adaptados, identificando correctamente as categorías gramaticais presentes nas palabras con flexión e explicando as funcións na oración.	Idem	Rúbrica. Proba obxectiva.	Análise das producións dos alumnos Proba escrita específica	X	X						
B4.2.	B4.2.	LAB4.2.1. Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal e pronominal latina, e explica as principais funcións que realizan dentro da oración.	Idem	Posta en común Proba obxectiva.	Intercambios orais cos alumnos Proba específica	X							
		LAB4.2.2. Traduce correctamente á súa lingua os casos latinos presentes nos textos e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.	Idem	Resolución de exercicios e problemas. Resolución de exercicios e problemas.	Análise das producións dos alumnos Proba específica	X	X						
B4.3.	B4.3.	LAB4.3.1. Recoñece nos textos as regras e a concordancia latina, e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.	Idem	Resolución de exercicios e problemas. Resolución de exercicios e problemas.	Análise das Producións dos alumnos Proba específica	X	X						
B4.4	B4.4.	LAB4.4.1. Compara e clasifica tipos de oracións simples, e identifica as súas características.	Idem	Diálogo. Resolución de exercicios e problemas.	Intercambios orais cos alumnos Proba específica	X							

B4.5.	B4.5.	LAB4.5.1. Compara e clasifica tipos de oracións compostas, e diferéncias das oracións simples.	Compara e clasifica tipos de oracións compostas, e diferéncias das oracións simples. Recoñece, analiza e traduce as oracións de relativo	Resolución de exercicios e problemas. Resolución de exercicios e problemas.	Análise das Producións dos alumnos Proba específica	X									
B4.6.	B4.6.	LAB4.6.1. Recoñece, dentro de frases e textos sinxelos, as construcións de infinitivo e participio máis transparentes, e analizaas e tradúceas correctamente.		Resolución de exercicios e problemas. Resolución de exercicios e problemas.	Análise das Producións dos alumnos Proba específica	X	X								
Bloque 5. ROMA: HISTORIA, CULTURA E CIVILIZACIÓN															
B5.1.	B5.1.	LAB5.1.1. Distingue as etapas da historia de Roma e explica os seus trazos esenciais e as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras.	Idem	Proba obxectiva	Proba específica	X	X	X	X						
		LAB5.1.2. Sabe enmarcar determinados feitos históricos no período histórico correspondente.	Idem	Proba obxectiva	Proba específica	X	X	X	X						
		LAB5.1.3. Pode elaborar eixes cronolóxicos nos que se representan fitos históricos salientables, consultando diferentes fontes de información.		Rúbrica	Análise das producións dos alumnos	X	X	X	X						
		LAB5.1.4. Describe algúns dos principais fitos históricos da civilización latina, e explica a grandes liñas as circunstancias en que teñen lugar e as súas principais consecuencias.		Rúbrica	Análise das producións dos alumnos	X	X	X	X						
B5.2.	B5.2.	LAB5.2.1. Describe os trazos esenciais que caracterizan as	Idem	Rúbrica	Análise das producións dos	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

		sucesivas formas de organización do sistema político romano.			alumnos									
		LAB5.2.2. Describe a organización da sociedade romana e explica as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha delas, en comparación cos actuais.		Rúbrica	Análise das produccions dos alumnos	X	X	X	X	X	X	X		
B5.3	B5.3	LAB5.3.1. Identifica e explica os papeis que desempeña dentro da familia cada un dos seus membros, e analiza a través deles os estereotipos culturais da época en comparación cos actuais.	Idem	Rúbrica	Análise das produccions dos alumnos	X	X	X	X	X	X	X		
B5.4	B5.4.	LAB5.4.1. Identifica os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinala os trazos que os caracterizan e establece relacións entre os deuses máis importantes.	Idem	Produccións orais en grupo Proba obxectiva	Análise das produccions dos alumnos Proba específica	X	X	X	X	X				
B5.4.	B5.5	LAB5.5.1. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, e sinala as semellanzas e as principais diferenzas que se observan entre ambos os tratamentos.		Posta en común Produccións orais en grupo	Intercambios orais cos alumnos Análise das produccions dos alumnos	X	X	X	X	X				
B5.5.	B5.6.	LAB5.6.1. Distingue e describe o modo de vida en Roma no ámbito privado, analizando os tipos de vivenda, alimentación, vestimenta e coidado persoal e contrasta os cos da actualidade.		Produccións orais en grupo	Análise das produccions dos alumnos	X	X	X	X	X	X	X		
B5.6.	B5.7	LAB5.7.1. Describe as características dos tipos de espectáculos públicos		Produccións orais en grupo	Análise das produccions dos	X	X	X	X	X	X	X		

		celebrados no teatro, no circo e no anfiteatro, valora o seu mantemento no mundo actual e sitúa nun mapa os teatros, os circos e os anfiteatros conservados máis importantes.	Idem		alumnos								
Bloque 6. TEXTOS													
B6.1.	B6.1.	LAB6.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de frases de dificultade graduada e textos adaptados, para efectuar correctamente a súa tradución ou retroversión.	Idem	Rúbrica Proba obxectiva	Análise das producións dos alumnos Proba escrita específica	X	X						
B6.2.	B6.2.	LAB6.2.1. Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de forma global, relacionando estruturas latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece.	Idem	Diario de clase	Observación sistemática	X	X			X			
B6.3.	B6.3.	LAB6.3.1. Utiliza correctamente os manuais e o dicionario, analizando a información que proporcionan, para traducir pequenos textos.	Utiliza correctamente os manuais de gramática e o vocabulario, analizando a información que proporcionan, para traducir pequenos textos.	Resolución de exercicios Rúbrica	Análise das producións dos alumnos Análise das producións dos alumnos	X				X			
B6.4	B6.4.	LAB6.4.1. Realiza comentarios sobre determinados aspectos culturais presentes nos textos seleccionados, aplicando para iso os coñecementos adquiridos previamente nesta ou noutras materias.		Posta en común. Rúbrica	Intercambios orais cos alumnos Análise das producións dos alumnos	X	X			X			
		LAB6.4.2. Elabora mapas conceptuais e estruturais dos textos propostos, localizando o tema principal e distinguindo as		Posta en común	Intercambios orais cos alumnos	X	X						

		súas partes.		Rúbrica	Análise das producións dos alumnos								
B6.5.	B.6.5.	LAB6.5.1. Redacta frases sinxelas ou pequenos textos en latín sobre un tema proposto.	Redacta frases sinxelas en latín sobre un tema proposto	Caderno de clase clase	Análise das producións dos alumnos	X	X			X			
B6.5.	B6.6.	LAB6.6.1. Mantén un sinxelo diálogo en latín sobre a base dun tema previamente acordado.		Caderno de clase clase	Análise das producións dos alumnos	X	X			X			
Bloque 7. LÉXICO													
B7.1.	B7.1.	LAB7.1.1. Deduce o significado de termos latinos non estudados, partindo do contexto ou de palabras da lingua propia.	Idem	Caderno de clase clase	Análise das producións dos alumnos	X	X			X			
		LAB7.1.2. Identifica e explica as palabras transparentes e de maior frecuencia.	Idem	Caderno de claseclase	Análise das producións dos alumnos	X	X						
B7.2.	B7.2.	LAB7.2.1. Identifica e explica os principais prefixos e sufixos, analizando o seu mantemento na propia lingua.		Rúbrica	Observación sistemática	X	X			X			
B7.2.	B7.3.	LAB7.3.1. Identifica a etimoloxía de palabras de léxico común da lingua propia e explica a partir desta o seu significado.	Identifica a etimoloxía de palabras de léxico común das linguas propias e explica a partir destas o seu significado	Rúbrica Proba obxectiva	Análise das producións dos alumnos Proba escrita específica	X	X			X			
B7.3.	B7.4.	LAB7.4.1. Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual e sabe empregalas no seu contexto axeitado, cando se expresa na súa propia lingua.	Idem	Rúbrica	Análise das producións dos alumnos	X	X			X			

Nota: Poden verse as rúbricas no Anexo 1 a esta programación

5. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Temos que facer notar neste punto o feito de que, xa nos cursos pasados, o Departamento decidiu suprimir o libro de texto. As razóns foron as seguintes:

- Dunha banda, o sistema de desenvolvemento dos contidos non se axustaba ao ritmo do curso: resultaba demasiado lento nuns casos e demasiado denso noutros.
- Doutra banda, ao ser o latín unha materia que depende en gran medida da forma en que sexa impartida á hora de atraer os alumnos, os profesores de Lingua Latina necesitamos algún mecanismo máis aberto e variado que permita acceder a diferentes formatos (páxinas web, blogs, power point, películas o extractos das mesmas, cancións, mapas, prensa, revistas...) e cambialos ou intercambialos segundo a reacción dos alumnos, é dicir, cómpre non só estar ao día se non utilizar os diferentes formatos en consonancia cos diferentes gustos presentes na clase: neste senso o libro de texto converteuse nunha rémora.
- Finalmente, os libros de texto consultados non presentan unha colección de textos en latín o suficientemente extensa como para poder reforzar os diferentes puntos morfolóxicos ou sintácticos de maior dificultade. Tamén son moi irregulares no que incumbe á variedade e o atractivo dos textos propostos, de xeito que estean en consonancia cos diferentes gustos dos alumnos.

Os contidos en formato papel das doce unidades serán entregados polo profesor aos alumnos seguindo os cambios que se detectaron como necesarios nos cursos anteriores.

En canto ao material en latín propiamente dito, parécenos un bo método a alternancia de textos clásicas (adaptados ou no, segundo os casos) cos que presenta Orberg en su *Lingua Latina per se illustrata (Familia Romana)*.

6. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS

Sempre se debe seguir un criterio de flexibilidade nos ritmos e no seguimento do proceso de ensino-aprendizaxe: deste xeito, a temporalización exposta será un *a priori* e pode verse levemente modificada en función da propia evolución do curso; así, poderanse adiantar ou atrasar determinados estándares ou aspectos dos mesmos.

De todos os xeitos, será fundamental que o alumnado vaia consolidando os contidos impartidos mediante o reforzo continuado, sobre todo, da morfoloxía, a sintaxe e a tradución. Procurarase que a morfoloxía e a sintaxe xurdan de xeito natural dos exemplos prácticos e non a viceversa.

Considérase fundamental a interacción profesor-alumno para acadar un bo resultado na materia. Tamén se dará gran valor ao seguimento e a participación activos por parte do alumnado nos diferentes contidos.

Vai ser de gran importancia o caderno do alumnado, onde se van recoller as distintas actividades realizadas (apuntes da materia, esquemas, resumos, mapas, exercicios prácticos a partir de contidos morfosintácticos e léxicos, traducións...) e vai servir de rexistro idóneo do traballo sistemático e continuo. Que estea completo, ordenado, limpo e correcto, dará unha idea cabal da asunción do alumnado de aspectos de importancia en canto a madurez, comprensión, estudo, etc.

As clases, en xeral, procurarán a involucración e a implicación do grupo nas distintas tarefas (búsqueda na biblioteca ou en internet información sobre distintos aspectos dos contidos e elaborar sínteses desas consultas; realización, individual ou en grupo, de esquemas, cadros, mapas, gráficos, etc. en relación con aspectos dos contidos; establecemento de relacións entre o mundo actual e determinados aspectos estudados do mundo romano; identificación da presenza lingüística e cultural do mundo latino hoxe en día, a través da utilización da prensa, documentos

audiovisuais, visitas, etc.; lectura e valoración de textos complementarios relacionados cos contidos). A través delas tratarase de potenciar tanto a autonomía do alumno como o traballo en grupo.

Tamén se considerará fundamental a potenciación, por parte do profesor, das relacións entre as aprendizaxes previas e as novas en todos aqueles contidos que máis se acerquen aos intereses dos alumnos: desde os culturais, pasando por as linguas galega e castelá, ata calquera das outras que se están a aprender, xa sexa inglés, xa sexa francés, xa sexa alemán.

Prestarase atención especial a adquisición e a o desenvolvemento das competencias correspondentes aos diferentes estándares e sinaladas e comentadas anteriormente e fomentarse a correcta expresión oral e escrita.

A atención a diversidade tratarase nun apartado específico.

7. CRITERIOS SOBRE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO

“Os referentes para a comprobación do grao de adquisición das competencias e o logro dos obxectivos da etapa nas avaliacións das materias dos bloques de materias troncais, específicas e de libre configuración autonómica serán os criterios de avaliación e os estándares de aprendizaxe” (Decreto 86/2015 do 25 de xuño)

Especificamos a continuación os mínimos esixibles:

CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE: MÍNIMOS ESIXIBLES
Bloque 1. O latín, orixe das linguas romances		
B1.1. Marco xeográfico da lingua.	B1.1. Coñecer e localizar en mapas o marco xeográfico da lingua latina.	Sinala sobre un mapa o marco xeográfico da civilización romana no seu período de maior expansión situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos, en especial da Península Ibérica, coñecidos pola súa relevancia histórica.
B1.2. O indoeuropeo. Linguas indoeuropeas e familias lingüísticas.	B1.2. Identificar o indoeuropeo como a lingua nai da maioría das linguas faladas en Europa hoxe en día.	Define o indoeuropeo e recoñece as linguas indoeuropeas e as súas familias, delimitando nun mapa a zona de orixe e as zonas de expansión.
B1.2. O indoeuropeo. Linguas indoeuropeas e familias lingüísticas.	B1.3. Agrupar as linguas indoeuropeas en familias lingüísticas e localízalas nun mapa.	Identifica varias das linguas que se falan actualmente en Europa, diferenciando pola súa orixe entre indoeuropeas e non indoeuropeas, clasifica as primeiras en familias lingüísticas e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.
B1.3. Linguas de España: linguas romances e non romances.	B1.4. Coñecer as orixes das linguas faladas en España, clasificalas e localízalas nun mapa, e delimitar o marco xeográfico das linguas romances faladas en Europa.	Identifica as linguas que se falan en España, diferenciando pola súa orixe as romances e as non romances, e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan. Identifica e sinala sobre un mapa as principais linguas romances que se falan en Europa.
B1.4. Palabras patrimoniais e cultismos.	B1.5. Distinguir e identificar palabras patrimoniais e cultismos.	Identifica e diferencia palabras patrimoniais e cultismos en relación co termo de orixe.
B1.5. Nocións básicas de evolución fonética, morfolóxica e semántica do latín ao galego e ao castelán	B1.6. Coñecer e aplicar as regras fundamentais da evolución fonética do latín ao galego e ao castelán, partindo dos étimos latinos.	Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán aplicando as principais regras fonéticas de evolución.
Bloque 2. Sistema de lingua latina: elementos básicos		
B2.1. Orixes da escritura. Sistemas de escritura.	B2.1. Recoñecer sistemas de escritura e distinguilos do alfabeto.	Distingue do alfabeto diferentes sistemas de escritura e os describe
B2.2. Alfabetos coa súa orixe no alfabeto latino.	B2.2. Coñece a orixe do alfabeto nas linguas modernas e identifica os tipos de alfabeto empregados hoxe en día en Europa	Explica a orixe dos alfabetos do galego e do castelán e os das linguas estranxeiras ofertadas polo Centro partindo do abecedario latino.
B2.3. Pronuncia do latín.	B2.3. Coñecer e aplicar con corrección as normas básicas da pronuncia en latín.	Le en voz alta textos latinos de certa extensión coa pronuncia correcta.
Bloque 3. Morfoloxía		
B3.1. Formantes das palabras.	B3.1. Identificar e distinguir os formantes das palabras.	Descompón palabras nos seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e morfemas, e servíndose destes para identificar desinencias e explicar o concepto de flexión e paradigma.

B3.2. Tipos de palabras: variables e invariables.	B3.2. Distinguir e clasificar tipos de palabras.	Distingue palabras variables e invariables, explica os trazos que permiten identificarlas e define criterios para clasificarlas.
B3.3. Concepto de declinación e conjugación.	B3.3. Comprender o concepto de declinación e conjugación.	Define o concepto de declinación e conjugación.
B3.4. Flexión nominal e pronominal: substantivos, adxectivos e pronomes.	B3.4. Coñecer as declinacións, encadrar as palabras dentro da súa categoría e declinación, enuncialas e declinalas correctamente.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Enuncia correctamente substantivos, adxectivos e pronomes en latín, distíngueos a partir do seu enunciado e clasifícaos segundo a súa categoría e a súa declinación. ▪ Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma de flexión correspondente.
B3.5. Flexión verbal.	B3.5. Coñecer as conjugacións, encadrar os verbos dentro da súa conjugación, enuncialos e conxugalos correctamente.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Identifica as conjugacións verbais latinas e clasifica os verbos segundo a súa conjugación a partir do seu enunciado. ▪ Coñece e identifica as formas que compoñen o enunciado dos verbos de paradigmas regulares e recoñece a partir destas os modelos de conjugación.
B3.5. Flexión verbal.	B3.6. Recoñecer as formas dos tempos verbais formados a partir do tema de presente e de perfecto tanto en voz activa como en voz pasiva, así como as formas non persoais do verbo: infinitivo de presente activo e participio de perfecto.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Identifica correctamente as principais formas derivadas de cada tema verbal latino: en voz activa o modo indicativo, tanto do tema de presente como do tema de perfecto; en pasiva, o presente, o pretérito imperfecto, o futuro imperfecto e o pretérito perfecto de indicativo. ▪ Identifica formas non persoais do verbo, como o infinitivo de presente activo e o participio de perfecto. ▪ Traduce correctamente ao galego e ao castelán diferentes formas verbais latinas.
Bloque 4. Sintaxe		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Elementos da oración. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Coñecer e analizar as funcións das palabras na oración. 	Analiza morfolóxica e sintacticamente frases e textos adaptados, identificando correctamente as categorías gramaticais presentes nas palabras con flexión e explicando as funcións na oración.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Casos latinos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Coñecer os nomes dos casos latinos, identificar as principais funcións que realizan na oración e saber traducir os casos á lingua materna adecuadamente. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal e pronominal latina, e explica as principais funcións que realizan dentro da oración. ▪ Traduce correctamente á súa lingua os casos latinos presentes nos textos e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Concordancia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Recoñecer as regras de concordancia na lingua latina e a súa correspondencia no galego e no castelán. 	Recoñece nos textos as regras e a concordancia latina, e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Oración simple: oracións atributivas e predicativas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Recoñecer e clasificar os tipos de oración simple. 	Compara e clasifica tipos de oracións simples, e identifica as súas características.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.5. Oración composta: oracións coordinadas e subordinadas de relativo 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.5. Distinguir as oracións simples das compostas e, dentro destas últimas, as coordinadas e subordinadas (oracións de 	Compara e clasifica tipos de oracións compostas, e diferéncias das oracións simples. Recoñece, analiza e traduce as oracións de relativo

	relativo)	
Bloque 5. Roma: historia, cultura e civilización		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Periodos da historia de Roma. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Coñecer os feitos históricos das etapas da historia de Roma e encadralos no seu período correspondente. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Distingue as etapas da historia de Roma e explica os seus trazos esenciais e as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras. ▪ Sabe enmarcar determinados feitos históricos no período histórico correspondente.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.3. Organización política e social de Roma. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.4. Coñecer os rasgos fundamentais da organización política e social de Roma. 	Describe os trazos esenciais que caracterizan as sucesivas formas de organización do sistema político romano.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.3. A familia romana. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.3. Coñecer a composición da familia romana e os papeis asignados aos seus membros. 	Identifica e explica os papeis que desempeña dentro da familia cada un dos seus membros, e analiza a través deles os estereotipos culturais da época en comparación cos actuais.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.4. Mitoloxía e relixión. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.4. Coñecer os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina. 	Identifica os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinala os trazos que os caracterizan e establece relacións entre os deuses máis importantes.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.6. Espectáculos públicos: teatro, circo e anfiteatro 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.7. Coñecer os espectáculos públicos realizados no teatro, no circo e no anfiteatro, e a súa relación co mundo actual. 	Describe as características dos tipos de espectáculos públicos celebrados no teatro, no circo e no anfiteatro, valora o seu mantemento no mundo actual e sitúa nun mapa os teatros, os circos e os anfiteatros conservados máis importantes.
Bloque 6. Textos		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.1. Análise morfolóxica e sintáctica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.1. Aplicar os coñecementos básicos de morfoloxía e sintaxe para se iniciar na interpretación, na tradución e na retroversión de frases de dificultade progresiva e textos adaptados. 	Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de frases de dificultade graduada e textos adaptados, para efectuar correctamente a súa tradución ou retroversión.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.2. Comparación das estruturas latinas coas das linguas propias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.2. Comparar as estruturas latinas coas das linguas propias. 	Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de forma global, relacionando estruturas latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.3. Iniciación ás técnicas de tradución. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.3. Utilizar correctamente manuais e o vocabulario, recoñecendo e analizando toda a información que proporcionan. 	Utiliza correctamente os manuais de gramática e o vocabulario, analizando a información que proporcionan, para traducir pequenos textos.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.5. Producción de pequenos textos propios en lingua latina. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.5. Redactar en lingua latina pequenos textos de produción propia. 	Redacta frases sinxelas en latín sobre un tema proposto
Bloque 7. Léxico		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.1. Vocabulario básico latino: léxico transparente; palabras de maior frecuencia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.1. Coñecer, identificar e traducir o léxico latino transparente e as palabras de maior frecuencia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Deduce o significado de termos latinos non estudados, partindo do contexto ou de palabras da lingua propia. ▪ Identifica e explica as palabras transparentes e de maior frecuencia.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.2. Composición e derivación culta. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.3. Recoñecer os elementos léxicos latinos que permanecen nas linguas do alumnado. 	Identifica a etimoloxía de palabras de léxico común das linguas propias e explica a partir desta o seu significado
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.3. Locucións latinas de uso actual 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B7.4. Coñecer o significado das principais locucións latinas de uso actual e saber emplealas nun contexto idóneo. 	Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual e sabe empregalas no seu contexto axeitado, cando se expresa na súa propia lingua.

En canto aos criterios de **cualificación**, teranse en conta de xeito prioritario, por unha banda, que o alumnado acade os obxectivos, contidos e o grao mínimo dos estándares mencionados anteriormente e, por outra, o feito de que a avaliación é continua e progresiva.

En cada avaliación teranse en conta as seguintes porcentaxes:

- ✓ Actitud ante o proceso de aprendizaxe e intervencións. Traballo diario na aula e na casa. Caderno da materia: 10%
- ✓ Controis orais e/ou escritos parciais (non máis de catro estándares). Traballos individuais ou en grupo previo aviso: 20%
- ✓ Exames escritos: 70%

As observacións sobre a actitude ante o proceso de aprendizaxe e intervencións do alumno na aula, o seu traballo diario e o caderno da materia terán unha puntuación conxunta de 0 a 10 ao final de cada avaliación. Esta constituirá o 10% da nota final dunha avaliación dada.

Os controis orais e/ou escritos parciais (non abranguerán en ningún caso máis de catro estándares) e os traballos en grupo terán, cada un deles unha puntuación de 0 a 10 puntos. A nota media das cualificacións conxuntas constituirá o 20% da nota final dunha avaliación dada.

Os exames escritos –tantos como se consideren oportunos segundo a evolución xeral da clase- terán unha puntuación de 0 a 10 puntos. En cada un deles, se aparecen cuestións pertencentes a diferentes bloques, terán maior puntuación as relacionadas co bloque 3, seguidas daquelas pertencentes aos bloques 4 e 6; finalmente, a menor puntuación coresponderá as cuestións relacionadas cos bloques 1, 2, 5 e 7 (Como orientación pódense ver as porcentaxes asignadas aos bloques na proba final do curso). Pola súa banda, os estándares terán un peso proporcional dentro de cada bloque. A nota media destas probas escritas constituirá o 70% da nota final dunha avaliación dada.

O alumno/a que teña aprobada a terceira avaliación terá aprobado o curso. A nota final calcularase do seguinte xeito:

- No caso de que a evolución do alumno sexa marcadamente ascendente a nota final será a acadada na terceira avaliación.
- No caso dunha involución ou dun desenvolvemento irregular, a nota final calcularase seguindo as seguintes porcentaxes: 80% a terceira avaliación, 10% a segunda e a primeira.

Para todos aqueles alumnos que necesiten recuperar unha parte ou partes concreta/s das avaliacións primeira e segunda faranse, previo reforzo, recuperacións parciais ao comezo da seguinte avaliación. Na terceira avaliación poderá recuperarse todo o curso cun exame final que responderá ao grao mínimo de consecución dos estándares. A súa vez, ponderaranse de xeito proporcional tales estándares dos bloques 1, 2, 5 e 7 dun lado, do bloque 3 doutro e dos bloques 4 e 6 doutro. As porcentaxes dos distintos bloques no devandito examen final serán as seguintes:

- ✓ Bloques 1, 2, 5 e 7: 15%
- ✓ Bloque 3: 55%
- ✓ Bloques 4 e 6: 30%

En caso de atopar a un alumno copiando nalgunha das probas escritas, entregaráselle de forma inmediata a mesma proba e o tempo seguirá sendo o establecido nun principio para o conxunto da clase.

Pola súa banda, **se non se superase o proceso ordinario de ensino-aprendizaxe**, realizarase unha proba extraordinaria no mes de xullo na que o alumno deberá superar unha proba cos mesmos presupostos e das mesmas características que as descritas no caso da recuperación final do curso ordinario.

8. DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUCENCIA DOS SEUS RESULTADOS

Aínda que os alumnos de 4º de ESO de latín, ou ben é a primeira vez que entran en contacto cunha materia de tales características, ou ben teñen uns coñecementos moi poucos sobre a mesma por ter cursada a Cultura Clásica de 3º de ESO, cómpre dicir que é importante que o profesor saiba canto antes o que ten para actuar en consecuencia. É importante, polo tanto, realizar unha avaliación inicial para poder operar en dous frentes: dunha banda, segundo a motivación previa do alumno, segundo as expectativas que a nosa materia lle pode xerar, e doutra, segundo os seus posibles coñecementos históricos e socioculturais do mundo latino, o nivel morfosintáctico que ten noutras linguas, a riqueza ou pobreza do seu vocabulario e o grao de desenvolvemento das competencias básicas. Aparte desta información obtida de cada alumno a través de cuestionarios escritos, de enquisas orais e a través das súas primeiras tarefas, o profesor, para completar a información obtida, terá que acudir ao titor ou titora, quen lle informará da traxectoria seguida polo alumno en cursos anteriores.

No que respecta aos contidos sintácticos previos, pódese prever xa dende un comezo que o alumno esqueceu ou ben en parte ou ben de xeito xeral os contidos xa estudados nas linguas galega e castelá, polo que se lle proporcionarán unhas liñas básicas para que, recuperando os coñecementos das súas propias linguas poidan acercarse de xeito máis doado á latina.

A partir desta avaliación feita ao comezo do curso, o profesor indagará sobre os coñecementos previos paralelos de todo tipo que considere necesarios á hora de emprender unha nova unidade didáctica. Xa se ten dito que, no caso do latín, intentaranse abranguer todas e cada unha das outras materias cursadas o que estea a cursar o alumno que conteñan algún tipo de ligazón cos contidos que van ser introducidos: a finalidade, xunto coa obtención de información respecto da base previa dos alumnos, é a de demostrar a utilidade que o estudo da lingua e cultura latinas ten cara a outras materias.

9. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AOS PROXECTOS DO CENTRO: PROXECTO LECTOR E TIC

Sobre esta cuestión que pretende fundamentalmente o fomento da lectura, as actividades que se van realizar terán en conta o Proxecto Lector de centro. Polo demais, hai que indicar que a formación da lectura comprensiva exige un traballo progresivo e continuado onde se traballen con todo tipo de textos: literarios, expositivos, xornalísticos, publicitarios, gráficos; en soporte impreso ou electrónico, en relación directa ou implícita cos contidos da materia:

- Ler na aula ou na biblioteca do centro textos latinos acaídos/adaptados e traducidos, e outros posteriores que presenten temas, aspectos ou vínculos cos contidos estudados.
- Traballar sobre eses textos: resumos, exercicios, análises de contido e esquemas, valoracións e outros comentarios.

Os Departamentos de lingua latina e grega teñen un espazo na biblioteca do centro que ten como finalidade promover o acercamento dos alumnos de 4º de Latín a textos relacionados co mundo grecolatino, de temática e/ou formato especialmente atractivos.

Lectura obrigada será, ou ben a obra de teatro á que os alumnos asistirán co motivo do Festival de Teatro Grecolatino de Lugo-Ourense ou do Festival Juvenil Europeo de Teatro Grecolatino en Mérida ou ben –no caso de non poder ir– escollerán entre os *Xemelgos*, *Epidicus*, *Anfitrión* ou *O soldado fanfarrón* en textos adaptados.

No que atinxe ás Tecnoloxías da Información e da Comunicación xa se mencionou *supra* a importancia da súa aplicación no desenvolvemento da materia. A competencia dixital consiste en dispoñer de habilidades para buscar, obter, procesar e comunicar información, para transformala en coñecemento. Así fomentárase e valorárase o uso das TIC para o traballo de aula. Neste sentido, é de grande importancia que o alumnado empregue con rigor as TIC como medio para a busca de información, a realización de exercicios e tarefas e a elaboración de traballos relacionados coa materia.

10. ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES

O latín de 4º de ESO non pode quedar pendente polas propias características do curso, xa que o alumno ou titula ou repite curso.

No que se refire aos **alumnos que repiten curso**, en primeira instancia, se fai preciso coñecer as súas carencias principais a través da experiencia do ano pasado e/ou acudindo ao profesor titor ou titora, que xa terá recompilados os informes de avaliación final do curso anterior. Deste xeito se poderá proceder á realización dun programa específico personalizado, xa desde o comezo do curso, e este se continuará para incidir nas deficiencias e carencias que se viñan observando.

De todos os xeitos, considérase fundamental a creación, por parte do profesorado, de oportunidades cara a integración deste alumnado no conxunto do grupo, aínda que isto supoña realizar algún cambio puntual en certos métodos.

11. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Será de interese neste apartado todas cantas actividades se realicen en conexión cos contidos da materia: conferencias, visita a museos, cidades, exposicións, roteiros temáticos ou relacionados co mundo romano (e clásico).

Na medida das posibilidades, realizaranse actividades deste tipo.

A aposta do departamento de Latín para o presente curso (en colaboración cos departamentos de Grego de Xunqueira 1 e de Latín do Sanchez Cantón), xa que no pasado non puido facerse por motivos estruturais- será a asistencia a algunha representación teatral do Festival Juvenil Europeo de Teatro Grecolatino en Mérida: intentarase que a excursión sexa, ou ben de xoves a domingo, para asistir á representación do venres, ou ben de sábado a martes, para asistir a algunha representación do luns (as datas do devandito festival adoitan coincidir cos finais do mes de abril). A viaxe aproveitarase para a visita aos restos romanos de Mérida e a Coimbra. No caso de que non se poda facer esta viaxe, polo número limitado do aforo das representacións e a gran afluencia de público as mesmas, intentarase a asistencia a algunha representación teatral do Festival de teatro Grecolatino de Lugo-Ourense.

1. INTRODUCCIÓN.

Na ESO e no Bacharelato o estudo a nivel fonético, morfosintáctico e léxico das linguas clásicas, o latín e o grego, proporciona unha sólida base para o perfeccionamento no manexo doutras linguas. Desempeñan, pois, un papel relevante como soporte lingüístico da maioría das linguas e para a comprensión do léxico culto que forma gran parte da terminoloxía científica e técnica actual nas linguas que o alumnado coñece ou estuda; sen esquecer o enriquecemento cultural que lle proporciona o coñecemento dos aspectos que se inclúen na civilización clásica, berce da Europa actual, como son, entre outros, a mitoloxía, a relixión ou as súas creacións literarias e artísticas, que tanta influencia tiveron en épocas posteriores e seguen a ter hoxe en día. Xa que logo, é esencial a incorporación das linguas clásicas ao currículo integrado das linguas, para reforzar a reflexión lingüística do noso alumnado e fortalecer o seu acceso á cultura literaria.

A materia de Latín na etapa da ESO –como se ten dito– ten como principal finalidade introducir o alumnado no coñecemento dos aspectos esenciais da lingua e da cultura latinas, facendo fincapé ao mesmo tempo no papel que estas desempeñan en tanto que orixe e fundamento das linguas romances e da cultura occidental, o que coñecemos como herdanza clásica.

Esta mesma perspectiva está tamén presente no currículo básico para bacharelato, malia perseguirse nesta etapa un estudo máis en profundidade da lingua, xa que, ben pola súa estrutura interna de funcionamento, ben polo seu caudal léxico, está moi presente nas linguas utilizadas e estudadas polos alumnos e as alumnas.

O estudo do latín como lingua flexiva proporciona mediante a comparación unha sólida base científica para o estudo e o perfeccionamento progresivo no manexo doutras linguas.

O idioma latino, logo de adquiridos uns mínimos coñecementos sobre os seus mecanismos morfosintácticos e o seu léxico, permite entender as linguas romances como resultado dunha evolución e atopar paralelismos entre elas que axuden no seu estudo.

O estudo da orixe e a evolución do latín ás linguas romances proporciónalle ao alumnado os instrumentos necesarios para comprender e analizar os procesos de cambios fonéticos, morfosintácticos e semánticos que deron lugar aos procedementos que rexen hoxe as súas linguas, e axuda a incrementar de xeito notable o seu léxico. A reflexión sobre o léxico coñecido, a adquisición de novas palabras e a comprensión das estruturas da lingua latina interveñen de xeito notable no uso máis eficaz da lingua propia como instrumento de aprendizaxe, comunicación e interpretación da realidade.

O estudo da herdanza clásica, obxecto desta materia, non só está presente na lingua latina, pois abordará tamén os diferentes aspectos que se inclúen no que coñecemos como civilización latina, berce da Europa actual. Ademais da descrición do seu marco xeográfico e do estudo dos principais fitos históricos, en 1º de Bacharelato haberá lugar tamén para unha análise das súas estruturas sociopolíticas e militares, da súa vida cotiá, das súas creacións artísticas (escultura e aruitectura), da enxeñaría e do urbanismo, da mitoloxía e da relixión. Ter´na tamén o seu espazo o tratamento da Romanización de Hispania e da Gallaecia.

O estudo máis en profundidade das creacións literarias resérvase para 2º de Bacharelato, que conta cun bloque específico para a literatura latina: un mellor coñecemento da lingua permitiralle ao alumnado entrar en contacto directo con algúns fragmentos das obras orixinais, afondando deste xeito na comprensión dos textos literarios clásicos latinos para comprender as claves da sociedade en que viron a luz e valorar a influencia que os autores latinos tiveron ao longo dos séculos.

A lingua latina, así como as distintas linguas do currículo da ESO e do Bacharelato, teñen como obxectivo o desenvolvemento da competencia comunicativa do alumnado, entendida en todas as súas vertentes: pragmática, lingüística, sociolingüística e literaria. Así, achegan as ferramentas e os coñecementos necesarios para desenvolverse satisfactoria e eficazmente en calquera situación de comunicación da vida privada, social e profesional. Estes coñecementos, que articulan os procesos de comprensión e expresión oral por unha banda, e de comprensión e expresión escrita por outra, constitúen instrumentos esenciais para a aprendizaxe no ámbito educativo e, posteriormente, ao longo da vida.

A reflexión literaria, presente nun bloque de contidos nas linguas ambientais, o galego e o castelán, e nas linguas clásicas, a través da lectura, mediante a comprensión e interpretación de textos significativos favorece o coñecemento das posibilidades expresivas da lingua, desenvolve a capacidade crítica e creativa dos/das estudantes, dálles acceso á memoria, á creatividade, á imaxinación, á descuberta das outras persoas, ao coñecemento doutras épocas e culturas, e enfróntaos/as a situacións, sentimentos e emocións nunca experimentados, que enriquecen a súa visión do mundo e favorecen o coñecemento deles/as mesmos/as.

En definitiva, estas materias lingüísticas perseguen o obxectivo último de contribuír á formación de cidadáns e cidadás cunha competencia comunicativa que lles permita interactuar satisfactoriamente en todos os ámbitos que forman e van formar parte da súa vida. Isto esixe unha reflexión sobre os mecanismos de usos orais e escritos da súa propia lingua, e das outras linguas que estudan e coñecen, e a capacidade de interpretar e valorar o mundo, de formar as súas opinións, propias, claras e fundamentadas, e de gozar, a través da lectura crítica de obras literarias.

O estudo do latín como lingua flexiva proporciona mediante a comparación unha sólida base científica para o estudo e o perfeccionamento progresivo no manexo doutras linguas.

O idioma latino, logo de adquiridos uns mínimos coñecementos sobre os seus mecanismos morfosintácticos e o seu léxico, permite entender as linguas romances como resultado dunha evolución e atopar paralelismos entre elas que axuden no seu estudo.

O estudo da orixe e a evolución do latín ás linguas romances proporciónalle ao alumnado os instrumentos necesarios para comprender e analizar os procesos de cambios fonéticos, morfosintácticos e semánticos que deron lugar aos procedementos que rexen hoxe as súas linguas, e axuda a incrementar de xeito notable o seu léxico. A reflexión sobre o léxico coñecido, a adquisición de novas palabras e a comprensión das estruturas da lingua latina interveñen de xeito notable no uso máis eficaz da lingua propia como instrumento de aprendizaxe, comunicación e interpretación da realidade.

O estudo da herdanza clásica, obxecto desta materia, non só está presente na lingua latina, pois abordará tamén os diferentes aspectos que se inclúen no que coñecemos como civilización latina, berce da Europa actual. Ademais da descrición do seu marco

xeográfico e do estudo dos principais fitos históricos, haberá lugar tamén para unha análise das súas estruturas sociopolíticas, da súa vida cotiá, e manifestacións culturais como os espectáculos públicos ou as súas creacións literarias e artísticas, a enxeñaría e o urbanismo, a mitoloxía e a relixión.

2. OBXECTIVOS XERAIS DO BACHARELATO

O bacharelato contribuirá a desenvolver no alumnado as capacidades que lle permitan:

- a) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española e do Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sustentabilidade.
- b) Consolidar unha madurez persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.
- c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes e, en particular, a violencia contra a muller, e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.
- d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- e) Dominar, tanto na súa expresión oral como na escrita, a lingua galega e a lingua castelá.
- f) Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.
- g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e da comunicación.
- h) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de xeito solidario no desenvolvemento e na mellora do seu contorno social.
- i) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais, e dominar as habilidades básicas propias da modalidade elixida.
- l) Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e da tecnoloxía ao cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sustentable do territorio, con especial referencia ao territorio galego.
- m) Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.
- n) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural.
- ñ) Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social, e impulsar condutas e hábitos saudables.
- o) Afianzar actitudes de respecto e prevención no ámbito da seguridade viaria.
- p) Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia, e contribuír á súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado.

LATÍN I

1º BACHARELATO

**1.CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE.
CONCRECIÓN QUE RECOLLE A RELACIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE
AVALIABLES QUE FORMAN PARTE DOS PERFÍS DE COMPETENCIAS.**

Engádanse ás informacións da tabla que aparece a continuación as apreciacións feitas no mesmo apartado de 4º da ESO.

CONCRECIÓN DE CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE CAS COMPETENCIAS CLAVE. LATÍN I (1º BACHARELATO)							
	CCL	CMC T	CD	CSC	CAA	CSIEE	CCEC
BLOQUE 1. O LATÍN, ORIXE DAS LINGUAS ROMANCES							
LA1B1.1.1. Sinala sobre un mapa a extensión da lingua latina na súa maior expansión e nomea e identifica algúns puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos, en especial da Península Ibérica, coñecidos pola súa relevancia histórica.		X		X			X
LA1B1.2.1. Define o indoeuropeo e recoñece as linguas indoeuropeas e as súas familias, e delimita nun mapa a zona de orixe e as zonas de expansión.			X		X		
LA1B1.3.1. Identifica as linguas que se falan actualmente en Europa, diferenciando pola súa orixe entre indoeuropeas e non indoeuropeas, clasifica as primeiras en familias lingüísticas e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.				X			X
LA1B1.4.1. Identifica as linguas que se falan en España, diferenciando pola súa orixe romances e non romances, localiza nun mapa as zonas onde se utilizan, delimita o marco xeográfico das linguas romances faladas no mundo e diferencia unhas doutras.				X			X
LA1B1.5.1. Distingue e delimita as etapas do latín, recoñece e distingue a partir do étimo latino cultismos, semicultismos e termos patrimoniais, e explica as evolucións que se producen nun caso e no outro.	X	X			X		
LA1B1.5.2. Coñece exemplos de termos latinos que deron orixe tanto a unha palabra patrimonial como a un cultismo, e sinala as diferenzas de uso e significado entre ambos.	X						
LA1B1.5.3. Demostra a presenza do latín no século XXI en campos como a ciencia, a cultura, a publicidade, os medios de comunicación, internet e as redes sociais.		X	X				X
LA1B1.6.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán, aplicando as regras fonéticas de evolución, e recoñece palabras da súa lingua que sufriron procesos de evolución semántica.	X				X		
BLOQUE 2. SISTEMA DA LINGUA LATINA: ELEMENTOS BÁSICOS							
LAT1B2.1.1. Clasifica os diferentes tipos de escritura e recoñece as súas diferenzas en natureza e función.			X				X
LAT1B2.2.1. Explica a orixe do alfabeto latino, e a evolución e a adaptación dos signos do alfabeto grego.		X			X		
LAT1B2.3.1. Explica a orixe do alfabeto das linguas faladas polo alumno partindo do alfabeto latino, recoñece os tipos de alfabeto usados actualmente en Europa e relaciona cada un coas linguas que os empregan.	X			X			X
LAT1B2.4.1. Le con pronuncia e acentuación correctas textos latinos, identificando e reproducindo exemplos de diferentes tipos de pronuncia.	X						
BLOQUE 3. MORFOLOXÍA							
LA1B3.1.1. Descompón palabras nos seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e morfemas, e servíndose destes para identificar desinencias e explicar o concepto de flexión e paradigma.	X	X					
LA1B3.2.1. Distingue palabras variables e invariables, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas.	X				X		
LA1B3.3.1. Declina e/ou conxuga correctamente palabras propostas segundo a súa categoría, explicando e ilustrando con exemplos as características que diferencian os conceptos de declinación e conxugación	X		X		X		

CONCRECIÓN DE CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE CAS COMPETENCIAS CLAVE. LATÍN I (1º BACHARELATO)							
	CCL	CMC T	CD	CSC	CAA	CSIEE	CCEC
LA1B3.4.1. Enuncia e declina correctamente substantivos, adxectivos e pronomes en latín, distinguíndoos a partir do seu enunciado e clasificándooos segundo a súa categoría e a súa declinación.	X						
LA1B3.4.2. Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma de flexión correspondente.	X						
LA1B3.5.1. Clasifica verbos segundo a súa conxugación partindo do seu enunciado e describe os trazos polos que se recoñecen os modelos de flexión verbal.	X				X		
LA1B3.5.2. Coñece e identifica as formas que compoñen o enunciado dos verbos de paradigmas regulares e recoñece a partir destas os modelos de conxugación.	X						
LA1B3.5.3. Conxuga os tempos verbais máis frecuentes en voz activa e pasiva, aplicando correctamente os paradigmas correspondentes.	X						
LA1B3.6.1. Explica o uso dos temas verbais latinos, identificando correctamente as formas derivadas de cada un.	X				X		
LA1B3.6.2. Cambia de voz as formas verbais identificando e manexando con seguridade os formantes que expresan este accidente verbal.	X		X				
LA1B3.7.1. Distingue formas persoais e non persoais dos verbos, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas.	X				X		
LA1B3.8.1. Traduce correctamente ao galego e ao castelán formas verbais latinas, e compara os tempos e os modos verbais presentes no latín cos do galego e os do castelán.	X				X		
BLOQUE 4. SINTAXE							
LA1B4.1.1. Analiza morfoloxicamente e sintacticamente frases e textos de dificultade graduada, identificando correctamente as categorías gramaticais presentes nas palabras con flexión e explicando as funcións que realizan na oración.	X	X					
LA1B4.2.1. Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal e pronominal latina, explica as súas funcións dentro da oración e ilustra con exemplos a forma axeitada de traducilos.	X				X		
LA1B4.3.1. Recoñece nos textos as regras e a concordancia latina, e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.	X						
LA1B4.4.1. Compara e clasifica tipos de oracións simples, e identifica e explica en cada caso as súas características.	X	X					
LA1B4.5.1. Distingue as oracións simples das compostas e, dentro destas últimas, as coordinadas das subordinadas, os seus tipos e os nexos que as caracterizan, e sinala exemplos que expliquen en cada caso as súas características.	X				X		
LA1B4.6.1. Identifica as funcións que realizan as formas non persoais (infinitivo e participio) dentro da oración e compara exemplos do seu uso.	X				X		
LA1B4.7.1. Recoñece, analiza e traduce correctamente as construcións de infinitivo e participio máis frecuentes, en relación con construcións análogas noutras linguas que coñece.	X						
BLOQUE 5. ROMA: HISTORIA, CULTURA, ARTE E CIVILIZACIÓN							
LA1B5.1.1. Describe o marco histórico en que xorde e se desenvolve a civilización romana, sinala períodos dentro del e identifica en cada un as conexións máis importantes que presentan con outras civilizacións	X			X			X

CONCRECIÓN DE CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE CAS COMPETENCIAS CLAVE. LATÍN I (1º BACHARELATO)							
	CCL	CMC T	CD	CSC	CAA	CSIEE	CCEC
LA1B5.1.2. Distingue as etapas da historia de Roma, explicando os seus trazos esenciais e as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras.				X		X	X
LA1B5.1.3. Sabe enmarcar determinados feitos históricos na civilización e no período histórico correspondente, ponos en contexto e relaciónaos con outras circunstancias contemporáneas.				X	X		
LA1B5.1.4. Pode elaborar eixes cronolóxicos nos que se representan fitos históricos salientables, consultando diferentes fontes de información		X	X				
LA1B5.1.5. Describe os principais fitos históricos e os aspectos máis significativos da civilización latina, e analiza a súa influencia no devir histórico posterior.	X			X		X	
LA1B5.2.1. Explica a romanización de Hispania e da Gallaecia, describe as súas causas e delimita as súas fases.	X	X		X			X
LA1B5.2.2. Enumera, explica e ilustra con exemplos os aspectos fundamentais que caracterizan o proceso da romanización de Hispania e da Gallaecia, e sinala a súa influencia na historia posterior.	X		X	X			
LA1B5.3.1. Identifica e sinala nun mapa os restos arqueolóxicos máis salientables da romanización de Hispania e da Gallaecia, e descobre e relaciona as pezas arqueolóxicas romanas dos museos cos coñecementos adquiridos.		X	X		X		X
LA1B5.4.1. Describe os elementos que caracterizan as sucesivas formas de organización do sistema político romano.				X		X	
LA1B5.4.2. Describe a organización e a evolución da sociedade romana, explicando as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha, relacionando estes aspectos cos valores cívicos existentes na época e comparándoos cos actuais.	X		X	X		X	
LA1B5.5.1. Identifica os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinalando os trazos que os caracterizan, os seus atributos e o ámbito de influencia, explica a súa xenealoxía e establece relacións entre os deuses.			X				X
LA1B5.5.2. Identifica deuses, semideuses e heroes dentro do imaxinario mítico, e explica os principais aspectos que diferencian uns dos outros.	X		X				X
LA1B5.6.1. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, analizando a influencia da tradición clásica neste fenómeno, sinalando as semellanzas e as principais diferenzas entre ambos tratamentos, e asociándoas a outros trazos culturais propios de cada época.	X			X		X	X
LA1B5.6.2. Sinala semellanzas e diferenzas entre os mitos e as lendas da antigüidade clásica e os pertencentes a outras culturas, comparando o seu tratamento na literatura ou na tradición relixiosa, e valorando a súa influencia na arte e na literatura posterior a través de exemplos.	X				X		X
LA1B5.7.1. Distingue a relixión oficial de Roma dos cultos privados, explicando os trazos que lles son propios, e describe as principais características dos ritos funerarios romanos, distinguindo as semellanzas e as diferenzas que presentan cos de hoxe en día.	X	X		X			X
LA1B5.8.1. Describe as principais manifestacións escultóricas e pictóricas da arte romana, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e a súa cronoloxía aproximada.			X				X
LA1B5.9.1. Describe as características, os principais elementos e a función das grandes obras públicas romanas, explicando e ilustrando con exemplos a súa importancia para o desenvolvemento do Imperio e a súa influencia en modelos urbanísticos posteriores.		X	X	X			

CONCRECIÓN DE CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE CAS COMPETENCIAS CLAVE. LATÍN I (1º BACHARELATO)							
	CCL	CMC T	CD	CSC	CAA	CSIEE	CCEC
LA1B5.9.2. Localiza nun mapa os principais exemplos de edificacións públicas romanas que forman parte do patrimonio español e europeo, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e a cronoloxía aproximada.		X	X		X		
LA1B5.10.1. Enumera os elementos que compoñen a estrutura do exército romano e explica o seu funcionamento, atendendo á súa evolución ao longo dos períodos históricos		X		X			
BLOQUE 6. TEXTOS							
LA1B6.1.1. Utiliza adecuadamente a análise fonética, morfolóxica, sintáctica e semántica de textos de dificultade graduada, para efectuar correctamente a súa tradución ou retroversión.	X				X		
LA1B6.2.1. Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de xeito global, relacionando estruturas latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece.	X				X		
LA1B6.3.1. Utiliza correctamente o dicionario, analizando e valorando correctamente a información gramatical incluída nos seus manuais e nas súas entradas, e localiza o significado de palabras que entrañen dificultade, identificando entre varias acepcións o sentido máis axeitado para a tradución do texto.	X				X		
LA1B6.4.1. Realiza comentarios sobre os principais trazos dos textos seleccionados e sobre os aspectos culturais presentes neles, aplicando para iso os coñecementos adquiridos previamente nesta ou noutras materias.				X	X		X
LA1B6.4.2. Elabora mapas conceptuais e estruturais dos textos propostos, localizando o tema principal e distinguindo as súas partes.	X	X					
LA1B6.5.1. Redacta frases sinxelas en latín sobre un tema proposto.	X						
LA1B6.6.1. Mantén un sinxelo diálogo preparado previamente sobre un tema xa acordado.	X						
BLOQUE 7. LÉXICO							
LA1B7.1.1. Deduce o significado de termos latinos non estudados partindo do contexto ou de palabras da lingua propia ou doutras que coñece.	X				X		
LA1B7.1.2. Identifica e explica as palabras transparentes e de maior frecuencia.	X		X				
LA1B7.2.1. Identifica e explica os principais prefixos e sufixos, analizando o seu mantemento na propia lingua.	X	X					
LAT1B7.3.1. Deduce o significado das palabras das linguas de España a partir dos étimos latinos.	X				X		
LA1B7.4.1. Identifica a etimoloxía de palabras de léxico común da lingua propia e explica a partir desta o seu significado.	X						
LA1B7.4.2. Relaciona palabras da mesma familia etimolóxica ou semántica.	X		X		X		
LA1B7.5.1. Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual e sabe empregalas no seu contexto adecuado cando se expresa na súa propia lingua.	X				X		
Estándares de aprendizaxe avaliáveis TOTAL: 42	25	19	17	29	36	17	6
Relación coas competencias básicas %	59%	45%	40%	69%	85%	40%	14%

2. CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE DE

2.1. Temporalización

2.2. Grao mínimo de consecución para superar a materia

2.3. Procedementos e instrumentos de avaliación

2.4. Concreción de elementos transversais: comprensión lectora (CL), expresión oral e escrita (EOE), comunicación audiovisual (CA), tecnoloxías da información e da comunicación (TIC), emprendimento (EMP), educación cívica e constitucional (EC), prevención da violencia (PV) e educación vial (EV).

2.1. TEMPORALIZACIÓN

A continuación, especificaremos as diferentes unidades didácticas. Terase en conta o seguinte_

-As unidades divídense en 12, que se reparten por avaliacións nas proporcións 1-5, 6-9,-10-12.

-O esquema das unidades organiza os contidos, criterios de avaliación e estándares dos bloques 1, 2, 3 e 4, pois son os que esixen un maior rigor na súa ordenación.

- A continuación da presentación das unidades atoparase un cadro onde se detalla cada estándar de aprendizaxe nas devanditas unidades. Deste cadro, cómpre salientar o seguinte:

- **Bloque 1. O latín orixe das linguas romances** : Os contidos B1.1., B1.2. y B1.3. trataranse na Unidade 1, pero os contidos B1.4. (Orixe, evolución e etapas do latín. Palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos) e B1.5. (Nocións básicas de evolución fonética, morfolóxica e semántica do latín ao galego e ao castelán) en todas e cada unha das unidades.
- **Bloque 2. Sistema da lingua latina: elementos básicos:** Os contidos B2.1. e B.2.2. serán específicos da Unidade 2, pero o B2.3. (Pronuncia do latín: tipos) traballarase en todas as unidades.
- **Bloque 6. Textos:** Tratarase este bloque en todas as unidades a partir da Unidade 3.
- **Bloque 7. Léxico:** traballarase a partir da Unidade 3.

UNIDADES DIDÁCTICAS LATÍN I

UNIDADE 1	Do indoeuropeo ao latín. As linguas romances
UNIDADE 2	-Sistemas de escritura. Os alfabetos de Europa. O alfabeto latino. -Períodos da historia de Roma I -Mitoloxía e relixión. Ritos funerarios I
UNIDADE 3	- As declinacións latinas: os sustantivos. - A oración simple. - Conxuncións de coordinación -Períodos da historia de Roma II -Organización política e social de Roma I
UNIDADE 4	- As clases dos adxectivos. - A concordancia -Períodos da historia de Roma III -Organización política e social de Roma II
UNIDADE 5	As conxugacións latinas: Os tempos do sistema de presente na voz activa: verbos regulares. -Períodos da historia de Roma IV -Organización política e social de Roma III
UNIDADE 6	As conxugacións latinas: Os tempos do sistema de perfecto na voz activa: verbos regulares. -Períodos da historia de Roma V --Organización política e social de Roma IV -O exército.
UNIDADE 7	-Os pronomes persoais. -Os pronomes-adxectivos -Romanización de Hispania e da Gallaecia.
UNIDADE 8	-A oración composta: tipos. -Oración de relativo e oracións de cum -Mitoloxía e relixión. Ritos funerarios II
UNIDADE 9	-A voz pasiva nos verbos regulares. Os verbos deponentes -Mitoloxía e relixión. Ritos funerarios III
UNIDADE 10	-O participio latino. Construcións de participio -Mitoloxía e relixión. Ritos funerarios IV
UNIDADE 11	-O infinitivo latino. Oracións de infinitivo -A arte romana I -Obras públicas e urbanismo I
UNIDADE 12	-O Vt latino -A arte romana I -Obras públicas e urbanismo II

CONCRECIÓN DE CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE												
CURSO: LATÍN I (1º Bacharelato)												
	UNIDADES DIDÁCTICAS											
	1ª Avaliación					2ª Avaliación				3ª Avaliación		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
BLOQUE I. O latín, orixe das linguas romances												
LA1B1.1.1. Sinala sobre un mapa a extensión da lingua latina na súa maior expansión e nomea e identifica algúns puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos, en especial da Península Ibérica, coñecidos pola súa relevancia histórica.	X											
LA1B1.2.1. Define o indoeuropeo e recoñece as linguas indoeuropeas e as súas familias, e delimita nun mapa a zona de orixe e as zonas de expansión.	X											
LA1B1.3.1. Identifica as linguas que se falan actualmente en Europa, diferenciando pola súa orixe entre indoeuropeas e non indoeuropeas, clasifica as primeiras en familias lingüísticas e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.	X											
LA1B1.4.1. Identifica as linguas que se falan en España, diferenciando pola súa orixe romances e non romances, localiza nun mapa as zonas onde se utilizan, delimita o marco xeográfico das linguas romances faladas no mundo e diferencia unhas doutras.	X											
LA1B1.5.1. Distingue e delimita as etapas do latín, recoñece e distingue a partir do étimo latino cultismos, semicultismos e termos patrimoniais, e explica as evolucións que se producen nun caso e no outro.	X											
LA1B1.5.2. Coñece exemplos de termos latinos que deron orixe tanto a unha palabra patrimonial como a un cultismo, e sinala as diferenzas de uso e significado entre ambos.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
LA1B1.5.3. Demostra a presenza do latín no século XXI en campos como a ciencia, a cultura, a publicidade, os medios de comunicación, internet e as redes sociais.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
LA1B1.6.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán, aplicando as regras fonéticas de evolución, e recoñece palabras da súa lingua que sufriron procesos de evolución semántica.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
BLOQUE 2. SISTEMA DA LINGUA LATINA: ELEMENTOS BÁSICOS												
LAT1B2.1.1. Clasifica os diferentes tipos de escritura e recoñece as súas diferenzas en natureza e función.		X										
LAT1B2.2.1. Explica a orixe do alfabeto latino, e a evolución e a adaptación dos signos do alfabeto grego.		X										
LAT1B2.3.1. Explica a orixe do alfabeto das linguas faladas polo alumno partindo do alfabeto latino, recoñece os tipos de alfabetos usados actualmente en Europa e relaciona cada un coas linguas que os empregan.		X										

CONCRECIÓN DE CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE												
CURSO: LATÍN I (1º Bacharelato)												
	UNIDADES DIDÁCTICAS											
	1ª Avaliación					2ª Avaliación				3ª Avaliación		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
LAT1B2.4.1. Le con pronuncia e acentuación correctas textos latinos, identificando e reproducindo exemplos de diferentes tipos de pronuncia.		X	X	X	X	X	X	X	X	X		X
BLOQUE 3. MORFOLOXÍA												
LA1B3.1.1. Descompón palabras nos seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e morfemas, e servíndose destes para identificar desinencias e explicar o concepto de flexión e paradigma.			X	X	X							
LA1B3.2.1. Distingue palabras variables e invariables, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas.			X									
LA1B3.3.1. Declina e/ou conxuga correctamente palabras propostas segundo a súa categoría, explicando e ilustrando con exemplos as características que diferencian os conceptos de declinación e conxugación			X	X	X	X						
LA1B3.4.1. Enuncia e declina correctamente substantivos, adxectivos e pronomes en latín, distinguíndoos a partir do seu enunciado e clasificándoos segundo a súa categoría e a súa declinación.			X	X	X	X	X					
LA1B3.4.2. Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma de flexión correspondente.				X								
LA1B3.5.1. Clasifica verbos segundo a súa conxugación partindo do seu enunciado e describe os trazos polos que se recoñecen os modelos de flexión verbal.					X							
LA1B3.5.2. Coñece e identifica as formas que compoñen o enunciado dos verbos de paradigmas regulares e recoñece a partir destas os modelos de conxugación.					X							
LA1B3.5.3. Conxuga os tempos verbais máis frecuentes en voz activa e pasiva, aplicando correctamente os paradigmas correspondentes.					X	X			X			
LA1B3.6.1. Explica o uso dos temas verbais latinos, identificando correctamente as formas derivadas de cada un.					X							
LA1B3.6.2. Cambia de voz as formas verbais identificando e manexando con seguridade os formantes que expresan este accidente verbal.									X			
LA1B3.7.1. Distingue formas persoais e non persoais dos verbos, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas.									X			
LA1B3.8.1. Traduce correctamente ao galego e ao castelán formas verbais latinas, e compara os tempos e os modos verbais presentes no latín cos do galego e os do castelán.					X	X			X			

CONCRECIÓN DE CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE												
CURSO: LATÍN I (1º Bacharelato)												
	UNIDADES DIDÁCTICAS											
	1ª Avaliación					2ª Avaliación				3ª Avaliación		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
BLOQUE 4. SINTAXE												
LA1B4.1.1. Analiza morfoloxicamente e sintacticamente frases e textos de dificultade graduada, identificando correctamente as categorías gramaticais presentes nas palabras con flexión e explicando as funcións que realizan na oración.			X	X	X	X	X	X	X	X		X
LA1B4.2.1. Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal e pronominal latina, explica as súas funcións dentro da oración e ilustra con exemplos a forma axeitada de traducilos.		X					X					
LA1B4.3.1. Recoñece nos textos as regras e a concordancia latina, e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.				X					X	X		
LA1B4.4.1. Compara e clasifica tipos de oracións simples, e identifica e explica en cada caso as súas características.								X				
LA1B4.5.1. Distingue as oracións simples das compostas e, dentro destas últimas, as coordinadas das subordinadas, os seus tipos e os nexos que as caracterizan, e sinala exemplos que expliquen en cada caso as súas características.			X					X				X
LA1B4.6.1. Identifica as funcións que realizan as formas non persoais (infinitivo e participio) dentro da oración e compara exemplos do seu uso.										X		X
LA1B4.7.1. Recoñece, analiza e traduce correctamente as construcións de infinitivo e participio máis frecuentes, en relación con construcións análogas noutras linguas que coñece.										X		X
BLOQUE 5. ROMA: HISTORIA, CULTURA, ARTE E CIVILIZACIÓN												
LA1B5.1.1. Describe o marco histórico en que xorde e se desenvolve a civilización romana, sinala períodos dentro del e identifica en cada un as conexións máis importantes que presentan con outras civilizacións		X										
LA1B5.1.2. Distingue as etapas da historia de Roma, explicando os seus trazos esenciais e as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras.		X										
LA1B5.1.3. Sabe enmarcar determinados feitos históricos na civilización e no período histórico correspondente, ponos en contexto e relaciónaos con outras circunstancias contemporáneas.			X	X	X	X						
LA1B5.1.4. Pode elaborar eixes cronolóxicos nos que se representan fitos históricos salientables, consultando diferentes fontes de información			X	X	X	X						
LA1B5.1.5. Describe os principais fitos históricos e os aspectos máis significativos da civilización latina, e analiza a súa influencia no devir histórico posterior.			X	X	X	X						
LA1B5.2.1. Explica a romanización de Hispania e da Gallaecia, describe as súas causas e delimita as súas fases.							X					

CONCRECIÓN DE CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE												
CURSO: LATÍN I (1º Bacharelato)												
	UNIDADES DIDÁCTICAS											
	1ª Avaliación					2ª Avaliación				3ª Avaliación		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
LA1B5.2.2. Enumera, explica e ilustra con exemplos os aspectos fundamentais que caracterizan o proceso da romanización de Hispania e da Gallaecia, e sinala a súa influencia na historia posterior.							X					
LA1B5.3.1. Identifica e sinala nun mapa os restos arqueolóxicos máis salientables da romanización de Hispania e da Gallaecia, e descobre e relaciona as pezas arqueolóxicas romanas dos museos cos coñecementos adquiridos.							X					
LA1B5.4.1. Describe os elementos que caracterizan as sucesivas formas de organización do sistema político romano.			X									
LA1B5.4.2. Describe a organización e a evolución da sociedade romana, explicando as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha, relacionando estes aspectos cos valores cívicos existentes na época e comparándoos cos actuais.				X	X	X						
LA1B5.5.1. Identifica os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinalando os trazos que os caracterizan, os seus atributos e o ámbito de influencia, explica a súa xenealoxía e establece relacións entre os deuses.		X						X	X	X		
LA1B5.5.2. Identifica deuses, semideuses e heroes dentro do imaxinario mítico, e explica os principais aspectos que diferencian uns dos outros.		X						X	X	X		
LA1B5.6.1. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, analizando a influencia da tradición clásica neste fenómeno, sinalando as semellanzas e as principais diferenzas entre ambos tratamentos, e asociándoas a outros trazos culturais propios de cada época.		X						X	X	X		
LA1B5.6.2. Sinala semellanzas e diferenzas entre os mitos e as lendas da antigüidade clásica e os pertencentes a outras culturas, comparando o seu tratamento na literatura ou na tradición relixiosa, e valorando a súa influencia na arte e na literatura posterior a través de exemplos.		X						X	X	X		
LA1B5.7.1. Distingue a relixión oficial de Roma dos cultos privados, explicando os trazos que lles son propios, e describe as principais características dos ritos funerarios romanos, distinguindo as semellanzas e as diferenzas que presentan cos de hoxe en día.									X			
LA1B5.8.1. Describe as principais manifestacións escultóricas e pictóricas da arte romana, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e a súa cronoloxía aproximada.											X	X
A1B5.9.1. Describe as características, os principais elementos e a función das grandes obras públicas romanas, explicando e ilustrando con exemplos a súa importancia para o desenvolvemento do Imperio e a súa influencia en modelos urbanísticos posteriores.											X	X

CONCRECIÓN DE CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE												
CURSO: LATÍN I (1º Bacharelato)												
	UNIDADES DIDÁCTICAS											
	1ª Avaluación					2ª Avaluación				3ª Avaluación		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
LA1B5.9.2. Localiza nun mapa os principais exemplos de edificacións públicas romanas que forman parte do patrimonio español e europeo, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e a cronoloxía aproximada.											X	X
LA1B5.10.1. Enumera os elementos que compoñen a estrutura do exército romano e explica o seu funcionamento, atendendo á súa evolución ao longo dos períodos históricos						X						
LA1B6.1.1. Utiliza adecuadamente a análise fonética, morfolóxica, sintáctica e semántica de textos de dificultade graduada, para efectuar correctamente a súa tradución ou retroversión.			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
BLOQUE 6. TEXTOS												
LA1B6.2.1. Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de xeito global, relacionando estruturas latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece.			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
LA1B6.3.1. Utiliza correctamente o dicionario, analizando e valorando correctamente a información gramatical incluída nos seus manuais e nas súas entradas, e localiza o significado de palabras que entrañen dificultade, identificando entre varias acepcións o sentido máis axeitado para a tradución do texto.			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
LA1B6.4.1. Realiza comentarios sobre os principais trazos dos textos seleccionados e sobre os aspectos culturais presentes neles, aplicando para iso os coñecementos adquiridos previamente nesta ou noutras materias.			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
LA1B6.4.2. Elabora mapas conceptuais e estruturais dos textos propostos, localizando o tema principal e distinguindo as súas partes.			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
LA1B6.5.1. Redacta frases sinxelas en latín sobre un tema proposto.			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
LA1B6.6.1. Mantén un sinxelo diálogo preparado previamente sobre un tema xa acordado.			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
BLOQUE 7. LÉXICO												
LA1B7.1.2. Identifica e explica as palabras transparentes e de maior frecuencia.			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
LA1B7.2.1. Identifica e explica os principais prefixos e sufixos, analizando o seu mantemento na propia lingua.			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
LAT1B7.3.1. Deduce o significado das palabras das linguas de España a partir dos étimos latinos.			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
LA1B7.4.1. Identifica a etimoloxía de palabras de léxico común da lingua propia e explica a partir desta o seu significado.			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
LA1B7.4.2. Relaciona palabras da mesma familia etimolóxica ou semántica.			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
LA1B7.5.1. Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual e sabe empregalas no seu contexto adecuado cando se expresa na súa propia lingua.			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

2.2. GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA

2.3. PROCEDIMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

2.4. CONCRECIÓN DE ELEMENTOS TRANSVERSAIS: comprensión lectora (CL), expresión oral e escrita (EOE), comunicación audiovisual (CA), tecnoloxías da información e da comunicación (TIC), emprendimento (EMP), educación cívica e constitucional (EC), prevención da violencia (PV) e educación vial (EV).

Nos cadros que presentamos a continuación inclúense estes tres apartados, xunto coa identificación dos contidos e criterios de avaliación correspondentes

Identif contidos	Criterios avaliación	Estándares de Aprendizaxe	Grao mínimo de consecución %	Instrumentos de avaliación	Procedementos de avaliación	CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN							
						EL	EM	EN	TOS	TRAS	VER	SAIS	
						C L	E O E	CA	TI C	E M P	EC	PV	E V
		Bloque 1. O LATÍN	ORIXE DAS LINGUAS	ROMANCES									
B1.1.	B1.1.	<ul style="list-style-type: none"> LA1B1.1.1. Localiza nun mapa o marco xeográfico da lingua latina e a súa expansión, delimitando os seus ámbitos de influencia e colocando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica. 	Sinala sobre un mapa a extensión da lingua latina na súa maior expansión e nomea e identifica algúns puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos, en especial da Península Ibérica, coñecidos pola súa relevancia histórica.	Posta en común Proba obxectiva	Intercambios orais cos alumnos Análise das producións dos alumnos			X	X		X		
B1.2.	B1.2.	<ul style="list-style-type: none"> LA1B1.2.1. Define o indoeuropeo e reconece as linguas indoeuropeas e as súas familias, e delimita nun mapa a zona de orixe e as zonas de expansión. 	Idem	Producións orais en grupo Proba obxectiva	Análise das producións dos alumnos Proba específica		X	X					
B.1.2.	B1.3.	<ul style="list-style-type: none"> LA1B1.3.1. Identifica as linguas que se falan actualmente en Europa, diferenciando pola súa orixe entre indoeuropeas e non indoeuropeas, clasifica as primeiras en familias lingüísticas e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan. 		Producións orais en grupo Proba obxectiva.	Análise das producións dos alumnos Proba específica		X	X	X		X		
B1.3	B1.4	<ul style="list-style-type: none"> LA1B1.4.1. Identifica as linguas que se falan en España, diferenciando pola súa orixe romances e non romances, localiza nun mapa as zonas onde se utilizan, 	Identifica as linguas que se falan en España, diferenciando pola súa orixe romances e non romances, localiza nun mapa as zonas onde se utilizan,	Producións orais en grupo	Análise das producións dos alumnos			X	X		X		

		delimita o marco xeográfico das linguas romances faladas no mundo e recoñece as súas características.	delimita o marco xeográfico das linguas romances faladas no mundo e diferencia unhas doutras	Proba obxectiva	Proba específica									
B1.4.	B1.5	<ul style="list-style-type: none"> LA1B1.5.1. Distingue e delimita as etapas do latín, recoñece e distingue a partir do étimo latino cultismos, semicultismos e termos patrimoniais, e explica as evolucións que se producen nun caso e no outro. 	Distingue e delimita as etapas do latín, recoñece e distingue a partir do étimo latino cultismos e termos patrimoniais, e explica as evolucións que se producen nun caso e no outro.	Rúbrica	Observación sistemática	x								
		<ul style="list-style-type: none"> LA1B1.5.2. Coñece exemplos de termos latinos que deron orixe tanto a unha palabra patrimonial como a un cultismo, e sinala as diferenzas de uso e significado entre ambos. 	Idem	Rúbrica	Observación sistemática	x				X				
		<ul style="list-style-type: none"> LA1B1.5.3. Demuestra a presenza do latín no século XXI en campos como a ciencia, a cultura, a publicidade, os medios de comunicación, internet e as redes sociais. 	Idem	Posta en común	Intercambios orais cos alumnos	x	X	X	X	X				
B1.5.	B1.6	<ul style="list-style-type: none"> LA1B1.6.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán, aplicando as regras fonéticas de evolución, e recoñece palabras da súa lingua que sufriron procesos de evolución semántica. 	Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán, aplicando as principais regras fonéticas de evolución, e recoñece palabras da súa lingua que sufriron procesos de evolución semántica.	Rúbrica	Observación sistemática	x	X				X			

Bloque 2. SISTEMA DA LINGUA LATINA: ELEMENTOS BÁSICOS													
B2.1.	B2.1.	<ul style="list-style-type: none"> LAT1B2.1.1. Recoñece diferentes tipos de escritura e clasifícaos consonte a súa natureza e a súa función, e describe os trazos que distinguen uns dos outros. 	Clasifica os diferentes tipos de escritura e recoñece as súas diferenzas en natureza e función.	Producións orais en grupo Resolución de exercicios e problemas.	Análise das producións dos alumnos Análise das producións dos alumnos			X	X				
B2.2.	B2.2.	LAT1B2.2.1. Explica a orixe do alfabeto latino, e a evolución e a adaptación dos signos do alfabeto grego.		Posta en común	Intercambios orais cos alumnos		X	X	X				
B2.2.	B2.3.	<ul style="list-style-type: none"> LAT1B2.3.1. Explica a orixe do alfabeto de diferentes linguas partindo do alfabeto latino, así como a súa evolución, sinala as adaptacións que se producen en cada unha e recoñece os tipos de alfabeto usados actualmente en Europa, en relación coas linguas que os empregan. 	Explica a orixe latina dos alfabetos de diferentes linguas de Europa, principalmente do galego e o castelán así como das linguas estranxeiras ofertadas polo Centro.	Posta en común Producións orais en grupo	Intercambios orais cos alumnos Análise das producións dos alumnos		X	X	X	X		X	
B2.3.	B2.4.	<ul style="list-style-type: none"> LAT1B2.4.1. Le con pronuncia e acentuación correctas textos latinos, identificando e reproducindo exemplos de diferentes tipos de pronuncia. 	Le con pronuncia e acentuación correctas textos latinos	Diario de clase. Proba aberta.	Observación sistemática Proba específica		X						
Bloque 3. MORFOLOXÍA													
B3.1.	B3.1.	<ul style="list-style-type: none"> LAB3.1.1. Descompón palabras nos seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e morfemas, e servíndose 	Idem	Resolución de exercicios e	Análise das producións dos	X							

		destes para identificar desinencias e explicar o concepto de flexión e paradigma.		problemas	alumnos									
B3.2.	B3.2.	<ul style="list-style-type: none"> LAB3.2.1. Distingue palabras variables e invariables, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas. 	Idem	Resolución de exercicios e problemas	Análise das produccions dos alumnos	X								
B3.3.	B3.3	<ul style="list-style-type: none"> LA1B3.3.1. Declina e/ou conxuga correctamente palabras propostas segundo a súa categoría, explicando e ilustrando con exemplos as características que diferencian os conceptos de declinación e conxugación 	Idem	Resolución de exercicios e problemas Resolución de exercicios e problemas	Análise das produccions dos alumnos Proba específica	X								
B3.4	B3.4	<ul style="list-style-type: none"> LA1B3.4.1. Enuncia e declina correctamente substantivos, adxectivos e pronomes en latín, distinguíndoos a partir do seu enunciado e clasificándoos segundo a súa categoría e a súa declinación. 	Idem	Resolución de exercicios e problemas. Resolución de exercicios e problemas	Análise das produccions dos alumnos Proba específica		X			X				
		<ul style="list-style-type: none"> LA1B3.4.2. Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma a flexión correspondente. 	Idem	Resolución de exercicios e problemas. Resolución de exercicios e problemas.	Análise das produccions dos alumnos Proba específica	X			X					
B3.5.	B3.5.	<ul style="list-style-type: none"> LA1B3.5.1. Clasifica verbos segundo a súa conxugación partindo do 	Idem	Resolución de exercicios e problemas	Análise das produccions dos alumnos	X				X				

		seu enunciado e describe os trazos polos que se recoñecen os modelos de flexión verbal.		Resolución de exercicios e problemas	Proba específica								
		▪ LA1B3.5.2. Coñece e identifica as formas que compoñen o enunciado dos verbos de paradigmas regulares e recoñece a partir destas os modelos de conxugación.	Idem	Resolución de exercicios e problemas	Proba específica	X			X				
		▪ LA1B3.5.3. Conxuga os tempos verbais máis frecuentes en voz activa e pasiva, aplicando correctamente os paradigmas correspondentes.	Idem	Resolución de exercicios e problemas. Resolución de exercicios e problemas.	Análise das produccions dos alumnos Proba específica	X			X				
B3.5.	B3.6.	▪ LA1B3.6.1. Explica o uso dos temas verbais latinos, identificando correctamente as formas derivadas de cada un.	Idem	Resolución de exercicios e problemas. Resolución de exercicios e problemas.	Análise das produccions dos alumnos Proba específica	X			X				
		▪ LA1B3.6.2. Cambia de voz as formas verbais identificando e manexando con seguridade os formantes que expresan este accidente verbal.	Idem	Resolución de exercicios e problemas. Resolución de exercicios e problemas.	Análise das produccions dos alumnos Proba específica	X							
B3.5.	B3.7.	▪ LA1B3.7.1. Distingue formas persoais e non persoais dos verbos, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas.	Idem	Resolución de exercicios e problemas. Resolución de exercicios e problemas.	Análise das produccions dos alumnos Proba específica	X			X				

B3.5.	B3.8.	<ul style="list-style-type: none"> LA1B3.8.1. Traduce correctamente ao galego e ao castelán formas verbais latinas, e compara os tempos e os modos verbais presentes no latín cos do galego e os do castelán. 	Idem	<p>Resolución de exercicios e problemas.</p> <p>Resolución de exercicios e problemas.</p>	<p>Análise das producións dos alumnos</p> <p>Proba específica</p>	X			X						
Bloque 4. SINTAXE															
B4.1.	B4.1.	<ul style="list-style-type: none"> LA1B4.1.1. Analiza morfoloxicamente e sintacticamente frases e textos de dificultade graduada, identificando correctamente as categorías gramaticais presentes nas palabras con flexión e explicando as funcións que realizan na oración. 	Idem	<p>Rúbrica</p> <p>Proba obxectiva</p>	<p>Análise das producións dos alumnos</p> <p>Proba escrita específica</p>	X	X								
B4.2.	B4.2	<ul style="list-style-type: none"> LA1B4.2.1. Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal e pronominal latina, explica as súas funcións dentro da oración e ilustra con exemplos a forma axeitada de traducilos. 	Idem	<p>Posta en común</p> <p>Resolución de exercicios e problemas</p>	<p>Intercambios orais cos alumnos</p> <p>Proba específica</p>	X	X								
B4.3.	B4.3.	<ul style="list-style-type: none"> LA1B4.3.1. Recoñece nos textos as regras e a concordancia latina, e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso. 	Idem	<p>Resolución de exercicios e problemas.</p> <p>Resolución de exercicios e problemas.</p>	<p>Análise das producións dos alumnos</p> <p>Proba específica</p>	X	X								
B4.4.	B4.4.	<ul style="list-style-type: none"> LA1B4.4.1. Compara e clasifica tipos de oracións 	Idem	<p>Resolución de exercicios e problemas.</p>	<p>Análise das producións dos alumnos</p>										

		simples, e identifica e explica en cada caso as súas características.		Resolución de exercicios e problemas.	Proba específica	X	X							
B4.5.	B4.5.	<ul style="list-style-type: none"> LA1B4.5.1. Distingue as oracións simples das compostas e, dentro destas últimas, as coordinadas das subordinadas, os seus tipos e os nexos que as caracterizan, e sinala exemplos que expliquen en cada caso as súas características. 	Distingue as oracións simples das compostas e, dentro destas últimas, as coordinadas das subordinadas, os tipos de coordinadas e os nexos que as caracterizan. Dentro das subordinadas, especialmente as de relativo, de cum e de ut. Sinala en cada caso exemplos que expliquen as súas características.	Resolución de exercicios e problemas Resolución de exercicios e problemas	Análise das producións dos alumnos Proba específica	X	X							
B4.6.	B4.6.	<ul style="list-style-type: none"> LA1B4.6.1. Identifica as funcións que realizan as formas non persoais (infinitivo e participio) dentro da oración e compara exemplos do seu uso. 	Idem	Resolución de exercicios e problemas. Resolución de exercicios e problemas	Análise das producións dos alumnos Proba específica	X	X							
B4.6.	B4.7.	<ul style="list-style-type: none"> LA1B4.7.1. Recoñece, analiza e traduce correctamente as construcións de infinitivo e participio máis frecuentes, en relación con construcións análogas noutras linguas que coñece. 	Idem	Resolución de exercicios e problemas. Resolución de exercicios e problemas	Análise das producións dos alumnos Proba específica	X	X							
Bloque 5. ROMA: HISTORIA, CULTURA, ARTE E CIVILIZACIÓN														
B5.1.	B5.1.	<ul style="list-style-type: none"> LA1B5.1.1. Describe o marco histórico en que xorde e se desenvolve a civilización romana, sinala períodos dentro del e identifica en cada un as conexións máis importantes que presentan 	Describe o marco histórico en que xorde e se desenvolve a civilización romana, sinala períodos dentro del	Proba aberta	Proba específica	X	X	X	X					

		con outras civilizacións.											
		<ul style="list-style-type: none"> LA1B5.1.2. Distingue as etapas da historia de Roma, explicando os seus trazos esenciais e as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras. 	Idem	Análise das produccions orais en grupo dos alumnos Proba aberta	Análise das produccions dos alumnos Proba específica	X	X	X	X				
		<ul style="list-style-type: none"> LA1B5.1.3. Sabe enmarcar determinados feitos históricos na civilización e no período histórico correspondente, ponos en contexto e relacións con outras circunstancias contemporáneas. 	Idem	Análise das produccions orais en grupo dos alumnos Proba aberta	Análise das produccions dos alumnos Proba específica	X	X	X	X	X			
		<ul style="list-style-type: none"> LA1B5.1.4. Pode elaborar eixes cronolóxicos nos que se representan os feitos históricos salientables, consultando diferentes fontes de información 	Idem	Resolución de exercicios e problemas	Análise das produccions dos alumnos	X	X	X	X				
		<ul style="list-style-type: none"> LA1B5.1.5. Describe os principais feitos históricos e os aspectos máis significativos da civilización latina, e analiza a súa influencia no devir histórico posterior. 	Idem	Análise das produccions orais en grupo dos alumnos Proba aberta	Análise das produccions dos alumnos Proba específica	X	X	X	X	X	X	X	
B5.2.	B5.2.	<ul style="list-style-type: none"> LA1B5.2.1. Explica a romanización de Hispania e da Gallaecia, describe as súas causas e delimita as súas fases. 	Explica a romanización de Hispania e da Gallaecia, describe as súas causas	Posta en común	Intercambios orais cos alumnos	X	X	X	X	X	X	X	
		<ul style="list-style-type: none"> LA1B5.2.2. Enumera, explica e ilustra con exemplos os aspectos fundamentais que caracterizan o proceso da 	Enumera e describe os aspectos fundamentais que caracterizan o proceso da romanización de Hispania e da Gallaecia, e sinala a	Posta en común	Intercambios orais cos alumnos	X	X	X	X	X	X	X	

		romanización de Hispania e da Gallaecia, e sinala a súa influencia na historia posterior.	súa influencia na historia posterior.										
B5.2.	B5.3.	<ul style="list-style-type: none"> LA1B5.3.1. Identifica e sinala nun mapa os restos arqueolóxicos máis salientables da romanización de Hispania e da Gallaecia, e descobre e relaciona as pezas arqueolóxicas romanas dos museos cos coñecementos adquiridos. 	Idem	Análise das produccions orais en grupo dos alumnos	Análise das produccions dos alumnos	X	X	X	X	X			
B5.3.	B5.4.	<ul style="list-style-type: none"> LA1B5.4.1. Describe os elementos que caracterizan as sucesivas formas de organización do sistema político romano. 	Idem	Análise das produccions orais en grupo dos alumnos Proba aberta	Análise das produccions dos alumnos Proba específica	X	X	X	X	X	X	X	
		<ul style="list-style-type: none"> LA1B5.4.2. Describe a organización e a evolución da sociedade romana, explicando as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha, relacionando estes aspectos cos valores civicos existentes na época e comparándoos cos actuais. 	Idem	Análise das produccions orais en grupo dos alumnos Proba aberta	Análise das produccions dos alumnos Proba específica	X	X	X	X	X	X	X	
B5.4.	B5.5.	<ul style="list-style-type: none"> LA1B5.5.1. Identifica os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinalando os trazos que os caracterizan, os seus atributos e o ámbito de influencia, explica a súa 	Idem	Análise das produccions orais en grupo dos alumnos Proba aberta	Análise das produccions dos alumnos Proba específica	X	X	X	X	X			

		xenealoxía e establece relacións entre os deuses.												
		<ul style="list-style-type: none"> LA1B5.5.2. Identifica deuses, semideuses e heroes dentro do imaxinario mítico, e explica os principais aspectos que diferencian uns dos outros. 	idem	<p>Análise das produccions orais en grupo dos alumnos</p> <p>Proba aberta</p>	<p>Análise das produccions dos alumnos</p> <p>Poba específica</p>	X	X	X	X	X				
B5.4.	B5.6.	<ul style="list-style-type: none"> LA1B5.6.1. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, analizando a influencia da tradición clásica neste fenómeno, sinalando as semellanzas e as principais diferenzas entre ambos tratamentos, e asociándoas a outros trazos culturais propios de cada época. 	Idem	<p>Posta en común</p>	<p>Intercambios orais cos alumnos</p>	X	X	X	X	X				
		<ul style="list-style-type: none"> LA1B5.6.2. Sinala semellanzas e diferenzas entre os mitos e as lendas da antigüidade clásica e os pertencentes a outras culturas, comparando o seu tratamento na literatura ou na tradición relixiosa, e valorando a súa influencia na arte e na literatura posterior a través de exemplos. 		<p>Posta en común</p>	<p>Intercambios orais cos alumnos</p>	X	X	X	X	X				
B5.4.	B5.7.	<ul style="list-style-type: none"> LA1B5.7.1. Distingue a relixión oficial de Roma dos cultos privados, explicando os trazos que lles son propios, e describe as principais características dos ritos funerarios romanos, 		<p>Posta en común</p>	<p>Intercambios orais cos alumnos</p>	X	X	X	X	X				

		distinguindo as semellanzas e as diferenzas que presentan cos de hoxe en día.															
B5.5.	B5.8.	<ul style="list-style-type: none"> LA1B5.8.1. Describe as principais manifestacións escultóricas e pictóricas da arte romana, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e a súa cronoloxía aproximada. 		<p>Posta en común</p> <p>Análise das producións orais en grupo dos alumnos</p>	<p>Intercambios orais cos alumnos</p> <p>Análise das producións dos alumnos</p>	X	X	X	X	X							
B5.6.	B5.9.	<ul style="list-style-type: none"> LA1B5.9.1. Describe as características, os principais elementos e a función das grandes obras públicas romanas, explicando e ilustrando con exemplos a súa importancia para o desenvolvemento do Imperio e a súa influencia en modelos urbanísticos posteriores. LA1B5.9.2. Localiza nun mapa os principais exemplos de edificacións públicas romanas que forman parte do patrimonio español e europeo, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e a cronoloxía aproximada. 	Idem	<p>Análise das producións orais en grupo dos alumnos</p>	<p>Análise das producións dos alumnos</p>	X	X	X	X	X	X						X
		<ul style="list-style-type: none"> LA1B5.9.2. Localiza nun mapa os principais exemplos de edificacións públicas romanas que forman parte do patrimonio español e europeo, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e a cronoloxía aproximada. 	<p>Localiza nun mapa os principais exemplos de edificacións públicas romanas que forman parte do patrimonio español e europeo.</p>	<p>Análise das producións orais en grupo dos alumnos</p>	<p>Análise das producións dos alumnos</p>	X	X	X	X	X							
B5.7.	B5.10.	<ul style="list-style-type: none"> LA1B5.10.1. Enumera os elementos que compoñen a estrutura do exército romano e explica o seu funcionamento, atendendo á 		<p>Análise das producións orais en grupo dos alumnos</p>	<p>Análise das producións dos alumnos</p>	X	X	X	X	X							X

		súa evolución ao longo dos períodos históricos												
Bloque 6. TEXTOS														
B6.1.	B6.1.	<ul style="list-style-type: none"> LA1B6.1.1. Utiliza adecuadamente a análise fonética, morfolóxica, sintáctica e semántica de textos de dificultade graduada, para efectuar correctamente a súa tradución ou retroversión. 	<p>Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica, sintáctica e semántica de textos de dificultade graduada, para efectuar correctamente a súa tradución ou retroversión.</p>	<p>Resolución de exercicios e problemas</p> <p>Resolución de exercicios e problemas</p>	<p>Análise das producións dos alumnos</p> <p>Proba específica</p>	X	X			X				
B6.2.	B6.2.	<ul style="list-style-type: none"> LA1B6.2.1. Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de xeito global, relacionando estruturas latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece. 	Idem	Diario de clase	Observación sistemática	X	X			X				
B6.3.	B6.3.	<ul style="list-style-type: none"> LA1B6.3.1. Utiliza correctamente o dicionario, analizando e valorando correctamente a información gramatical incluída nos seus manuais e nas súas entradas, e localiza o significado de palabras que entrañen dificultade, identificando entre varias acepcións o sentido máis axeitado para a tradución do texto. 	Idem	<p>Resolución de exercicios e problemas.</p> <p>Resolución de exercicios e problemas</p>	<p>Análise das producións dos alumnos</p> <p>Proba específica</p>	X	X			X				
B6.4 B6.5.	B6.4.	<ul style="list-style-type: none"> LA1B6.4.1. Realiza comentarios sobre os principais trazos dos textos seleccionados e sobre os aspectos culturais presentes neles, aplicando para iso os 		<p>Posta en común</p> <p>Rúbrica</p>	<p>Intercambios orais cos alumnos</p> <p>Análise das</p>	X	X			X				

		coñecementos adquiridos previamente nesta ou noutras materias.			produccións dos alumnos/									
		<ul style="list-style-type: none"> LA1B6.4.2. Elabora mapas conceptuais e estruturais dos textos propostos, localizando o tema principal e distinguindo as súas partes. 	Idem	Posta en común Rúbrica	Intercambios orais cos alumnos Análise das produccións dos alumnos	X	X			X				
B6.6.	B.6.5.	<ul style="list-style-type: none"> LA1B6.5.1. Redacta frases sinxelas ou pequenos textos en latín sobre un tema proposto. 	Redacta frases sinxelas en latín sobre un tema proposto	Caderno de clase de clase	Análise das produccións dos alumnos	X	X			X				
B6.6.	B6.6.	<ul style="list-style-type: none"> LA1B6.6.1. Mantén un sinxelo diálogo en latín sobre a base dun tema previamente acordado. 	Mantén un sinxelo diálogo preparado previamente sobre un tema xa acordado	Caderno de clase de clase	Análise das produccións dos alumnos	X	X			X				
Bloque 7. LÉXICO														
B7.1.	B7.1.	LA1B7.1.1. Deduce o significado de termos latinos non estudados partindo do contexto ou de palabras da lingua propia ou doutras que coñece.	Idem	Caderno de clase de clase	Análise das produccións dos alumnos	X	X			X				
		LA1B7.1.2. Identifica e explica as palabras transparentes e de maior frecuencia.	Idem	Caderno de clase	Análise das produccións dos alumnos	X	X							
B7.2.	B7.2.	LA1B7.2.1. Identifica e explica os principais prefixos e sufixos, analizando o seu mantemento na propia lingua.	Identifica e explica os principais prefixos e sufixos, analizando o seu mantemento na propia lingua.	Rúbrica	Observación sistemática	X	X			X				
B7.2.	B7.3.	LAT1B7.3.1. Deduce o significado das palabras das linguas de España a partir dos étimos latinos.	Deduce o significado das palabras das linguas romances que o alumno coñece a partir dos étimos latinos.	Posta en común Rúbrica	Intercambios orais cos alumnos Observación sistemática	X	X			X				

B7.3.	B7.4.	LA1B7.4.1. Identifica a etimoloxía de palabras de léxico común da lingua propia e explica a partir desta o seu significado.	Idem	Rúbrica	Observación sistemática	X	X			X			
		LA1B7.4.2. Relaciona palabras da mesma familia etimolóxica ou semántica.	Idem	Rúbrica	Observación sistemática	X	X			X			
		LA1B7.5.1. Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual e sabe empregalas no seu contexto axeitado cando se expresa na súa propia lingua.	Idem	Caderno de clase clase. Proba obxectiva	Análise das producións dos alumnos Proba específica	X	X						

Nota: Poden verse as rúbricas no Anexo 2 a esta programación

3. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Serán empregados diversos materiais, textos, documentos, mapas, etc. que contribúan a desenvolver os contidos da materia. Será habitual o recurso a Internet, as exposicións tanto por parte do profesor como do alumno a través do power point, o traballo coa prensa e revistas, as fontes artísticas, literarias e cinematográficas, e en xeral todo canto se considere de interese para a materia.

Débase facer constar neste apartado o feito da supresión do libro de texto, como xa ven ocorrendo hai uns anos. Durante o curso pasado, analizáronse cada unha das ofertas das editoriais e, finalmente, decidiuse seguir coa mesma tónica, é dicir, sen libro de texto. Dunha banda, os libros adoecen, ou ben dunha boa presentación dos contidos sintácticos ou das pertinentes esquematizacións morfolóxicas, ou ben resultan moi parcos en textos de tradución axeitados aos contidos propostos, ou resultan demasiado extensos ou demasiado escasos na aportación de exemplos prácticos do léxico herdado; pola súa banda, os contidos culturais, resultado de pescudas en libros, páxinas web e blogs, e realizadas xa por os alumnos xa por o profesor, resultaron asimilados de xeito satisfactorio os cursos pasados. Doutra banda, débese facer constar que o feito de deixar nas mans do profesor o labor de condución do curso tamén resultou satisfactoria e aínda quedou avalada por os bos resultados académicos dos alumnos.

A propoósito dos novos libros, diremos que encontráronse moitos elementos aproveitables que xa foron introducíndose os pasdos cursos.

4. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS

Metodoloxicamente, cómpre facer constar o especial interese en demostrar como a presenza do Latín obriga a dar prioridade á razón e á comprensión fronte á memoria. Tamén é importante interrelacionar contidos de xeito que o alumno poida observar os numerosos restos que a lingua e a civilización dos romanos deixaron en moitas sociedades modernas.

A estrutura da materia, como xa temos visto, constará de varias partes. En canto aos contidos lingüísticos, introduciremos a alumnas e alumnos aspectos teóricamente xa coñecidos por eles noutras linguas, para que interrelacionen o que saben co que van aprender en latín. Con textos sinxelos, inferirán cuestións de gramática. Posteriormente, farase explicación pormenorizada dos devanditos contidos e, por último, realizaranse diversos exercicios adecuados e pertinentes, tanto de tipo estritamente gramatical, como de traducións, etc. Como se ten dito, é moi importante que os/as alumnos/as teñan esquemas morfolóxicos sintácticos e léxicos xerais.

Sobre os temas culturais, tamén se partirá dunha breve introdución con circunstancias, conceptos ou situacións coñecidas polo alumnado, para que os alumnos divididos en grupos, progresivamente, co acompañamento de textos, ilustracións, medios audiovisuais, páxinas web, blogs, etc. vaian expoñéndoos. En relación con isto tamén se vai pretender o fomento da lectura de temáticas romanas (novelas históricas, biografías noveladas, teatro, poesía épica e lírica...), sendo obrigatorios a *Eneida* e algunha comedia de Plauto (ambos en adaptacións).

Hai que sinalar que, aparte dos materiais que se empreguen como punto de partida, axuda, complementos de estudio, etc., os alumnos/as van dispor de cadanseu caderno onde rexistrarán as explicacións e comentarios de cada materia ou tema, así como dunhas follas aparte cos diferentes esquemas léxicos e gramaticais xerais, de xeito que poidan dispor delas en cada tradución. Dito caderno e ditas follas, o seu coidado, a súa presentación, etc. resultarán boas testemuñas ou síntomas da dedicación, interese, capacidade e mesmo creatividade do alumnado en relación cos contidos.

É importante en todo este proceso de ensino-aprendizaxe estimular no alumnado a autoavaliación, así como o desenvolvemento e a consolidación de técnicas de traballo propias, a súa autonomía investigadora e ao traballo en grupo.

5. CRITERIOS SOBRE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO

“Os referentes para a comprobación do grao de adquisición das competencias e o logro dos obxectivos da etapa nas avaliacións das materias dos bloques de materias troncais, específicas e de libre configuración autonómica serán os criterios de avaliación e os estándares de aprendizaxe” (Decreto 86/2015 do 25 de xuño)

Especificamos a continuación os mínimos esixibles:

CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE: MÍNIMOS ESIXIBLES
Bloque 1. O latín, orixe das linguas romances		
B1.1. Marco xeográfico da lingua.	B1.1. Coñecer e localizar en mapas o marco xeográfico da lingua latina.	Sinala sobre un mapa o marco xeográfico da civilización romana no seu período de maior expansión situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos, en especial da Península Ibérica, coñecidos pola súa relevancia histórica.
B1.2. O indoeuropeo. Linguas indoeuropeas e familias lingüísticas.	B1.2. Identificar o indoeuropeo como a lingua nai da maioría das linguas faladas en Europa hoxe en día.	Define o indoeuropeo e recoñece as linguas indoeuropeas e as súas familias, delimitando nun mapa a zona de orixe e as zonas de expansión.
B1.2. O indoeuropeo. Linguas indoeuropeas e familias lingüísticas.	B1.3. Agrupar as linguas indoeuropeas en familias lingüísticas e localizalas nun mapa.	Identifica varias das linguas que se falan actualmente en Europa, diferenciando pola súa orixe entre indoeuropeas e non indoeuropeas, clasifica as primeiras en familias lingüísticas e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.
B1.3. Linguas de España: linguas romances e non romances.	B1.4. Coñecer as orixes das linguas faladas en España, clasificalas e localizalas nun mapa, e delimitar o marco xeográfico das linguas romances faladas no mundo, recoñecendo as súas características.	Identifica as linguas que se falan en España, diferenciando pola súa orixe as romances e as non romances, e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan. delimita o marco xeográfico das linguas romances faladas no mundo e diferencia unhas doutras
B1.4. Orixe, evolución e etapas do latín. Palabras patrimoniais e cultismos.	B1.5. Distinguir as principais etapas na evolución do latín e recoñecer e identificar palabras patrimoniais e cultismos.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Distingue e delimita as etapas do latín, recoñece e distingue a partir do étimo latino cultismos e termos patrimoniais, e explica as evolucións que se producen nun caso e no outro. ▪ Coñece exemplos de termos latinos que deron orixe tanto a unha palabra patrimonial como a un cultismo, e sinala as diferenzas de uso e significado entre ambos. ▪ Demostra a presenza do latín no século XXI en campos como a ciencia, a cultura, a publicidade, os medios de comunicación, internet e as redes sociais.
B1.5. Nocións básicas de evolución fonética e semántica do latín ao galego e ao castelán	B1.6. Coñecer e aplicar as regras fundamentais da evolución fonética, e recoñecer os procesos de evolución semántica do latín ao galego e ao castelán, partindo dos étimos latinos.	Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán, aplicando as principais regras fonéticas de evolución, e recoñece palabras da súa lingua que sufriron procesos de evolución semántica.
Bloque 2. Sistema de lingua latina: elementos básicos		
B2.1. Orixes da escritura. Sistemas de escritura.	B2.1. Recoñecer sistemas de escritura e distinguilos do alfabeto.	Clasifica os diferentes tipos de escritura e recoñece as súas diferenzas en natureza e función.
B2.2. Orixe e evolución do alfabeto latino	B2.3. Coñece a orixe do alfabeto nas linguas modernas.	Explica a orixe latina dos alfabetos de diferentes linguas de Europa, principalmente do galego e o castelán así como das linguas estranxeiras ofertadas polo Centro.
B2.3. Pronuncia do latín.	B2.4. Coñecer e aplicar con corrección as normas básicas da pronuncia en latín.	Le con pronuncia e acentuación correctas textos latinos
Bloque 3. Morfoloxía		
B3.1. Formantes das palabras.	B3.1. Coñecer, identificar e distinguir	Descompón palabras nos seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e

	os formantes das palabras.	morfemas, e servíndose destes para identificar desinencias e explicar o concepto de flexión e paradigma.
B3.2. Tipos de palabras: variables e invariables.	B3.2. Distinguir e clasificar tipos de palabras a partir do seu enunciado.	Distingue palabras variables e invariables, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas.
B3.3. Concepto de declinación e conxugación.	B3.3. Comprender o concepto de declinación e conxugación.	Declina e/ou conxuga correctamente palabras propostas segundo a súa categoría, explicando e ilustrando con exemplos as características que diferencian os conceptos de declinación e conxugación
B3.4. Flexión nominal e pronominal: substantivos, adxectivos e pronomes.	B3.4. Coñecer as declinacións, encadrar as palabras dentro da súa categoría e declinación, enuncialas e declinalas correctamente.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Enuncia e localiza correctamente substantivos, adxectivos e pronomes en latín, distíngueos a partir do seu enunciado e clasifícaos segundo a súa categoría e a súa declinación. ▪ Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma de flexión correspondente.
B3.5. Flexión verbal.	B3.5. Coñecer as conxugacións, encadrar os verbos dentro da súa conxugación, enuncialos e conxugalos correctamente.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Clasifica verbos segundo a súa conxugación partindo do seu enunciado e describe os trazos polos que se recoñecen os modelos de flexión verbal. ▪ Coñece e identifica as formas que compoñen o enunciado dos verbos de paradigmas regulares e recoñece a partir destas os modelos de conxugación. ▪ Conxuga os tempos verbais máis frecuentes en voz activa e pasiva, aplicando correctamente os paradigmas correspondentes. ▪
B3.5. Flexión verbal.	B3.6. Analizar o funcionamento dos temas verbais latinos de presente e de perfecto, e recoñecer as formas dos tempos verbais formados a partir de eles, tanto en voz activa como en voz pasiva.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Explica o uso dos temas verbais latinos, identificando correctamente as formas derivadas de cada un. ▪ Cambia de voz as formas verbais identificando e manexando con seguridade os formantes que expresan este accidente verbal. ▪ Distingue formas persoais e non persoais dos verbos, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas. ▪ Traduce correctamente ao galego e ao castelán formas verbais latinas, e compara os tempos e os modos verbais presentes no latín cos do galego e os do castelán.
B3.5. Flexión verbal	B3.7. Diferenciar formas persoais e non persoais do verbo, e recoñecer as categorías gramaticais presentes en cada unha.	Distingue formas persoais e non persoais dos verbos, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas.
B3.5. Flexión verbal.	B3.8. Traducir ao galego e ao castelán as formas verbais latinas e comparar os sistemas verbais.	Traduce correctamente ao galego e ao castelán formas verbais latinas, e compara os tempos e os modos verbais presentes no latín cos do galego e os do castelán.
Bloque 4. Sintaxe		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Elementos da oración. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Coñecer e analizar as funcións das palabras na oración. 	Analiza morfoloxicamente e sintacticamente frases e textos de dificultade graduada, identificando correctamente as categorías gramaticais presentes nas palabras con flexión e explicando as funcións que realizan na oración.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Casos latinos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Coñecer os nomes dos casos latinos, identificar as principais funcións que realizan na oración e 	. Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal e pronominal latina, explica as súas funcións

	saber traducir os casos á lingua materna adecuadamente.	dentro da oración e ilustra con exemplos a forma axeitada de traducilos.
▪ B4.3. Concordancia.	▪ B4.3. Recoñecer as regras de concordancia na lingua latina e a súa correspondencia no galego e no castelán.	Recoñece nos textos as regras e a concordancia latina, e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.
▪ B4.4. Oración simple: oracións atributivas e predicativas.	▪ B4.4. Recoñecer e clasificar os tipos de oración simple.	Compara e clasifica tipos de oracións simples, e identifica e explica en cada caso as súas características.
▪ B4.5. Oración composta: coordinación e subordinación	▪ B4.5. Distinguir as oracións simples das compostas e, dentro destas últimas, as coordinadas das subordinadas (especialmente oracións de relativo)	Distingue as oracións simples das compostas e, dentro destas últimas, as coordinadas das subordinadas, os tipos de coordinadas e os nexos que as caracterizan. Dentro das subordinadas, especialmente as de relativo, de cum e de ut. Sinala en cada caso exemplos que expliquen as súas características.
▪ B4.6. Construcións de infinitivo e de participio	▪ B4.6. Coñecer as funcións das formas non persoais nas oracións: infinitivo e participio.	Identifica as funcións que realizan as formas non persoais (infinitivo e participio) dentro da oración e compara exemplos do seu uso.
▪ B4.6. Construcións de infinitivo e de participio	▪ B4.7. Identificar, distinguir e traducir correctamente as construcións de infinitivo e participio máis frecuentes.	Recoñece, analiza e traduce correctamente as construcións de infinitivo e participio máis frecuentes, en relación con construcións análogas noutras linguas que coñece.
Bloque 5. Roma: historia, cultura e civilización		
B5.1. Períodos da historia de Roma.	B5.1. Coñecer os feitos históricos das etapas da historia de Roma e encadralos no seu período correspondente, e realizar eixes cronolóxicos.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Describe o marco histórico en que xorde e se desenvolve a civilización romana, sinala períodos dentro del ▪ Distingue as etapas da historia de Roma, explicando os seus trazos esenciais e as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras. ▪ Sabe enmarcar determinados feitos históricos na civilización e no período histórico correspondente, ponos en contexto e relacións con outras circunstancias contemporáneas. ▪ Pode elaborar eixes cronolóxicos nos que se representan os feitos históricos salientables, consultando diferentes fontes de información ▪ Describe os principais feitos históricos e os aspectos máis significativos da civilización latina, e analiza a súa influencia no devir histórico posterior.
B5.3. Organización política e social de Roma.	B5.4. Coñecer a organización política e social de Roma e recoñecer o seu mantemento actual.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Describe os elementos que caracterizan as sucesivas formas de organización do sistema político romano. ▪ Describe a organización e a evolución da sociedade romana, explicando as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha, relacionando estes aspectos cos valores cívicos existentes na época e comparándoos cos actuais
B5.4. Mitoloxía e relixión. Ritos funerarios.	B5.4. Coñecer os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Identifica os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinalando os trazos que os caracterizan, os seus atributos e o ámbito de influencia, explica a súa xenealoxía e establece relacións entre os deuses. ▪ Identifica deuses, semideuses e heroes dentro do imaxinario mítico, e explica os principais aspectos que diferencian uns dos outros.
B5.4. Mitoloxía e relixión. Ritos funerarios.	B5.6. Coñecer os deuses, os mitos, os heroes e as lendas latinas principais, e establecer semellanzas e diferenzas entre os mitos e os heroes antigos e os	Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, analizando a influencia da tradición clásica neste fenómeno, sinalando as semellanzas e as principais diferenzas

	actuais.	entre ambos tratamentos, e asociándoas a outros trazos culturais propios de cada época.
B5.6. obras públicas e urbanismo.	B5.9. Identificar os rasgos máis salientables das edificacións públicas e do urbanismo romano, e sinala a súa presenza dentro do patrimonio histórico de España e Europa.	Localiza nun mapa os principais exemplos de edificacións públicas romanas que forman parte do patrimonio español e europeo.
Bloque 6. Textos		
B6.1. Análise morfolóxica, sintáctica e semántica	B6.1. Coñecer e aplicar os coñecementos morfolóxicos, sintácticos e léxicos da lingua latina para a interpretación, a tradución e a retroversión de textos de dificultade progresiva.	Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica, sintáctica e semántica de textos de dificultade graduada, para efectuar correctamente a súa tradución ou retroversión.
B6.2. Comparación das estruturas latinas coas das linguas propias.	B6.2. Comparar as estruturas latinas coas das linguas propias.	<ul style="list-style-type: none"> Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de forma global, relacionando estruturas latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece.
B6.3. Iniciación ás técnicas de tradución.	B6.3. Utilizar correctamente manuais e dicionarios, recoñecendo e analizando toda a información que proporcionan.	Utiliza correctamente o dicionario, analizando e valorando correctamente a información gramatical incluída nos seus manuais e nas súas entradas, e localiza o significado de palabras que entrañen dificultade, identificando entre varias acepcións o sentido máis axeitado para a tradución do texto.
B6.5. Produción de pequenos textos propios en lingua latina.	B6.5. Redactar en lingua latina pequenos textos de produción propia.	Redacta frases sinxelas en latín sobre un tema proposto
B6.5. Produción de pequenos textos propios en lingua latina.	B6.5. Realizar pequenos coloquios en latín con frases sinxelas e de dificultade progresiva.	Mantén un sinxelo diálogo preparado previamente sobre un tema xa acordado
Bloque 7. Léxico		
B7.1. Vocabulario básico latino: léxico transparente; palabras de maior frecuencia.	B7.1. Coñecer, identificar e traducir o léxico latino transparente e as palabras de maior frecuencia.	<ul style="list-style-type: none"> Deduce o significado de termos latinos non estudados, partindo do contexto ou de palabras da lingua propia ou doutras que coñece. Identifica e explica as palabras transparentes e de maior frecuencia.
B7.2. Composición e derivación culta. Lexemas, prefixos e sufixos.	B7.3. Distinguir e coñecer o significado dos principais prefixos que interveñen na composición e na derivación culta.	Identifica e explica os principais prefixos e sufixos, analizando o seu mantemento na propia lingua .
B7.3. Mantemento de elementos lingüísticos latinos	B7.3. Establecer mediante mecanismos de inferencia as relacións existentes entre determinados étimos latinos e os derivados nas linguas romances, especialmente as que o alumno coñece.	Deduce o significado das palabras das linguas romances que o alumno coñece a partir dos étimos latinos.
B7.3. Mantemento de elementos lingüísticos latinos	B7.4. Identificar e explicar os elementos léxicos latinos que permanecen nas linguas dos/das estudantes.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica a etimoloxía de palabras de léxico común da lingua propia e explica a partir desta o seu significado. Relaciona palabras da mesma familia etimolóxica ou semántica.
B7.4. Locucións latinas de uso actual	B7.5. Coñecer o significado das principais locucións latinas de uso actual e saber emplealas nun contexto idóneo.	<ul style="list-style-type: none"> Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual e sabe empregalas no seu contexto axeitado, cando se expresa na súa propia lingua.

En canto aos criterios de **cualificación**, teranse en conta de xeito prioritario, por unha banda, que o alumnado acade os obxectivos, contidos e o grao mínimo dos estándares mencionados anteriormente e, por outra, o feito de que a avaliación é continua e progresiva.

Realizaranse, cando menos, dúas probas escritas por trimestre para comprobar a consolidación e a asimilación satisfactoria dos correspondentes contidos e estándares. A estrutura das devanditas probas será a seguinte:

- ✓ Cuestións de morfoloxía e/ou sintaxe relacionadas directamente cos contidos e os estándares explicados e traballados: 70% da nota
- ✓ Tradución e análise dun texto latino: 20% da nota.
- ✓ Cuestións de etimoloxía, derivación e composición, sentido de expresións latinas ou cuestións de cultura e civilización romana incluídas no programa: 10% da nota.

En cada avaliación, un 80% da cualificación obterase das probas escritas. Outro 10% corresponde ao que poderíamos chamar actitude do alumno, que engloba aspectos como: atención, traballo diario na clase e na casa, esforzo por superar as dificultades, expresión oral e escrita, presentación coidada do caderno da asignatura coas correccións dos exercicios e os apuntes sen erros e postos ao día. Ao final de cada avaliación, neste apartado haberá unha puntuación de 0 a 10. O 10% restante corresponde á nota media das puntuacións dos controis orais ou escritos parciais (non abrangerán máis de 4 estándares) e da realización e participación en actividades ou traballos individuais e colectivos: cada un deles cualificarase de 0 a 10.

O peso dos distintos estándares de cada bloque (mínimos esixibles) será proporcional.

O alumno/a que teña aprobada a terceira avaliación terá aprobado o curso. A nota final calcularase do seguinte xeito:

- No caso de que a evolución do alumno sexa marcadamente ascendente a nota final será a acadada na terceira avaliación.
- No caso dunha involución ou dun desenvolvemento irregular, a nota final calcularase seguindo as seguintes porcentaxes: 80% a terceira avaliación, 10% a segunda e a primeira

Para todos aqueles alumnos que necesiten recuperar unha parte ou partes concreta/s das avaliacións primeira e segunda faranse, previo reforzo, recuperacións parciais ao comezo da seguinte avaliación. Na terceira avaliación poderá recuperarse todo o curso cun exame final que responderá ao grao mínimo de consecución dos estándares, destacado en **negrita** en cada caso. As porcentaxes dos ítems da proba serán as descritas *supra*.

En caso de atopar a un alumno copiando nalgunha das probas escritas, entregaráselle de forma inmediata a mesma proba e o tempo seguirá sendo o establecido para o conxunto da clase.

Pola súa banda, **se non se superase o proceso ordinario de ensino-aprendizaxe**, realizarase unha proba extraordinaria no mes de xullo cos mesmos presupostos e das mesmas características que as descritas no caso da recuperación final do curso ordinario.

NOTA AO BACHARELATO DE ADULTOS:

A causa do estatus especial deste tipo de ensino, terase en conta, dunha banda, a posibilidade de reducir a esquemas as oracións de VT e as de infinitivo, doutra, as porcentaxes de cualificación por avaliación serán de 70%/20%/10% e incluírase dentro do 20% a asistencia regular dos alumnos ás aulas xunto á valoración do que chamamos actitude do alumno.

6. DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUCIA DOS SEUS RESULTADOS

O problema do latín de 1º de Bacharelato é que a tipoloxía do alumnado é moi diversa: podemos encontrarmos con alumnas e alumnos que nunca cursaron a materia xunto con outros procedentes do latín de 4º de ESO, e procedentes tanto do propio centro como doutros adscritos a este. Ante tal variedade, considérase fundamental a realización, nos comezos do curso, dunha enquisa ao alumno na que se especifiquen as razóns polas que escolleu a materia no Bacharelato e, no caso de ter cursado o Latín en 4º de ESO, na que se precisen os contidos nos que se fixo máis fincapé e ata que niveis se chegou nas explicacións. Se trata, dunha banda, de coñecer a motivación do alumnado que nunca viu o latín, pois é claro que terá que facer un esforzo extra ao longo da primeira avaliación sobre todo; doutra banda, trátase de obter información cara a establecer os contidos e obxectivos comúns acadados polos alumnos que, procedentes de diversos lados, xa cursaron a materia. O profesor terá que realizar, no primeiro mes de clase, un seguimento exhaustivo e diferenciado de todo o conxunto de alumnas e alumnos descoñecidos para el, sexa mediante a serie de tarefas diarias, sexa a través do diálogo, a

entrevista ou a posta en común; tamén obterá información do seu alumnado a través das notas e observacións de cursos anteriores e, nos casos en que sexa factible, acudindo as titoras e titores.

Doutra parte, cada nova unidade didáctica, sobre todo nos casos de contidos morfosintácticos, terá que ir precedida dunha nova enquisa, xa oral xa escrita segundo o profesor o estime oportuno en cada caso, co fin de establecer de xeito claro os coñecementos previos do alumnado, e procedentes tanto do estudo previo da lingua latina como do estudo doutras linguas.

No que respecta aos contidos sintácticos previos proporcionaranse ao alumno unhas liñas básicas ao comezo de cada unidade para que, recuperando ou reforzando os coñecementos das súas propias linguas, poidan acercarse de xeito máis doado á latina.

7. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN OS PROXECTOS DO CENTRO: PROXECTO LECTOR E TIC

Atendendo o proxecto lector do centro, a biblioteca e a propia aula seran espazos incorporados á formación de lectura comprensiva de textos, de todo tipo e de diverso soporte, vencellados coa materia. Polo demais, a cotío, na medida do posible, dedicarase un tempo á lectura de aspectos relacionados co desenvolvemento da lingua e cultura latinas.

Lecturas obrigadas serán, dunha banda a *Eneida* de Virxilio (en versión facilitada ed. Anaya), doutra, ou ben a obra de teatro á que os alumnos asistirán co motivo do Festival de Teatro Grecolatino de Lugo-Ourense ou do Festival Juvenil Europeo de Teatro Grecolatino en Mérida ou ben –no caso de non poder ir– escollerán entre os *Xemelgos*, *Epidicus*, *Anfitrión* ou *O soldado fanfarrón* en textos adaptados.

Tamén será moi importante o uso e o fomento das tecnoloxías da información e comunicación, atendendo non só á consulta senón tamén á transformación en coñecemento de toda a información. Como medio de aprendizaxe, serán de grande utilidade as TIC e a súa aplicación ao desenvolvemento docente. Valorarase de xeito especial a capacidade e autonomía á hora da utilización das TIC para a consulta de información, a realización de exercicios, tarefas e traballos, e a capacidade crítica do manexo e selección das fontes.

8. ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES

Temos que establecer dous supostos:

- Alumnos que cursan latín en 2º de Bacharelato e teñen pendente o latín de 1º, ben por non ter superados os contidos mínimos do curso, ben por ter feito un cambio de modalidade.
- Alumnos que teñen pendente o latín de 1º de Bacharelato e non están a cursar a materia en 2º.

No primeiro caso, o seguimento é máis doado, pois o profesor ten contacto continuado con eles e incluso, dependendo de como leven a materia en 2º, se lles porá aprobar o latín ou non. É dicir, entenderase que o alumno que supere a 1ª e a 2ª avaliacións da materia no 2º de Bacharelato terá aprobado o latín de 1º. Será labor do profesor o establecer aqueles exercicios e probas escritas e/ou orais de reforzo que considere oportunos, e mesmo impartir sesións extraordinarias (fora do horario lectivo) no caso en que o alumno non teña superadas nin as devanditas avaliacións nin, no seu caso, os reforzos suplementarios en forma de exercicios e probas orais ou escritas.

No caso de ter que acudir a exercicios e probas suplementarias, a materia quedará fraccionada do xeito seguinte: dividiranse os contidos e criterios de avaliación entre as dúas primeiras avaliacións sinaladas polo Centro, e darase un valor do 30% da puntuación final por avaliación aos exercicios e probas orais de reforzo e un 70% as probas escritas. Se as diferentes probas escritas, dentro das correspondentes avaliacións da materia pendente, non fosen superadas, o alumno presentarase as probas sinaladas polo Centro para a recuperación de materias pendentes, entendéndose que a 3ª avaliación servira de recuperación das outras dúas. No caso en que o profesor considere que ningún dos procedementos e instrumentos anteriores levou ao alumno a superar os mínimos esixibles da materia, este aínda contará coa convocatoria extraordinaria.

A proba final da convocatoria ordinaria e extraordinaria constarán dos seguintes apartados:

- ✓ Cuestións de morfoloxía e/ou sintaxe relacionadas directamente cos contidos e os estándares explicados e traballados: 70% da nota
- ✓ Tradución e análise dun texto latino: 20% da nota.

- ✓ Cuestións de etimoloxía, derivación e composición, sentido de expresións latinas ou cuestións de cultura e civilización romana incluídas no programa: 10% da nota.

No segundo caso –alumnos que non cursan latín no 2º de Bacharelato-, estes terán que realizar, cada dúas semanas ao longo do curso, unha serie de exercicios de repaso dos diferentes contidos mínimos segundo a distribución de contidos especificada *infra*. Pódese aprobar a materia se se considera que o alumno está a facer os devanditos exercicios con interese, dedicación e resultados suficientes, e os entrega nas datas establecidas para tal fin. Se se estima necesario, poderanse realizar probas orais e/ou escritas, segundo as datas dos exames de pendentos establecidos no calendario do centro. No caso en que o profesor considere que ningún dos procedementos e instrumentos anteriores levou ao alumno a superar os mínimos esixibles da materia, este aínda contará co exame final ordinario e coa convocatoria extraordinaria que constarán dos apartados e as porcentaxes de puntuación xa indicados *supra*.

En todos os casos, serán contidos mínimos e criterios de avaliación os que se especificarán a continuación.

Puntos a ter en conta *a priori*:

1. O grado mínimo de consecución dos estándares de aprendizaxe correspondentes os diferentes contidos e criterios de avaliación está indicado nesta Programación xeral do curso.
2. Dividiranse os contidos e criterios de avaliación entre as dúas primeiras Avaliacións sinaladas polo Centro, deixando a terceira para a recuperación de aqueles estándares de aprendizaxe non superados con anterioridade.

1ª AVALIACIÓN

CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN
Bloque 1. O latín, orixe das linguas romances	
▪ B1.1. Marco xeográfico da lingua.	▪ B1.1. Coñecer e localizar en mapas o marco xeográfico da lingua latina.
▪ B1.2. O indoeuropeo. Linguas indoeuropeas e familias lingüísticas.	▪ B1.2. Identificar o indoeuropeo como a lingua nai da maioría das linguas faladas en Europa hoxe en día.
▪ B1.2. O indoeuropeo. Linguas indoeuropeas e familias lingüísticas.	▪ B1.3. Agrupar as linguas indoeuropeas en familias lingüísticas e localizalas nun mapa.
▪ B1.3. Linguas de España: linguas romances e non romances.	▪ B1.4. Coñecer as orixes das linguas faladas en España, clasificalas e localizalas nun mapa, e delimitar o marco xeográfico das linguas romances faladas no mundo, recoñecendo as súas características.
▪ B1.4. Orixe, evolución e etapas do latín. Palabras patrimoniais e cultismos.	▪ B1.5. Distinguir as principais etapas na evolución do latín e recoñecer e identificar palabras patrimoniais e cultismos .
Bloque 2. Sistema de lingua latina: elementos básicos	
▪ B2.1. Orixes da escritura. Sistemas de escritura.	▪ B2.1. Recoñecer sistemas de escritura e distinguilos do alfabeto.
▪ B2.2. Orixe e evolución do alfabeto latino.	▪ B2.3. Coñecer a orixe do alfabeto nas linguas modernas.
▪ B2.3. Pronuncia do latín: tipos.	▪ B2.4. Coñecer e aplicar con corrección as normas básicas da pronuncia en latín.
Bloque 3. Morfoloxía	
▪ B3.1. Formantes das palabras.	▪ B3.1. Coñecer, identificar e distinguir os formantes das palabras.
▪ B3.2. Tipos de palabras: variables e invariables.	▪ B3.2. Distinguir os tipos de palabras a partir do seu enunciado.
▪ B3.3. Concepto de declinación e conjugación.	▪ B3.3. Comprender o concepto de declinación e conjugación.
▪ B3.4. Flexión nominal e pronominal: substantivos, adxectivos e pronomes.	▪ B3.4. Coñecer as declinacións, encadrar as palabras dentro da súa categoría e declinación, enuncialas e declinalas correctamente.
▪ B3.5. Flexión verbal.	▪ B3.5. Coñecer as conjugacións, encadrar os verbos dentro da súa conjugación, enuncialos e conxugalos correctamente.
▪ B3.5. Flexión verbal.	▪ B3.6. Analizar o funcionamento dos temas verbais latinos

	de presente e de perfecto, e recoñecer as formas dos tempos verbais formados a partir deles, tanto en voz activa como en voz pasiva.
▪ B3.5. Flexión verbal.	▪ B3.7. Diferenciar formas persoais e non persoais do verbo, e recoñecer as categorías gramaticais presentes en cada unha.
▪ B3.5. Flexión verbal.	▪ B3.8. Traducir ao galego e ao castelán as formas verbais latinas, e comparar os sistemas verbais.
Bloque 4. Sintaxe	
▪ B4.1. Elementos da oración.	▪ B4.1. Coñecer e analizar as funcións das palabras na oración.
▪ B4.2. Casos latinos.	▪ B4.2. Coñecer os nomes dos casos latinos, identificar as principais funcións que realizan na oración e saber traducir os casos á lingua materna adecuadamente.
▪ B4.3. Concordancia.	▪ B4.3. Recoñecer as regras de concordancia na lingua latina e a súa correspondencia no galego e no castelán.
▪ B4.4. Oración simple: oracións atributivas e predicativas.	▪ B4.4. Recoñecer e clasificar os tipos de oración simple.
▪ B4.5. Oración composta: coordinación e subordinación.	▪ B4.5. Distinguir as oracións simples das compostas e, dentro destas últimas, as coordinadas das subordinadas (oracións de relativo)
Bloque 5. Roma: historia, cultura, arte e civilización	
▪ B5.1. Períodos da historia de Roma.	▪ B5.1. Coñecer os feitos históricos das etapas da historia de Roma, encadralos no seu período correspondente e realizar eixes cronolóxicos.
▪ B5.3. Organización política e social de Roma.	▪ B5.4. Coñecer a organización política e social de Roma e recoñecer o seu mantemento actual.
▪ B5.4. Mitoloxía e relixión. Ritos funerarios.	▪ B5.5. Coñecer os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina.
▪ B5.6. Obras públicas e urbanismo.	▪ B5.9. Identificar os trazos máis destacados das edificacións públicas e do urbanismo romano, e sinalar a súa presenza dentro do patrimonio histórico de España e Europa.
Bloque 6. Textos	
▪ B6.1. Análise morfolóxica, sintáctica e semántica.	▪ B6.1. Coñecer e aplicar os coñecementos morfolóxicos, sintácticos e léxicos da lingua latina para a interpretación, a tradución e a retroversión de textos de dificultade progresiva.
▪ B6.2. Comparación das estruturas latinas coas das linguas propias.	▪ B6.2. Comparar as estruturas latinas coas das linguas propias.
▪ B6.3. Iniciación ás técnicas de tradución.	▪ B6.3. Utilizar correctamente manuais e dicionarios, recoñecendo e analizando toda a información que proporcionan.
Bloque 7. Léxico	
▪ B7.1. Vocabulario básico latino: léxico transparente; palabras de maior frecuencia.	▪ B7.1. Coñecer, identificar e traducir o léxico latino transparente e as palabras de maior frecuencia.
▪ B7.3. Mantemento de elementos lingüísticos latinos.	▪ B7.3. Establecer mediante mecanismos de inferencia as relacións existentes entre determinados étimos latinos e os derivados en linguas romances, especialmente as que o alumno coñece.
▪ B7.3. Mantemento de elementos lingüísticos latinos.	▪ B7.4. Identificar e explicar os elementos léxicos latinos que permanecen nas linguas dos/das estudantes.

2ª AVALIACIÓN

CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN
Bloque 1. O latín, orixe das linguas romances	
▪ B1.5. Nocións básicas de evolución fonética e semántica do	▪ B1.6. Coñecer e aplicar as regras fundamentais da

latín ao galego e ao castelán.	evolución fonética, e recoñecer os procesos de evolución semántica do latín ao galego e ao castelán partindo dos étimos latinos.
Bloque 4. Sintaxe	
▪ B4.5. Oración composta: coordinación e subordinación.	▪ B4.5. Distinguir as oracións simples das compostas e, dentro destas últimas, as coordinadas das subordinadas (Oracións de CVM)
▪ B4.6. Construcións de infinitivo e de participio.	▪ B4.6. Coñecer as funcións das formas non persoais nas oracións: infinitivo e participio.
▪ B4.6. Construcións de infinitivo e de participio.	▪ B4.7. Identificar, distinguir e traducir correctamente as construcións de infinitivo e participio máis frecuentes.
Bloque 5. Roma: historia, cultura, arte e civilización	
▪ B5.2. Romanización de Hispania e da Gallaecia.	▪ B5.2. Coñecer os feitos históricos principais da romanización de Hispania e da Gallaecia, e realizar eixes cronolóxicos.
▪ B5.2. Romanización de Hispania e da Gallaecia.	▪ B5.3. Recoñecer as pegadas da romanización nos principais depósitos arqueolóxicos e museos.
▪ B5.4. Mitoloxía e relixión. Ritos funerarios.	▪ B5.6. Coñecer os deuses, os mitos, os heroes e as lendas latinas principais, e establecer semellanzas e diferenzas entre os mitos e os heroes antigos e os actuais.
▪ B5.4. Mitoloxía e relixión. Ritos funerarios.	▪ B5.7. Coñecer e comparar coas actuais as características da relixiosidade e da relixión latinas, os cultos privados e os ritos funerarios.
Bloque 6. Textos	
▪ B6.1. Análise morfolóxica, sintáctica e semántica.	▪ B6.1. Coñecer e aplicar os coñecementos morfolóxicos, sintácticos e léxicos da lingua latina para a interpretación, a tradución e a retroversión de textos de dificultade progresiva.
▪ B6.2. Comparación das estruturas latinas coas das linguas propias.	▪ B6.2. Comparar as estruturas latinas coas das linguas propias.
▪ B6.3. Iniciación ás técnicas de tradución.	▪ B6.3. Utilizar correctamente manuais e dicionarios, recoñecendo e analizando toda a información que proporcionan.
▪ B6.6. Produción de pequenos textos en lingua latina.	▪ B6.5. Redactar en lingua latina pequenos textos de produción propia.
Bloque 7. Léxico	
▪ B7.1. Vocabulario básico latino: léxico transparente; palabras de maior frecuencia.	▪ B7.1. Coñecer, identificar e traducir o léxico latino transparente e as palabras de maior frecuencia.
▪ B7.2. Composición e derivación culta. Lexemas, prefixos e sufixos.	▪ B7.2. Distinguir e coñecer o significado dos principais prefixos e sufixos que interveñen na composición e na derivación culta.
▪ B7.3. Mantemento de elementos lingüísticos latinos.	▪ B7.3. Establecer mediante mecanismos de inferencia as relacións existentes entre determinados étimos latinos e os derivados en linguas romances.
▪ B7.3. Mantemento de elementos lingüísticos latinos.	▪ B7.4. Identificar e explicar os elementos léxicos latinos que permanecen nas linguas dos/das estudantes.
▪ B7.4. Locucións latinas de uso actual.	▪ B7.5. Coñecer o significado das principais locucións latinas de uso actual e saber empregalas nun contexto axeitado.

9. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES.

En conexión con algunhas conmemoracións (Día dos Dereitos Humanos, Día da Paz, Día da Muller, Días das linguas, etc.) tratarase de que os alumnos/as, a través de medios como a prensa, revistas, cinema, etc. se introduzan en determinados temas. Sobre esta iniciativa, sería interesante preparar algunha exposición relacionada con aspectos da educación en valores ou temas transversais.

Outro atractivo eido como actividade extraescolar é a visita planificada a algún enclave interesante da romanización (castro, museo, etc.) ou a cantas circunstancias culturais conecten directa ou indirectamente coa materia (representacións teatrais, exposicións, etc.); neste senso, como xa se ten mencionado no caso de 4º de ESO, a aposta do Departamento para o presente curso (en colaboración co Departamento de grego do instituto Xunqueira 1 e o de Latín do IES Sánchez Cantón) será a asistencia a algunha representación teatral do Festival Juvenil Europeo de Teatro Grecolatino en Mérida: intentarase que a excursión sexa de xoves a domingo, para asistir a representación do venres. A viaxe aproveitarase para a visita dos restos romanos de Mérida e para a visita de Coimbra. No caso de que non se poda facer esta viaxe, polo número limitado do aforo das representacións e a gran afluencia de público as mesmas, intentarase a asistencia a algunha representación teatral do Festival de teatro Grecolatino de LugoOurense: estas opcións

O Departamento de Latín deste instituto, o de Grego de Xunqueira 1 e o de Latín do Sánchez Cantón, etamén están a traballar nun proxecto que, en principio, está enfocado aos alumnos de 2º de Bacharelato, pero que tal vez podería ampliarse aos de primeiro: unha viaxe a Sicilia, importante foco de restos de, entre outras, as civilizacións grega e romana.

2º BACHARELATO

1.CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE. CONCRECIÓN QUE RECOLLE A RELACIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES QUE FORMAN PARTE DOS PERFÍS DE COMPETENCIAS.

Engádanse ás informacións da tabla que aparece a continuación as apreciacións feitas no mesmo apartado de 4º da ESO.

**CONCRECIÓN DE CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE CAS COMPETENCIAS CLAVE.
LATÍN II (2º BACHARELATO)**

	CCL	CMC T	CD	CSC	CAA	CSIEE	CCEC
BLOQUE 1. O LATÍN, ORIXE DAS LINGUAS ROMANCES							
LA2B1.1.1. Recoñece e distingue a partir do étimo latino termos patrimoniais, semicultismos e cultismos, e explica as evolucións que se producen nun e noutro caso.	X				X		X
LA2B1.2.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán, aplicando as regras fonéticas de evolución, e recoñece palabras da súa lingua que sufriron procesos de evolución semántica, valorando a relación co significado orixinal do étimo latino.	X	X					X
LA2B1.2.2. Explica o proceso de evolución de termos latinos ás linguas romances, sinalando cambios fonéticos comúns a distintas linguas dunha mesma familia, e ilustralo con exemplos.	X		X		X		
BLOQUE 2. SISTEMA DA LINGUA LATINA: ELEMENTOS BÁSICOS							
LAB2.1.1. Recoñece diferentes tipos de escritura e clasifícaaos consonte a súa natureza e a súa función.			X				X
LAB2.2.1. Explica a orixe do alfabeto de diferentes linguas partindo do abecedario latino, sinala as principais adaptacións que se producen en cada unha delas, recoñece os tipos de alfabetos usados actualmente en Europa e relaciona cada un coas linguas que os empregan.			X		X		
LAB2.3.1. Le en voz alta textos latinos de certa extensión coa pronuncia correcta.	X						
BLOQUE 2. MORFOLOXÍA							
LA2B2.1.1. Nomea e describe as categorías, e sinala os trazos que as distinguen.	X				X		
LA2B2.2.1. Identifica e distingue en palabras propostas os seus formantes, diferenciando lexemas e morfemas, e procurando exemplos noutros termos nos que estean presentes.	X	X					
LA2B2.3.1. Analiza morfoloxicamente palabras presentes nun texto latino, identifica correctamente os seus formantes e sinala o seu enunciado.	X	X					
LA2B2.4.1. Identifica con seguridade e axudándose do dicionario calquera tipo de formas nominais e pronominais, declínaas e sinala o seu equivalente en galego e en castelán.	X		X		X		
LA2B2.4.2. Aplica os seus coñecementos da morfoloxía nominal e pronominal latina para realizar traducións e retroversións, axudándose do dicionario.	X				X		
LA2B2.5.1. Identifica con seguridade e axudándose co dicionario calquera tipo de formas verbais, conxúgaas e sinala o seu equivalente en galego e en castelán	X		X		X		
LA2B2.5.2. Aplica os seus coñecementos da morfoloxía verbal latina para realizar traducións e retroversións, axudándose do dicionario	X		X		X		

**CONCRECIÓN DE CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE CAS COMPETENCIAS CLAVE.
LATÍN II (2º BACHARELATO)**

	CCL	CMC T	CD	CSC	CAA	CSIEE	CCEC
BLOQUE 3. SINTAXE							
LA2B3.1.1. Utiliza axeitadamente a análise da sintaxe nominal e pronominal dun texto para efectuar correctamente a súa tradución.	X				X		
LA2B3.2.1. Recoñece, distingue e clasifica os tipos de oracións e as construcións sintácticas latinas, e relaciónaaas con construcións análogas existentes noutras linguas que coñeza.	X				X		
LA2B3.3.1. Identifica na análise de frases e textos de dificultade graduada elementos sintácticos propios da lingua latina, e relaciónaaas para traducilos cos seus equivalentes en galego e en castelán.	X				X		
LA2B3.4.1. Define e comprende os conceptos de oración composta, coordinación e subordinación, sinala exemplos nos textos e recoñece os tipos de oracións compostas, tanto coordinadas como subordinadas, así como os nexos que as caracterizan.	X				X		
L LA2B3.5.1. Identifica formas non persoais do verbo en frases e textos, tradúceas correctamente e explica as súas funcións.	X				X		
BLOQUE 4. LITERATURA LATINA							
LA2B4.1.1. Nomea os aspectos máis salientables referentes á transmisión dos textos clásicos ao longo do tempo.		X					X
LA2B4.2.1. Describe as características esenciais dos xéneros literarios latinos, e identifica e sinala a súa presenza en textos propostos.	X				X		X
LA2B4.3.1. Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles autores, obras e outros aspectos relacionados coa literatura latina.		X	X		X		
LA2B4.3.2. Nomea autores representativos da literatura latina, encádraos no seu contexto cultural, e cita e explica as súas obras máis coñecidas.	X		X				
LA2B4.4.1. Realiza comentarios de textos latinos e sitúaos no tempo, explicando a súa estrutura, se a extensión da pasaxe o permite, e as súas características esenciais, e identifica o xénero ao que pertencen.	X			X			X
LA2B4.5.1. Analiza o diferente uso que se fixo dos textos latinos, explorando o mantemento dos xéneros e os temas da literatura latina mediante exemplos da literatura contemporánea.	X		X	X			
LA2B4.5.2. Recoñece a través de motivos, temas ou personaxes a influencia da tradición grecolatina en textos de autores/as contemporáneos/as, e sèrvese deles para comprender e explicar o mantemento dos xéneros e dos temas procedentes da cultura grecolatina, describindo os seus aspectos esenciais e os tratamentos que reciben.	X		X	X			

CONCRECIÓN DE CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE CAS COMPETENCIAS CLAVE. LATÍN II (2º BACHARELATO)							
	CCL	CMC T	CD	CSC	CAA	CSIBE	CCEC
BLOQUE 5. TEXTOS							
LA2B5.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de textos latinos para efectuar correctamente a súa tradución.	X				X		
LA2B5.2.1. Utiliza con seguridade e autonomía o dicionario, analizando e valorando correctamente a información gramatical que proporciona, e identifica en cada caso o termo máis acaído na lingua propia, en función do contexto e do estilo empregado polo autor, para unha correcta tradución do texto.	X		X		X		
LA2B5.3.1. Aplica os coñecementos adquiridos para realizar comentarios lingüísticos, históricos e literarios de textos.	X			X	X		X
LA2B5.4.1. Identifica o contexto social, cultural e histórico dos textos propostos partindo de referencias tomadas dos propios textos e asociándoas con coñecementos adquiridos previamente.	X			X			X
LA2B5.5.1. Recoñece e explica a partir de elementos formais o xénero e o propósito do texto.	X						X
BLOQUE 6. LÉXICO							
LA2B6.1.1. Identifica e explica termos do léxico literario, científico e filosófico, e tradúceos correctamente ao galego e ao castelán.	X	X	X				
LA2B6.2.1. Deduce o significado de palabras e expresións latinas non estudadas a partir do contexto, ou de palabras ou expresións da súa lingua ou doutras linguas que coñeza.	X		X		X		
LA2B6.2.2. Identifica a etimoloxía e coñece o significado de palabras de léxico común e especializado do galego e do castelán.	X		X				
LA2B6.3.1. Comprende, explica e emprega na lingua propia e no contexto axeitado locucións e expresións latinas que se mantiveron na linguaxe literaria, xurídica, filosófica, técnica, relixiosa, médica e científica.	X	X	X	X			X
LA2B6.4.1. Recoñece e explica o significado dos helenismos e dos latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España, e explica o seu significado a partir do termo de orixe.	X						X
Estándares de aprendizaxe avaliáveis TOTAL: 35	31	7	15	6	19	0	12
Relación coas competencias básicas %	88,57 %	20%	42,8%	17,1%	54,3%	0%	34,3%

2. CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE AVALIABLE DE

2.1. Temporalización

2.2. Grao mínimo de consecución para superar a materia

2.3. Procedementos e instrumentos de avaliación

2.4. Concreción de elementos transversais: comprensión lectora (CL), expresión oral e escrita (EOE), comunicación audiovisual (CA), tecnoloxías da información e da comunicación (TIC), emprendimento (EMP), educación cívica e constitucional (EC), prevención da violencia (PV) e educación vial (EV).

2.1. TEMPORALIZACIÓN

A continuación, especificaremos as diferentes unidades didácticas. Terase en conta o seguinte:

-As unidades divídense en 12, que se reparten por avaliacións nas proporcións 1-5, 6-9,-10-12.

-O esquema das unidades organiza os contidos, criterios de avaliación e estándares dos bloques 2, 3 e 4, pois son os que esixen un maior rigor na súa ordenación. Os bloques restantes (1, 5 e 6) traballaranse en todas as unidades.

- A continuación da presentación das unidades atoparase un cadro onde se detalla cada estándar de aprendizaxe nas devanditas unidades.

UNIDADES DIDÁCTICAS 2º BACHARELATO

UNIDAD 1	-As declinacións latinas: formas usuais y menos usuais e irregulares. -Os pronomes e pronomes-adxectivos latinos I: Personais, posesivos, demostrativos, anafórico, identificador, enfático, indefinidos e relativos. -Transmisión literaria e xéneros literarios latinos: épica, historiografía, lírica, oratoria, comedia e fábula. Tradución: César, Cicerón/Eutropio
UNIDAD 2	-Flexión verbal: paradigmas regulares. Verbos deponentes. -Oracións coordinadas e subordinadas: clasificación. -Oracións de relativo con antecedente expreso. Tradución: Eutropio
UNIDAD 3	-O participio latino: morfoloxía e sintaxe. -Oracións subordinadas: Vt e Cum. -A lírica latina: Características do xénero. Horacio. Ovidio. Influencias na literatura posterior. -Tradución: Horacio, Ovidio /Eutropio
UNIDAD 4	-O infinitivo latino: morfoloxía e tradución. -A épica latina: Características do xénero. Virxilio. Influencias na literatura posterior. -Tradución: Virxilio /Eutropio

UNIDAD 5	<p>-Xerundio e xerundivo: morfoloxía e sintaxe.</p> <p>- Expresión da orde e da prohibición</p> <p>-A historiografía latina: Características do xénero. Tito Livio. Tácito. Influencias na literatura psterior.</p> <p>-Tradución: Fedro</p>
UNIDAD 6	<p>-Flexión verbal: verbos irregulares e defectivos.</p> <p>- A comedia latina: Características do xénero. Plauto. Influencias na literatura psterior.</p> <p>-Tradución: Plauto, Eutropio, Fedro</p>
UNIDAD 7	<p>-As oracións interrogativas directas e indirectas: pronomes e nexos. Sintaxe. Oracións de relativo substantivadas.</p> <p>- A oratoria latina: Características do xénero. Cicerón. Influencias na literatura psterior.</p> <p>-A fábula latina. Fedro. Influencias na literatura psterior.</p> <p>-Tradución: Cicerón, Fedro</p>
UNIDAD 8	<p>-Os casos latinos: Usos especiais. O Réxime Directo.</p> <p>-Tradución: Tito Livio, Suetonio, Eutropio, Fedro</p>
UNIDAD 9	<p>-Oracións subordinadas: temporais, condicionales, causales (causales con subxuntivo) e finais.</p> <p>-Tradución: Virxilio, Fedro, Eutropio</p>
UNIDAD 10	<p>-Oracións subordinadas: consecutivas e concesivas.</p> <p>-A pasiva personal.</p> <p>-Traducciones: Eutropio e Fedro</p>
UNIDAD 11	<p>Traducciones con alternancia de autores.</p> <p>Repaso e refuerzo</p>
UNIDAD 12	<p>Traducciones con alternancia de autores.</p> <p>Repaso e refuerzo</p>

**CONCRECIÓN DE CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE
CURSO: LATÍN II (2º Bacharelato)**

UNIDADES DIDÁCTICAS

	1ª Avaliación					2ª Avaliación				3ª Avaliación		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	BLOQUE I. O LATÍN, ORIXE DAS LINGUAS ROMANCES											
LA2B1.1.1. Recoñece e distingue a partir do étimo latino termos patrimoniais, semicultismos e cultismos, e explica as evolucións que se producen nun e noutro caso.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
LA2B1.2.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán, aplicando as regras fonéticas de evolución, e recoñece palabras da súa lingua que sufriron procesos de evolución semántica, valorando a relación co significado orixinal do étimo latino.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
LA2B1.2.2. Observa e describe, sobre distintos exemplos, os procesos de evolución fonética comúns de termos latinos ás linguas romances.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
BLOQUE 2. MORFOLOXÍA												
LA2B2.1.1. Nomea e describe as categorías, e sinala os trazos que as distinguen.	X						X					
LA2B2.2.1. Identifica e distingue en palabras propostas os seus formantes, diferenciando lexemas e morfemas, e procurando exemplos noutros termos nos que estean presentes.	X						X					
LA2B2.3.1. Analiza morfoloxicamente palabras presentes nun texto latino, identifica correctamente os seus formantes e sinala o seu enunciado.	X						X				X	X
LA2B2.4.1. Identifica con seguridade e axudándose do dicionario calquera tipo de formas nominais e pronominais, declínaas e sinala o seu equivalente en galego e en castelán.	X						X				X	X
LA2B2.4.2. Aplica os seus coñecementos da morfoloxía nominal e pronominal latina para realizar traducións e retroversións, axudándose do dicionario.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
LA2B2.5.1. Identifica con seguridade e axudándose co dicionario calquera tipo de formas verbais, conxúgaas e sinala o seu equivalente en galego e en castelán	X					X					X	X
LA2B2.5.2. Aplica os seus coñecementos da morfoloxía verbal latina para realizar traducións e retroversións, axudándose do dicionario.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

**CONCRECIÓN DE CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE
CURSO: LATÍN II (2º Bacharelato)**

	UNIDADES DIDÁCTICAS											
	1ª Avaluación					2ª Avaluación				3ª Avaluación		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
BLOQUE 3. SINTAXE												
LA2B3.1.1. Utiliza axeitadamente a análise da sintaxe nominal e pronominal dun texto para efectuar correctamente a súa tradución.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
LA2B3.2.1. Recoñece, distingue e clasifica os tipos de oracións e as construcións sintácticas latinas, e relaciónaaas con construcións análogas existentes noutras linguas que coñeza.			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
LA2B3.3.1. Identifica na análise de frases e textos de dificultade graduada elementos sintácticos propios da lingua latina, e relaciónaaas para traducilos cos seus equivalentes en galego e en castelán.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
LA2B3.4.1. Define e comprende os conceptos de oración composta, coordinación e subordinación, sinala exemplos nos textos e recoñece os tipos de oracións compostas, tanto coordinadas como subordinadas, así como os nexos que as caracterizan.		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
L LA2B3.5.1. Identifica formas non persoais do verbo en frases e textos, tradúceas correctamente e explica as súas funcións.			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
BLOQUE 4. LITERATURA LATINA												
LA2B4.1.1. Nomea os aspectos máis salientables referentes á transmisión dos textos clásicos ao longo do tempo.	X		X	X	X	X	X					
LA2B4.2.1. Describe as características esenciais dos xéneros literarios latinos, e identifica e sinala a súa presenza en textos propostos.			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
LA2B4.3.1. Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles autores, obras e outros aspectos relacionados coa literatura latina.			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
LA2B4.3.2. Nomea autores representativos da literatura latina, encádraos no seu contexto cultural, e cita e explica as súas obras máis coñecidas.			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
LA2B4.4.1. Realiza comentarios de textos latinos e sitúaaos no tempo, explicando a súa estrutura, se a extensión da pasaxe o permite, e as súas características esenciais, e identifica o xénero ao que pertencen.			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
LA2B4.5.1. Analiza o diferente uso que se fixo dos textos latinos, explorando o mantemento dos xéneros e os temas da literatura latina mediante exemplos da literatura contemporánea.			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
LA2B4.5.2. Recoñece a través de motivos, temas ou personaxes a influencia da tradición grecolatina en textos de autores/as contemporáneos/as, e sérvese deles para comprender e explicar o mantemento dos xéneros e dos temas procedentes da cultura grecolatina, describindo os seus aspectos esenciais e os tratamentos que reciben.			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

CONCRECIÓN DE CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE												
CURSO: LATÍN II (2º Bacharelato)												
	UNIDADES DIDÁCTICAS											
	1ª Avaluación					2ª Avaluación				3ª Avaluación		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
BLOQUE 5. TEXTOS		X						X				
LA2B5.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de textos latinos para efectuar correctamente a súa tradución.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
LA2B5.2.1. Utiliza con seguridade e autonomía o dicionario, analizando e valorando correctamente a información gramatical que proporciona, e identifica en cada caso o termo máis acaído na lingua propia, en función do contexto e do estilo empregado polo autor, para unha correcta tradución do texto.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
LA2B5.3.1. Aplica os coñecementos adquiridos para realizar comentarios lingüísticos, históricos e literarios de textos.		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
LA2B5.4.1. Identifica o contexto social, cultural e histórico dos textos propostos partindo de referencias tomadas dos propios textos e asociándoas con coñecementos adquiridos previamente.		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
LA2B5.5.1. Recoñece e explica a partir de elementos formais o xénero e o propósito do texto.		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Bloque 6. LÉXICO												
LA2B6.1.1. Identifica e explica termos do léxico literario, científico e filosófico, e tradúceos correctamente ao galego e ao castelán.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
LA2B6.2.1. Deduce o significado de palabras e expresións latinas non estudadas a partir do contexto, ou de palabras ou expresións da súa lingua ou doutras linguas que coñeza.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
LA2B6.2.2. Identifica a etimoloxía e coñece o significado de palabras de léxico común e especializado do galego e do castelán.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
LA2B6.3.1. Comprende, explica e emprega na lingua propia e no contexto axeitado locucións e expresións latinas que se mantiveron na linguaxe literaria, xurídica, filosófica, técnica, relixiosa, médica e científica.						X	X	X	X	X	X	X
LA2B6.4.1. Recoñece e explica o significado dos helenismos e dos latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España, e explica o seu significado a partir do termo de orixe.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

2.2. GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA

2.3. PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

2.4. CONCRECIÓN DE ELEMENTOS TRANSVERSAIS: comprensión lectora (CL), expresión oral e escrita (EOE), comunicación audiovisual (CA), tecnoloxías da información e da comunicación (TIC), emprendimento (EMP), educación cívica e constitucional (EC), prevención da violencia (PV) e educación vial (EV).

Nos cadros que presentamos a continuación inclúense estes tres apartados, xunto coa identificación dos contidos e criterios de avaliación correspondentes

Ident. contidos	Criterios avaliación	Estándares de aprendizaxe	CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN			ELEMENTOS TRAS VER SAIS							
			Grao mínimo de consecución %	Instrumentos de avaliación	Procedimentos de avaliación	C	E	CA	TI	E	EC	PV	E
Bloque 1. O LATÍN ORIXE DAS LINGUAS ROMANCES													
B1.1.	B1.1.	<ul style="list-style-type: none"> LA2B1.1.1. Recoñece e distingue a partir do étimo latino termos patrimoniais, semicultismos e cultismos, e explica as evolucións que se producen nun e noutro caso. 	Idem	Rúbrica	Análise das producións dos alumnos	X	X		X	X			
B1.2.	B1.2.	<ul style="list-style-type: none"> LA2B1.2.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán, aplicando as regras fonéticas de evolución, e recoñece palabras da súa lingua que sufriron procesos de evolución semántica, valorando a relación co significado orixinal do étimo latino. 	Recoñece palabras do galego e do castelán que sufriron procesos de evolución semántica, valorando a relación co significado orixinal do étimo latino.	Rúbrica	Análise das producións dos alumnos	X	X		X	X			
		<ul style="list-style-type: none"> LA2B1.2.2. Explica o proceso de evolución de termos latinos ás linguas romances, sinalando cambios fonéticos comúns a distintas linguas dunha mesma familia, e ilustralo con exemplos. 	Observa e describe, sobre distintos exemplos, os procesos de evolución fonética comúns de termos latinos ás linguas romances.	Rúbrica	Intercambios orais cos alumnos	X	X		X	X			
Bloque 2. MORFOLOXÍA													
B2.1.	B2.1.	<ul style="list-style-type: none"> LA2B2.1.1. Nomea e describe as categorías, e sinala os trazos que as distinguen. 	Idem	Resolución de exercicios e problemas. Resolución de exercicios e problemas.	Análise das producións dos alumnos Proba específica	X	X						
B2.1.	B2.2.	<ul style="list-style-type: none"> LA2B2.2.1. Identifica e 											

		distingue en palabras propostas os seus formantes, diferenciando lexemas e morfemas, e procurando exemplos noutros termos nos que estean presentes.	Idem	Resolución de exercicios e problemas	Análise das produccions dos alumnos	X	X							
B2.1.	B2.3.	<ul style="list-style-type: none"> LA2B2.3.1. Analiza morfoloxicamente palabras presentes nun texto latino, identifica correctamente os seus formantes e sinala o seu enunciado. 	Analiza morfoloxicamente palabras presentes nos exercicios ou nun texto latino, identifica correctamente os seus formantes e sinala o seu enunciado.	Rúbrica Resolución de exercicios e problemas	Análise das produccions dos alumnos Proba específica	X								
B2.1.	B2.4.	<ul style="list-style-type: none"> LA2B2.4.1. Identifica con seguridade e axudándose do dicionario calquera tipo de formas nominais e pronominais, declinaas e sinala o seu equivalente en galego e en castelán. 	Idem	Resolución de exercicios e problemas. Resolución de exercicios e problemas.	Análise das produccions dos alumnos Proba específica	X	X		X					
		<ul style="list-style-type: none"> LA2B2.4.2. Aplica os seus coñecementos da morfoloxía nominal e pronominal latina para realizar traducións e retroversións, axudándose do dicionario. 	Idem	Rúbrica para tradución. Rúbrica para retroversión Resolución de exercicios e problemas.	Análise das produccions dos alumnos Proba específica	X	X							
B2.2.	B2.5.	<ul style="list-style-type: none"> LA2B2.5.1. Identifica con seguridade e axudándose do dicionario calquera tipo de formas verbais, conxúgaas e sinala o seu equivalente en galego e en castelán 	Idem	Resolución de exercicios e problemas. Resolución de exercicios e problemas.	Análise das produccions dos alumnos Proba específica	X	X		X					
		<ul style="list-style-type: none"> LA2B2.5.2. Aplica os seus coñecementos da morfoloxía verbal latina para realizar traducións e retroversións, axudándose do dicionario. 	Idem	Rúbrica para tradución. Rúbrica para retroversión.	Análise das produccions dos alumnos	X	X			X				

				Resolución de ejercicios e problemas.	Proba específica									
Bloque 3. SINTAXE														
B3.1.	B3.1.	LA2B3.1.1. Utiliza axeitadamente a análise da sintaxe nominal e pronominal dun texto para efectuar correctamente a súa tradución.	Idem	Rúbrica Resolución de exercicios e problemas	Análise das produccions dos alumnos Proba específica	X	X			X				
B3.2.	B3.2	LA2B3.2.1. Recoñece, distingue e clasifica os tipos de oracións e as construcións sintácticas latinas, e relaciónaas con construcións análogas existentes noutras linguas que coñeza.	Idem	Rúbrica Resolución de exercicios e problemas	Análise das produccions dos alumnos Proba escrita específica	X	X			X				
B3.2.	B3.3.	LA2B3.3.1. Identifica na análise de frases e textos de dificultade graduada elementos sintácticos propios da lingua latina, e relaciónaas para traducilos cos seus equivalentes en galego e en castelán.	Idem	Rúbrica. Resolución de exercicios e problemas	Análise das produccions dos alumnos Proba escrita específica	X	X			X				
B3.3.	B3.4.	LA2B3.4.1. Define e comprende os conceptos de oración composta, coordinación e subordinación, sinala exemplos nos textos e recoñece os tipos de oracións compostas, tanto coordinadas como subordinadas, así como os nexos que as caracterizan.	Idem	Rúbrica. Resolución de exercicios e problemas	Análise das produccions dos alumnos Proba escrita específica	X	X			X				
B3.4.	B3.5.	L LA2B3.5.1. Identifica formas non persoais do verbo en frases e textos, tradúceas correctamente e explica as súas funcións.	Idem	Rúbrica. Resolución de	Análise das produccions dos alumnos Proba escrita	X	X			X				

				exercicios e problemas	específica												
Bloque 4. LITERATURA LATINA																	
B4.1.	B4.1.	LA2B4.1.1. Nomea os aspectos máis salientables referentes á transmisión dos textos clásicos ao longo do tempo.		Posta en común	Intercambios orais cos alumnos	X	X	X	X								
B4.1.	B4.2.	LA2B4.2.1. Describe as características esenciais dos xéneros literarios latinos, e identifica e sinala a súa presenza en textos propostos.	Describe as características esenciais dos seguintes xéneros literarios latinos: teatro, oratoria e retórica, épica, lírica, historia e fábula. Identifica e sinala a súa presenza en textos propostos.	Análise das producións orais en grupo dos alumnos. Proba aberta.	Análise das producións dos alumnos Proba específica	X	X	X	X								
B4.1.	B4.3.	LA2B4.3.1. Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles autores, obras e outros aspectos relacionados coa literatura latina.		Posta en común Caderno de clase	Intercambios orais cos alumnos Análise das producións dos alumnos	X	X	X	X	X							
		LA2B4.3.2. Nomea autores representativos da literatura latina, encádraos no seu contexto cultural, e cita e explica as súas obras máis coñecidas.	Nomea os seguintes autores representativos da literatura latina, encádraos no seu contexto cultural, e cita e explica as súas obras máis coñecidas: Plauto, Cicerón, Virxilio, Horacio, Tito Livio, Eutropio e Fedro	Análise das producións orais en grupo dos alumnos Proba aberta	Análise das producións dos alumnos Proba específica	X	X	X	X								
B4.1.	B4.4.	LA2B4.4.1. Realiza comentarios de textos latinos e sitúalos no tempo, explicando a súa estrutura, se a extensión da pasaxe o permite, e as súas características esenciais, e identifica o xénero ao que pertencen.		Rúbrica	Análise das producións dos alumnos	X	X			X							
B4.1.	B4.5.	LA2B4.5.1. Analiza o diferente uso que se fixo dos textos latinos, explorando o mantemento dos xéneros e os temas da literatura latina mediante exemplos da literatura contemporánea.		Posta en común	Intercambios orais cos alumnos	X	X	X	X	X							
		LA2B4.5.2. Recoñece a través de motivos, temas ou personaxes a influencia da tradición grecolatina en textos de autores/as		Posta en común	Intercambios orais cos alumnos	X	X	X	X	X							

		contemporáneos/as, e sérvese deles para comprender e explicar o mantemento dos xéneros e dos temas procedentes da cultura grecolatina, describindo os seus aspectos esenciais e os tratamentos que reciben.											
Bloque 5. TEXTOS													
B5.1.	B5.1.	LA2B5.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de textos latinos para efectuar correctamente a súa tradución.	Idem	Resolución de exercicios e problemas. Resolución de exercicios e problemas.	Análise das producións dos alumnos Proba específica	X	X			X			
B5.2.	B5.2	LA2B5.2.1. Utiliza con seguridade e autonomía o dicionario, analizando e valorando correctamente a información gramatical que proporciona, e identifica en cada caso o termo máis acaído na lingua propia, en función do contexto e do estilo empregado polo autor, para unha correcta tradución do texto.	Idem	Resolución de exercicios e problemas. Resolución de exercicios e problemas.	Análise das producións dos alumnos Proba específica	X	X			X			
B5.2.	B5.3.	LA2B5.3.1. Aplica os coñecementos adquiridos para realizar comentarios lingüísticos, históricos e literarios de textos.		Textos escritos	Análise das producións dos alumnos	X	X			X	X	X	
B5.3.	B5.4.	LA2B5.4.1. Identifica o contexto social, cultural e histórico dos textos propostos partindo de referencias tomadas dos propios textos e asociándoas con coñecementos adquiridos previamente.		Textos escritos	Análise das producións dos alumnos	X	X			X	X	X	
B5.4.	B5.5.	LA2B5.5.1. Recoñece e explica a partir de elementos formais o xénero e o propósito do		Textos escritos	Análise das producións dos	X	X			X			

		texto.			alumnos									
Bloque 6. LÉXICO														
B6.1.	B6.1.	LA2B6.1.1. Identifica e explica termos do léxico literario, científico e filosófico, e tradúceos correctamente ao galego e ao castelán.		Caderno de clase clase	Análise das produccions dos alumnos	X	X		X					
		LA2B6.2.1. Deduce o significado de palabras e expresións latinas non estudadas a partir do contexto, ou de palabras ou expresións da súa lingua ou doutras linguas que coñeza.		Caderno de clase clase	Análise das produccions dos alumnos	X	X		X	X				
B6.2.	B6.2.	LA2B6.2.2. Identifica a etimoloxía e coñece o significado de palabras de léxico común e especializado do galego e do castelán.	Identifica a etimoloxía e coñece o significado dos 75 topónimos sinalados pola CIUG	Caderno de clase clase	Análise das produccions dos alumnos	X	X		X	X				
B6.3.	B6.3.	LA2B6.3.1. Comprende, explica e emprega na lingua propia e no contexto axeitado locucións e expresións latinas que se mantiveron na linguaxe literaria, xurídica, filosófica, técnica, relixiosa, médica e científica.	Comprende, explica e emprega na lingua propia e no contexto axeitado as 150 locucións e expresións latinas indicadas pola CIUG	Proba aberta	Proba específica	X	X		X	X				
B6.4.	B6.4.	LA2B6.4.1. Recoñece e explica o significado dos helenismos e dos latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España, e explica o seu significado a partir do termo de orixe.	. Recoñece os principais prefixos e sufixos na composición e derivación de palabras en castelán e galego e explica o significado que aqueles aportan aos termos simples	Caderno de clase clase	Análise das produccions dos alumnos	X	X							

Nota: Poden verse as rúbricas no Anexo 3 a esta programación

3. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Os contidos morfosintácticos, fonéticos e léxicos serán explicados e comentados en clase. No caso dos literarios, os alumnos traballarán en grupos sobre un guión previo e recibirán indicacións de consulta e ampliación complementarias.

Polo demais, seguirase estritamente o sinalado pola CIUG.

No que respecta aos textos de tradución, o Departamento de latín traballará en dous frentes: dunha banda, textos de César, Tito Livio, Suetonio, Cicerón, Plauto (adaptado), Horacio, Ovidio e Virxilio, doutra e máis polo miúdo, textos dos autores que se piden na ABAU: Eutropio e Fedro.

En canto ás lecturas, aínda que xa non sexan obxecto de avaliación na ABAU, intentarase facer algunhas das seguintes:

- Épica: Ovidio, “Apolo e Dafne” (Metamorfoses, I, 452-567); “Píramo e Tisbe” (Metamorfoses, IV, 55-166), e “Orfeo e Eurídice” (Metamorfoses, X, 1-71).
- Lírica: Catulo, “Poemas de Catulo e Lesbia” (51, 2, 86, 87, 109, 5, 7, 3, 85, 70, 8, 11): a orde reflicte unha secuencia nos sentimentos de Catulo.
- Historiografía: Livio, “A traxedia de Lucrecia” (Historia de Roma desde a súa fundación, I, 56, 4-60).
- Oratoria: Tácito, “Discursos de Calgaco e Agrícola” (Agrícola, 30-32 e 33-34); contexto, discursos e batalla: capítulos 29-38.
- Teatro: Plauto, unha das comedias de Plauto con posibilidade de adaptar a lectura de Plauto ao programa previsto no “Festival de teatro grecolatino de Lugo-Ourense 2016”: Asinaria, Cásina, Xemellos.

4. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS

Cada avaliación comprenderá progresivamente distintos aspectos de todos os Bloques de contidos, gradualizando paulatinamente o nivel de dificultade dos mesmos. Na temporalización indicada *supra*, terase en conta a flexibilidade racional que supón a correspondencia entre o seguimento e a asimilación por parte do alumnado e a evolución da materia dada.

Todos os Bloques de contidos serán explicados e comentados en cada clase. Na aula, sen embargo, será fundamental o traballo de textos (análise morfosintáctica e tradución, exercicios relativos ao léxico latino) en sintonía coa explicación teórica correspondente. O alumnado afondará nas cuestións sobre literatura latina seguindo una serie de pautas. Realizarase tamén o repaso das cuestións históricas, sociopolíticas e militares traballadas no curso anterior.

Será importantísimo que o alumnado adquira unhas capacidades e ritmo axeitados respecto a esta materia. Para iso resultará básico a autodisciplina e a constancia.

Por outra banda, o enfoque metodolóxico deberá favorecer a capacidade de aprendizaxe, de traballar en equipo e aplicar os métodos apropiados de investigación para seguir aprendendo ao longo da vida.

- Os textos converteranse no punto de partida para profundizar na utilización do dicionario e para traballar, simultaneamente, sobre aspectos morfosintácticos da lingua latina, o seu léxico e a súa relación co galego e co castelán, así como os aspectos históricos, sociopolíticos e literarios relacionados cos textos traballados.
- Proporase, como se ten dito, unha secuencia de traballo axeitada e graduada por medio dunha metodoloxía activa, preferentemente de tipo indutivo-contextual, na que as normas se convertan en posesión permanente e en automatismo lingüístico.
- O enfoque irá dirixido a que o alumnado desenvolva e afiance as súas propias técnicas de traballo mediante diversas estratexias.
- Procurarase xerar un clima na aula co que o alumnado sinta a necesidade de participar activamente no proceso de ensinanza-aprendizaxe, asegurándonos de que estes intentos, mesmo se son erróneos, sirvan de estímulo para intentalo de novo.

- Neste senso, crearanse contextos de aprendizaxe e avaliación que comprometan o alumnado e que os leven a planificar e avaliar as súas realizacións, identificando os avances e as dificultades, de cara a autorregular o seu propio e singular proceso de aprender a aprender.
- Promoverase a participación do alumnado en traballos puntuais de investigación, coa orientación precisa para que poida acadar a capacidade de realizar un proxecto de investigación escolar de forma autónoma.
- Haberá que distinguir niveis de dificultade no contido e nas actividades para cubrir as diversas necesidades educativas do alumnado.
- Promoverase a utilización das TIC para informarse, aprender e comunicarse e para utilizar con sentido crítico, como recurso formativo, materiais de procedencia diversa.

5. CRITERIOS SOBRE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO

“Os referentes para a comprobación do grao de adquisición das competencias e o logro dos obxectivos da etapa nas avaliacións das materias dos bloques de materias troncais, específicas e de libre configuración autonómica serán os criterios de avaliación e os estándares de aprendizaxe” (Decreto 86/2015 do 25 de xuño)

Especificamos a continuación os mínimos esixibles:

CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE: MÍNIMOS ESIXIBLES
BLOQUE 1: O LATÍN ORIXE DAS LINGUAS ROMANCES		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Mantemento de elementos lingüísticos latinos nas linguas modernas: palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Distinguir e identificar palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos. 	<ul style="list-style-type: none"> Recoñece e distingue a partir do étimo latino termos patrimoniais, semicultismos e cultismos, e explica as evolucións que se producen nun e noutro caso.
BLOQUE 2: MORFOLOXÍA		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Morfoloxía nominal e pronominal: formas menos usuais e irregulares. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Coñecer as categorías gramaticais. 	<ul style="list-style-type: none"> Nomea e describe as categorías, e sinala os trazos que as distinguen.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Morfoloxía nominal e pronominal: formas regulares e formas menos usuais e irregulares. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Coñecer, identificar e distinguir os formantes das palabras. 	<ul style="list-style-type: none"> Identifica e distingue en palabras propostas os seus formantes, diferenciando lexemas e morfemas, e procurando exemplos noutros termos nos que estean presentes.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Morfoloxía nominal e pronominal: formas regulares e formas menos usuais e irregulares. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Realizar a análise morfolóxica das palabras dun texto latino e enuncialas. 	<ul style="list-style-type: none"> Analiza morfoloxicamente palabras presentes nos exercicios ou nun texto latino, identifica correctamente os seus formantes e sinala o seu enunciado.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Morfoloxía nominal e pronominal: formas regulares e formas menos usuais e irregulares. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4. Identificar, declinar e traducir todas as formas nominais e pronominais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Identifica con seguridade e axudándose do dicionario calquera tipo de formas nominais e pronominais, declinaas e sinala o seu equivalente en galego e en castelán. ▪ Aplica os seus coñecementos da morfoloxía nominal e pronominal latina para realizar traducións e retroversións, axudándose do dicionario.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Morfoloxía verbal: Paradigmas regulares e verbos irregulares e defectivos. Formas nominais do verbo: xerundio, xerundivo e supino. Conxugación perifrástica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. Identificar, conxugar, traducir e efectuar a retroversión de todas as formas verbais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Identifica con seguridade e axudándose do dicionario calquera tipo de formas verbais, conxúgaas e sinala o seu equivalente en galego e en castelán. ▪ Aplica os seus coñecementos da morfoloxía verbal latina para realizar traducións e retroversións, axudándose do dicionario.
BLOQUE 3: SINTAXE		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Estudo pormenorizado da sintaxe nominal e pronominal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Coñecer e aplicar os coñecementos da sintaxe nominal e pronominal para a tradución de textos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LA2B3.1.1. Utiliza axeitadamente a análise da sintaxe nominal e pronominal dun texto para efectuar

	latinos.	correctamente a súa tradución.
▪ B3.2. Tipos de oracións e construcións sintácticas.	▪ B3.2. Recoñecer e clasificar as oracións e as construcións sintácticas latinas.	▪ LA2B3.2.1. Recoñece, distingue e clasifica os tipos de oracións e as construcións sintácticas latinas, e relaciónaaas con construcións análogas existentes noutras linguas que coñeza.
▪ B3.2. Tipos de oracións e construcións sintácticas.	▪ B3.3. Relacionar e aplicar coñecementos sobre elementos e construcións sintácticas en interpretación e tradución de textos latinos.	▪ LA2B3.3.1. Identifica na análise de frases e textos de dificultade graduada elementos sintácticos propios da lingua latina, e relaciónaos para traducilos cos seus equivalentes en galego e en castelán.
▪ B3.3. Oración composta: coordinación e subordinación.	▪ B3.4. Definir, comprender e recoñecer os diferentes tipos de oracións compostas, coordinadas e subordinadas.	▪ LA2B3.4.1. Define e comprende os conceptos de oración composta, coordinación e subordinación, sinala exemplos nos textos e recoñece os tipos de oracións compostas, tanto coordinadas como subordinadas, así como os nexos que as caracterizan.
▪ B3.4. Construcións de infinitivo, participio, xerundio, xerundivo e supino.	▪ B3.5. Coñecer as funcións das formas non persoais do verbo: infinitivo, participio, xerundio, xerundivo e supino.	▪ LA2B3.5.1. Identifica formas non persoais do verbo en frases e textos, tradúceas correctamente e explica as súas funcións.
BLOQUE 4: LITERATURA LATINA		
▪ B4.1. Transmisión literaria e xéneros literarios latinos: épica, historiografía, lírica, oratoria, comedia e fábula.	▪ B4.2. Coñecer as características dos xéneros literarios latinos, os seus autores, as obras máis representativas e as súas influencias na literatura posterior.	Describe as características esenciais dos seguintes xéneros literarios latinos: teatro, oratoria e retórica, épica, lírica, historia e fábula. Identifica e sinala a súa presenza en textos propostos.
▪ B4.1. Transmisión literaria e xéneros literarios latinos: épica, historiografía, lírica, oratoria, comedia e fábula.	▪ B4.3. Coñecer os fitos esenciais da literatura latina como base literaria da literatura e da cultura europea e occidental.	Nomea os seguintes autores representativos da literatura latina, encádraos no seu contexto cultural, e cita e explica as súas obras máis coñecidas: Plauto, Cicerón, Virxilio, Horacio, Tito Livio, Eutropio e Fedro
BLOQUE 5: TEXTOS		
▪ B5.1. Tradución e interpretación de textos latinos.	▪ B5.1. Realizar a tradución e interpretación de textos latinos orixinais.	▪ LA2B5.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de textos latinos para efectuar correctamente a súa tradución (Autores: Eutropio e Fedro)
▪ B5.1. Tradución e interpretación de textos latinos.	▪ B5.2. Utilizar o dicionario, analizar e valorar correctamente a información gramatical que proporciona e procurar o termo máis acaído na lingua propia para a tradución do texto.	▪ LA2B5.2.1. Utiliza con seguridade e autonomía o dicionario, analizando e valorando correctamente a información gramatical que proporciona, e identifica en cada caso o termo máis acaído na lingua propia, en función do contexto e do estilo empregado polo autor, para unha correcta tradución do texto.
BLOQUE 6: LÉXICO		
▪ B6.1. Etimoloxía e orixe das palabras da propia lingua.	▪ B6.2. Recoñecer os elementos léxicos latinos que permanecen nas linguas dos/das estudantes.	Identifica a etimoloxía e coñece o significado dos 75 topónimos sinalados pola CIUG
▪ B6.3. Locucións e expresións latinas incorporadas á lingua coloquial e á literaria.	▪ B6.3. Coñecer o significado das principais locucións latinas de uso actual e saber empregalas nun contexto axeitado.	Comprende, explica e emprega na lingua propia e no contexto axeitado as 150 locucións e expresións latinas indicadas pola CIUG
▪ B6.4. Composición e derivación culta: lexemas, prefixos e sufixos de orixe latina e grega.	▪ B6.4. Recoñecer a presenza de latinismos e helenismos na linguaxe científica e na fala culta, e deducir o seu significado a partir dos correspondentes termos latinos e gregos.	Recoñece os principais prefixos e sufixos na composición e derivación de palabras en castelán e galego e explica o significado que aqueles aportan aos termos simples

En canto aos criterios de **cualificación**, teranse en conta de xeito prioritario, por unha banda, que o alumnado acade os obxectivos, contidos e o grao mínimo dos estándares mencionados anteriormente e, por outra, o feito de que a avaliación é continua e progresiva.

Faranse, cando menos, dúas probas escritas por avaliación nas que as porcentaxes de puntuación das cuestións relacionadas cos diferentes bloques terán en conta o réxime de prioridades establecido pola CIUG.

Na 1ª e 2ª avaliacións e 1ª proba escrita da 3ª:

- ✓ Bloques 2 (Morfoloxía), 3 (Sintaxe) e 5 (Textos de Eutropio e /ou Fedro): 70% da nota
- ✓ Bloque 4: Literatura latina: 20% da nota
- ✓ Bloques 1 (O latín: Orixe das linguas romances) e 6 (Léxico): 10% da nota.

O exame final da 3ª Avaliación adaptarase por completo ao modelo das probas da Universidade e constará das seguintes partes:

- ✓ Tradución dun texto de Eutropio ou Fedro (a elixir): 7 puntos.
- ✓ Cuestión teórica de Literatura Latina: 1,5 puntos.
- ✓ Una cuestión sobre prefixos, outra sobre locucións e outra máis sobre toponimia a elixir dúas (0,75 cada unha)

En cada avaliación, un 90% da cualificación obtense das probas escritas. O outro 10% corresponde ao que poderíamos chamar actitude do alumno, que engloba aspectos como: atención, traballo diario na clase e na casa, esforzo por superar as dificultades, expresión oral e escrita, presentación coidada do caderno da asignatura coas correspondentes correccións dos exercicios e os apuntes sen erros e postos ao día, realización e participación en actividades ou traballos individuais e colectivos.

O alumno/a que teña aprobada a terceira avaliación terá aprobado o curso. A nota final calcularase do seguinte xeito:

- No caso de que a evolución do alumno sexa marcadamente ascendente a nota final será a acadada na terceira avaliación.
- No caso dunha involución ou dun desenvolvemento irregular, a nota final calcularase seguindo as seguintes porcentaxes: 80% a terceira avaliación, 10% a segunda e a primeira

Para todos aqueles alumnos que necesiten recuperar unha parte ou partes concreta/s das avaliacións primeira e segunda faranse, previo reforzo, recuperacións parciais ao comezo da seguinte avaliación. Na terceira avaliación poderá recuperarse todo o curso co exame final descrito *supra*.

En caso de atopar a un alumno copiando nalgunha das probas escritas, entregaráselle de forma inmediata a mesma proba e o tempo seguirá sendo o establecido para o conxunto da clase.

Pola súa banda, **se non se superase o proceso ordinario de ensino-aprendizaxe**, realizarase unha proba extraordinaria no mes de xullo cos mesmos presupostos e das mesmas características que as descritas no caso da recuperación final do curso ordinario.

NOTA AO BACHARELATO DE ADULTOS:

A causa do estatus especial deste tipo de ensino, terase en conta, dunha banda, a posibilidade de reducir os textos de tradución a Eutropio, autor menos esixente no que á sintaxe se refire, doutra, variaranse as porcentaxes de cualificación por avaliación a un 80%/20% e incluírase neste último 20% a asistencia regular dos alumnos ás aulas.

6. DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUCENCIA DOS SEUS RESULTADOS

Xa que o curso de 2º de Bacharelato, na materia Latín II e, na súa base, un afondar nos coñecementos básicos previos xa adquiridos, conviría realizar unha serie de probas escritas e de intercambios orais, sobre todo dos estándares morfosintácticos, con dúas finalidades: dunha banda, para coñecer o nivel do que se debe partir en cada caso individualizado, e doutra, para que o propio alumno vaia recordando os contidos e a metodoloxía empregada no curso anterior. Á información procedente de tales probas e intercambios orais engadírase a recabada dos titores e titoras, do profesorado de anos anteriores e, no seu caso, dos informes de avaliación.

As devanditas probas escritas e intercambios orais non só terán lugar ao comezo do curso, se non cada vez que o profesor da materia o estime necesario ao longo do mesmo.

7. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN OS PROXECTOS DO CENTRO: PROXECTO LECTOR E TIC

A lectura, sexa na aula ou ben na biblioteca, será de gran importancia para o desenvolvemento da materia. Ademais do que se dispoña no Plan Lector do centro, proporanse aos alumnos distintas lecturas de textos que conecten co temario: poemas de Horacio e Catulo, repaso da *Eneida* e de algunhas comedias de Plauto, algunha biografía de Suetonio, algún discurso de Cicerón. Estas lecturas terán unha dedicación sistemática, a partir do cal, xunto á finalidade de fomento da lectura, se comentarán aspectos dos propios contidos.

Sobre as TIC, ademais do valor xa indicado para outros cursos, e dadas as peculiaridades deste 2º curso de bacharelato, onde a preparación para a proba final da ABAU é algo fundamental, o uso das novas tecnoloxías, tanto na súa dimensión informativa como formativa e executiva, adquire unha significación evidente.

8. ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO DAS MATERIAS PENDENTES

Os alumnos coa materia Latín II pendente terán que realizar, cada dúas semanas ao longo do curso, unha serie de traducións (autores: Eutropio e Fedro//Adultos: Eutropio) e de exercicios ou cuestionarios de repaso dos diferentes estándares (grado mínimo) segundo unha distribución gradual de contidos morfosintácticos e léxicos, e segundo a distribución que o profesor encargado considere axeitada no caso dos contidos correspondentes aos xéneros literarios. Pódese aprobar a materia se se considera que o alumno está a facer as devanditas traducións e exercicios con interese, dedicación e resultados suficientes, e os entrega nas datas establecidas para tal fin. No caso en que se estime necesario, poderanse realizar probas orais e/ou escritas, segundo as datas dos exames de pendentes establecidos no calendario do centro, entendéndose que a 3ª avaliación servirá de recuperación das outras dúas.

As porcentaxes de puntuación das probas da 1ª e 2ª avaliación (datas sinaladas polo centro) serán as seguintes:

- ✓ Bloques 2 (Morfología), 3 (Sintaxe) e 5 (Textos de Eutropio e /ou Fedro): 70% da nota
- ✓ Bloque 4: Literatura latina: 20% da nota
- ✓ Bloques 1 (O latín: Orixe das linguas romances) e 6 (Léxico): 10% da nota.

O exame final da 3ª Avaliación adaptarase por completo ao modelo das probas da Universidade e constará das seguintes partes:

- ✓ Tradución dun texto de Eutropio ou Fedro (a elixir) / Adultos: Eutropio: 7 puntos.
- ✓ Cuestión teórica de Literatura Latina: 1,5 puntos.
- ✓ Una cuestión sobre prefixos, outra sobre locucións e outra máis sobre toponimia a elixir dúas (0,75 cada unha)

A temporalización da materia por avaliacións, como se ten dito susceptible dos cambios que se consideren oportunos segundo o ritmo da aprendizaxe, sería a seguinte:

1ª AVALIACIÓN

CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN
BLOQUE 1: O LATÍN ORIXE DAS LINGUAS ROMANCES	
B1.1. Mantemento de elementos lingüísticos latinos nas linguas modernas: palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos.	B1.1. Distinguir e identificar palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos.
BLOQUE 2: MORFOLOXÍA	
B2.1. Morfología nominal e pronominal: formas menos usuais e irregulares.	B2.1. Coñecer as categorías gramaticais.
B2.1. Morfología nominal e pronominal: formas regulares e formas menos usuais e irregulares.	B2.2. Coñecer, identificar e distinguir os formantes das palabras.
B2.1. Morfología nominal e pronominal: formas regulares e formas menos usuais e irregulares.	B2.3. Realizar a análise morfolóxica das palabras dun texto latino e enuncialas.
B2.1. Morfología nominal e pronominal: formas regulares e formas menos usuais e irregulares.	B2.4. Identificar, declinar e traducir todas as formas nominais e pronominais.
B2.2. Morfología verbal: Paradigmas regulares e verbos irregulares e defectivos. Formas nominais do verbo: participio e infinitivo (I)	B2.5. Identificar, conxugar, traducir e efectuar a retroversión de todas as formas verbais.

BLOQUE 3: SINTAXE	
B3.1. Estudo pormenorizado da sintaxe nominal e pronominal.	B3.1. Coñecer e aplicar os coñecementos da sintaxe nominal e pronominal para a tradución de textos latinos.
B3.2. Tipos de oracións e construcións sintácticas.	B3.2. Recoñecer e clasificar as oracións e as construcións sintácticas latinas.
B3.2. Tipos de oracións e construcións sintácticas.	B3.3. Relacionar e aplicar coñecementos sobre elementos e construcións sintácticas en interpretación e tradución de textos latinos.
B3.3. Oración composta: coordinación e subordinación.	B3.4. Definir, comprender e recoñecer os diferentes tipos de oracións compostas, coordinadas e subordinadas (oracións de relativo e de cum)
BLOQUE 4: LITERATURA LATINA	
B4.1. Transmisión literaria e xéneros literarios latinos: épica, historiografía, lírica, oratoria, comedia e fábula.	B4.2. Coñecer as características dos xéneros literarios latinos, os seus autores, as obras máis representativas e as súas influencias na literatura posterior: Épica: Virxilio, Historia: Tito Livio.
B4.1. Transmisión literaria e xéneros literarios latinos: épica, historiografía, lírica, oratoria, comedia e fábula.	B4.3. Coñecer os fitos esenciais da literatura latina como base literaria da literatura e da cultura europea e occidental.
BLOQUE 5: TEXTOS	
B5.1. Tradución e interpretación de textos latinos.	B5.1. Realizar a tradución e interpretación de textos latinos orixinais (Eutropio)
B5.1. Tradución e interpretación de textos latinos.	B5.2. Utilizar o dicionario, analizar e valorar correctamente a información gramatical que proporciona e procurar o termo máis acaído na lingua propia para a tradución do texto.
BLOQUE 6: LÉXICO	
B6.1. Etimoloxía e orixe das palabras da propia lingua.	B6.2. Recoñecer os elementos léxicos latinos que permanecen nas linguas dos/das estudantes: Toponimia I
B6.3. Locucións e expresións latinas incorporadas á lingua coloquial e á literaria.	B6.3. Coñecer o significado das principais locucións latinas de uso actual e saber empregalas nun contexto axeitado (I)
B6.4. Composición e derivación culta: lexemas, prefixos e sufixos de orixe latina e grega.	B6.4. Recoñecer a presenza de latinismos e helenismos na linguaxe científica e na fala culta, e deducir o seu significado a partir dos correspondentes termos latinos e gregos: prefixos e sufixos (I)

2ª AVALIACIÓN

CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN
BLOQUE 2: MORFOLOXÍA	
B2.2. Morfoloxía verbal: Paradigmas regulares e verbos irregulares e defectivos. Formas nominais do verbo: infinitivo (II), xerundio, xerundivo e supino. Conxugación perifrástica.	B2.5. Identificar, conxugar, traducir e efectuar a retroversión de todas as formas verbais.
BLOQUE 3: SINTAXE	
B3.3. Oración composta: coordinación e subordinación.	B3.4. Definir, comprender e recoñecer os diferentes tipos de oracións compostas subordinadas (resto)
BLOQUE 4: LITERATURA LATINA	
B4.1. Transmisión literaria e xéneros literarios latinos: épica, historiografía, lírica, oratoria, comedia e fábula.	B4.2. Coñecer as características dos xéneros literarios latinos, os seus autores, as obras máis representativas e as súas influencias na literatura posterior: Teatro: Plauto, Oratoria e retórica: Cicerón.
B4.1. Transmisión literaria e xéneros literarios latinos: épica, historiografía, lírica, oratoria, comedia e fábula.	B4.3. Coñecer os fitos esenciais da literatura latina como base literaria da literatura e da cultura europea e occidental.
BLOQUE 5: TEXTOS	
B5.1. Tradución e interpretación de textos latinos.	B5.1. Realizar a tradución e interpretación de textos latinos orixinais (Eutropio e Fedro//Ensino adultos: Eutropio)
B5.1. Tradución e interpretación de textos latinos.	B5.2. Utilizar o dicionario, analizar e valorar correctamente a información gramatical que proporciona e procurar o termo máis acaído na lingua propia para a tradución do texto.
BLOQUE 6: LÉXICO	
B6.1. Etimoloxía e orixe das palabras da propia lingua.	B6.2. Recoñecer os elementos léxicos latinos que permanecen nas linguas dos/das estudantes: Toponimia II
B6.3. Locucións e expresións latinas incorporadas á lingua coloquial e á literaria.	B6.3. Coñecer o significado das principais locucións latinas de uso actual e saber empregalas nun contexto axeitado (II)
B6.4. Composición e derivación culta: lexemas, prefixos e sufixos de orixe latina e grega.	B6.4. Recoñecer a presenza de latinismos e helenismos na linguaxe científica e na fala culta, e deducir o seu significado a partir dos correspondentes termos latinos e gregos: prefixos e sufixos (II)

3ª AVALIACIÓN

CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN
BLOQUE 4: LITERATURA LATINA	
B4.1. Transmisión literaria e xéneros literarios latinos: épica, historiografía, lírica, oratoria, comedia e fábula.	B4.2. Coñecer as características dos xéneros literarios latinos, os seus autores, as obras máis representativas e as súas influencias na literatura posterior: Lírica: Horacio.
B4.1. Transmisión literaria e xéneros literarios latinos: épica, historiografía, lírica, oratoria, comedia e fábula.	B4.3. Coñecer os fitos esenciais da literatura latina como base literaria da literatura e da cultura europea e occidental.
BLOQUE 5: TEXTOS	
B5.1. Tradución e interpretación de textos latinos.	B5.1. Realizar a tradución e interpretación de textos latinos orixinais (Eutropio e Fedro//Ensino adultos: Eutropio)
B5.1. Tradución e interpretación de textos latinos.	B5.2. Utilizar o dicionario, analizar e valorar correctamente a información gramatical que proporciona e procurar o termo máis acaído na lingua propia para a tradución do texto.
BLOQUE 6: LÉXICO	
B6.1. Etimoloxía e orixe das palabras da propia lingua.	B6.2. Recoñecer os elementos léxicos latinos que permanecen nas linguas dos/das estudantes: Toponimia III
B6.3. Locucións e expresións latinas incorporadas á lingua coloquial e á literaria.	B6.3. Coñecer o significado das principais locucións latinas de uso actual e saber empregarlas nun contexto axeitado (III)

9. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES.

O Departamento de Latín deste instituto, os de Grego de Xunqueira 1 e o de Latín do Sánchez Cantón están a traballar nun proxecto que, en principio, está enfocado a estes alumnos de 2º de Bacharelato, pero que tal vez podería ampliarse aos de 1º: unha viaxe a Sicilia, importante foco de restos de, entre outras, as civilizacións grega e romana.

MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Principios metodolóxicos

1. Os centros docentes implementarán metodoloxías que teñan en conta os diferentes ritmos de aprendizaxe do alumnado e as súas características individuais e/ou estilos de aprendizaxe, co fin de conseguir que todo o alumnado alcance o máximo desenvolvemento das súas capacidades. Así mesmo, estas metodoloxías deberán favorecer a capacidade do alumnado para aprender por si mesmo, para traballar en equipo e promover o traballo en equipo, e para aplicar métodos de investigación apropiados.
2. A metodoloxía que se utilice no bacharelato favorecerá o traballo individual e en grupo, o pensamento autónomo, crítico e rigoroso, o uso de técnicas e hábitos de investigación en distintos campos do saber, a capacidade do alumnado de aprender por si mesmo, así como a transferencia e a aplicación do aprendido.
3. As tecnoloxías da información e da comunicación serán unha ferramenta necesaria para a aprendizaxe en todas as materias, tanto polo seu carácter imprescindible na educación superior como pola súa utilidade e relevancia para a vida cotiá e a inserción laboral.

A ampliación da escolaridade obrigatoria e a nova estrutura da Educación Secundaria Obrigatoria aumentan as diferencias en orixe e varían, sobre todo, as expectativas ante o sistema educativo. Por iso, é moi importante prestar unha maior atención aos diversos intereses, capacidades e motivacións dos alumnos e resulta convinte ter prevista unha programación a tres niveis:

I. Programación xeral do grupo:

Atenderá as necesidades instructivas do grupo en liñas xerais. Con iso preténdese chegar ao maior número posible de alumnos do mesmo nivel e grupo. Será de nivel medio.

Tendo en conta esta programación, realizaranse as adaptacións curriculares en dous niveis:

II. Programación de nivel superior:

Ten en conta aos alumnos con capacidades claramente superiores. Non supoñerá, en principio, unha ampliación de contidos, senón unha maior profundidade cualitativa dos mesmos. (No curso 1º de Bacharelato, temos divididos os estándares de aprendizaxe da LOMCE en básicos e non básicos: estes últimos son os que teñen en conta este tipo de alumnos)

III. Programación de nivel inferior:

Ten en conta aos alumnos con dificultades para acadar os obxectivos sinalados en cada caso, se adaptarán as actividades básicas ao seu ritmo de aprendizaxe, se programará outro tipo de actividades e incluso se variará a metodoloxía.

Segundo o exposto, son fundamentais as actividades de recuperación do tipo das seguintes:

-Ejercicios de reforzo daqueles aspectos que se consideren necesarios: etimoloxía, conceptos históricos, socioeconómicos, mitolóxicos....

-Actividades que favorezan o cambio de actitude na realización dos traballos en grupo.

-Repetición de probas de adquisición de conceptos.

-Ejercicios de adopción de técnicas de estudo.

Estas actividades de recuperación estarán orientadas, en todo caso, a fomentar os aspectos positivos do alumno e a informarlle das súas capacidades e limitacións, así como dos seus progresos, favorecendo a súa autoestima e a adopción dunha postura crítica e reflexiva que lle axude a superar as súas dificultades.

Doutra banda, tamén cómpre contar con alumnos nos que se detecta unha falta de actitude, isto é, que teñen pouca predisposición ou falta de constancia no traballo. Nestes casos a solución xa é máis difícil e, se ben moitas veces hai que recorrer a medidas "extraordinarias", antes cómpre intentalo con outras:

a) cambialos de sitio, poñéndoo nos grupos máis "traballadores";

b) sometelos a unha maior "marcaxe";

c) diálogo con eles, se é preciso en presenza do titor (académico ou familiar).

Tamen podemos encontrarmos con outros problemas de tipo particular ou extra-académicos. Estes son problemas onde a solución debe ser coordinada por unha soa persoa, e a máis indicada é o titor ou o orientador, que son os que soen ter máis relación coa familia e o que mellor pode coñecer estes problemas.

Xa para finalizar o presente apartado, unha última apreciación importante: todo o disposto anteriormente non debe implicar un continuo establecemento de subgrupos segundo as capacidades e actitudes de determinados alumnos. As accións máis específicas descritas deberán combinarse con aquelas outras que comprometan a todo o grupo no proceso de aprendizaxe. É convinte tamén a creación de grupos de traballo non homoxéneos nos que os alumnos con menos dificultades poidan axudar a aqueles outros que as teñen.

ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN OS PROXECTOS DO CENTRO: TRATAMENTO DO FOMENTO DA CONVIVENCIA NO CENTRO

No centro escolar dispónse dunha “Normativa de organización e funcionamento do centro” (NOF) aprobada o 11 de decembro de 2013 que inclúe un Plan de Convivencia. Segundo este, o Departamento de Latín establece:

- A colaboración entre o profesor responsable da materia de Latín e o profesor titor considerárase fundamental e abarcará, desde o control das faltas de asistencia ata o intercambio de información naqueles casos máis problemáticos –nos que tamén se pode acudir á orientadora do centro- con vistas a cambiar conductas e malos hábitos de forma concreta.

- O profesor deberá fomentar na aula a autonomía persoal e o traballo en grupo, a liberdade e o respecto aos demais, sexan estes quen sexan e veñan de onde veñan: ademais, son múltiples os exemplos que nos ofrecen a lingua, a historia e a cultura clásica.

- Valoraranse as actitudes de rexeitamento do acoso, da violencia en xeral, de responsabilidade, de respecto ás normas de organización, así como aquelas actitudes que colaboren á hora de xerar un bo ambiente e a orde na aula.

- O protocolo ante malos comportamentos será o primeiro con advertencia xeral, será particular se persiste o problema. Para facer ver aos futuros alumnos implicados que a súa conducta perxudica aos demais e a eles mesmos.

INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DO ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

A continuación se establecen los indicadores de logro en las tablas que aparecen a continuación con una escala de 1 a 4 onde 1 indica logro mínimo ou inexistente; 2, logro baixo; 3, logro importante; e 4, o logro total dexasado.

Indicadores de logro do proceso de ensino

	Escala			
	1	2	3	4
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado.				
2. Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreceu a aprendizaxe.				
3. Conseguiuse motivar para lograr a actividade intelectual e física do alumnado.				
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado.				
5. Contouse co apoio e coa implicación das familias no traballo do alumnado.				
6. Mantívose un contacto periódico coa familia por parte do profesorado.				
7. Adoptáronse as medidas curriculares adecuadas para atender ao alumnado con				
8. Adoptáronse as medidas organizativas adecuadas para atender ao alumnado con				
9. Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado.				
10. Usáronse distintos instrumentos de avaliación.				
11. Dáse un peso real á observación do traballo na aula.				
12. Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo.				

Indicadores de logro da práctica docente

	Escala			
	1	2	3	4
1. Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado.				
2. Ofrecense a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa.				
3. Elabóranse actividades atendendo á diversidade.				
4. Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con				
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar.				
6. Combínase o traballo individual e en equipo.				
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura.				
8. Poténcianse estratexias tanto de expresión como de comprensión oral e escrita.				
9. Incorporáanse as TIC aos procesos de ensino – aprendizaxe.				
10. Préstase atención aos elementos transversais vinculados a cada estándar.				
11. Ofrecense ao alumnado de forma rápida os resultados das probas / traballos,				
12. Analízanse e coméntanse co alumnado os aspectos máis significativos derivados da corrección das probas, traballos, etc.				
13. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus acertos e				
14. Grao de implicación do profesorado nas funcións de tutoría e orientación.				
15. Adecuación, logo da súa aplicación, das ACS propostas e aprobadas.				
16. As medidas de apoio, reforzo, etc. están claramente vinculadas aos				
17. Avaliase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación,				

MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA

Ao final de cada proceso avaliativo, o Departamento pode comprobar se os obxectivos foron cumpridos e se os contidos corresponden á consecución dos obxectivos marcados, o que permitirá reorientar os estándares de aprendizaxe os recursos e a metodoloxía se fora necesario: por moito que a elaboración da programación xeral do curso intente abranguer a maior parte de supostos posibles, resulta claro que non estamos ante un proxecto pechado en si mesmo e debe ser reorientada e adecuada á realidade na que se aplica. Sempre haberá que cambiar instrumentos, reordenar contidos, adecuar os programas de reforz e/ou recuperación...

Finalmente, todas aquelas modificacións e propostas de mellora que o Departamento estime convintes cara ao vindeiro curso serán discutidas, de xeito especial, ao final do curso para, finalmente, ser reflectidas na memoria final do curso.

Para facilitar o proceso de avaliación, o Departamento de Latín establece os seguintes indicadores do grao de desenvolvemento dos elementos máis importantes da programación cunha escala de 1 a 4 onde 1 indica desenvolvemento mínimo ou inexistente; 2, desenvolvemento baixo; 3, desenvolvemento importante; e 4, desenvolvemento esperado e dexasado.

Indicadores

	Escala			
	1	2	3	4
1. Adecuación do deseño das unidades didácticas, temas ou proxectos a partir dos elementos do currículo.				
2. Adecuación da secuenciación e da temporalización das unidades didácticas / temas / proxectos.				
3. O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e a temporalización previstas.				
4. Adecuación da secuenciación dos estándares para cada unha das unidades, temas ou proxectos.				
5. Adecuación do grao mínimo de consecución fixado para cada estándar.				
6. Asignación a cada estándar do peso correspondente na cualificación.				
7. Vinculación de cada estándar a un ou varios instrumentos para a súa avaliación.				
8. Asociación de cada estándar cos elementos transversais a desenvolver.				
9. Fixación dunha estratexia metodolóxica común para todo o departamento. [Só para ESO e bach.].				
10. Adecuación da secuencia de traballo na aula.				
11. Adecuación dos materiais didácticos utilizados.				
12. Adecuación do libro de texto (no caso de que se use).				
13. Adecuación do plan de avaliación inicial deseñado, incluídas as consecuencias da proba.				
14. Adecuación da proba de avaliación inicial, elaborada a partir dos estándares.				
15. Adecuación do procedemento de acreditación de coñecementos previos [Só para determinadas materias de 2º de bacharelato].				
16. Adecuación das pautas xerais establecidas para a avaliación continua: probas, traballos, etc.				
17. Adecuación dos criterios establecidos para a recuperación dun exame e dunha avaliación.				
18. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación final. [Só para ESO e bacharelato].				
19. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación extraordinaria. [Só para ESO e bach].				
20. Adecuación dos criterios establecidos para o seguimento de materias pendentes. [Só para ESO e bacharelato]				
21. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación desas materias pendentes. [Só para ESO e bacharelato]				
22. Adecuación dos exames, tendo en conta o valor de cada estándar.				
23. Adecuación dos programas de apoio, recuperación, etc. vinculados aos estándares.				
24. Adecuación das medidas específicas de atención ao alumnado con NEAE.				
25. Grao de desenvolvemento das actividades complementarias e extraescolares previstas.				
26. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre criterios de avaliación, estándares e instrumentos.				
27. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre os criterios de promoción.				
28. Adecuación do seguimento e da revisión da programación ao longo do curso.				

29. Contribución desde a materia ao plan de lectura do centro.				
30. Grao de integración das TIC no desenvolvemento da materia.				

Pontevedra, 14 de setembro de 2018

Asdo.: María Álvarez Díaz (X.D. Latín)

Anexo 1

RÚBRICAS PARA LATÍN 4º ESO

Criterios B1.5. Distinguir e identificar palabras patrimoniais e cultismos. B1.6. Coñecer e aplicar as regras fundamentais da evolución fonética do latín ao galego e ao castelán, partindo dos étimos latinos.

Competencias básicas do criterio:

- Competencia en comunicación lingüística
- Aprender a aprender

☐ Cualificación 0-4:	☐ Cualificación 5-6:	Cualificación 7-8:	☐ Cualificación 9-10:
Aplica, mostrando dificultades e necesitando apoio, en actividades relacionadas coa reflexión sobre as linguas propias, poucas das regras básicas da evolución fonética a étimos latinos que deron orixe a términos romances do vocabulario habitual e establece con moitas imprecisións a relación semántica entre un término patrimonial e un cultismo, demostrando, só se se lle orienta, conciencia de que as súas linguas propias e as linguas románicas son froito dunha evolución do latín, aínda que lle custa explicar, malia a axuda, como algúns términos que non sufriron dita evolución quedaron como cultismos.	Aplica, mostrando dificultades en actividades relacionadas coa reflexión sobre as linguas propias, as regras básicas da evolución fonética a étimos latinos que deron orixe a términos romances do vocabulario habitual e establece con algunhas imprecisións a relación semántica entre un término patrimonial e un cultismo, demostrando certa conciencia de que as súas linguas propias e as linguas románicas son froito dunha evolución do latín e consegue explicar con claridade como algúns términos que non sufriron dita evolución, quedaron como cultismos.	Aplica, con destreza, en actividades relacionadas coa reflexión sobre as linguas propias, as regras básicas da evolución fonética a étimos latinos que deron orixe a términos romances do vocabulario habitual e establece con acerto a relación semántica entre un término patrimonial e un cultismo, demostrando conciencia de que as súas linguas propias e as linguas románicas son froito dunha evolución do latín, de modo que consegue explicar con claridade e fluidez como algúns términos que non sufriron dita evolución, quedaron como cultismos.	Aplica, con destreza, en actividades relacionadas coa reflexión sobre as linguas propias, as regras básicas da evolución fonética a étimos latinos que deron orixe a términos romances do vocabulario habitual e establece con acerto e detalle a relación semántica entre un término patrimonial e un cultismo, demostrando conciencia na súa argumentación, de que as súas linguas propias e as linguas románicas son froito dunha evolución do latín e consegue explicar con fluidez e creatividade como algúns términos que non sufriron dita evolución, quedaron como cultismos.

Criterio B4.1. Coñecer e analizar as funcións das palabras na oración Con este criterio preténdese valorar se o alumnado coñece o concepto de flexión e recoñece os elementos básicos da morfoloxía regular (flexión nominal e verbal), e se é capaz de comprender na súa esencia a estrutura morfosintáctica dunha lingua flexiva como a latina. O alumnado deberá coñecer en que consiste unha análise morfolóxica e sintáctica, mecanizando este tipo de actividade. Para facer efectivo este criterio suxírese realizar esquemas e mapas conceptuais da flexión nominal e verbal latina, resumos e cadros sinópticos nos que recolla as estruturas oracionais básicas desta lingua..., que axuden a fixar os paradigmas latinos. Recoméndase, ademais, a comparación de entre o latín e as linguas galega e castelá, para que o alumnado poida comprender, na medida do posible, como unha lingua flexiva transfórmase nunha non flexiva. Débese fixar, en especial, na orde de palabras en latín, comparándoo co galego e o castelán e con outras linguas que coñeza, para a súa mellor comprensión, incluída a lingua alemana onde se poderá advertir un maior paralelismo.

Competencia básica do criterio:

- Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

<p>☐ Cualificación 0-4:</p> <p>Identifica con moitas incorreccións os elementos básicos da morfoloxía regular da lingua latina e comprende de maneira parcial e sen un razoamento ordenado o concepto de flexión (nominal e verbal) na súa esencia e a estrutura morfosintáctica flexiva da lingua latina. Compara con imprecisións importantes a orde de palabras do latín e do galego, do castelán e doutras linguas que coñeza para comprender como unha lingua flexiva transfórmase nunha non flexiva. No caso do estudo da lingua alemana, o alumno compara con imprecisións os paralelismos entre esta lingua e a latina. Explica</p>	<p>☐ Cualificación 5-6:</p> <p>Identifica con algunhas incorreccións pouco importantes os elementos básicos da morfoloxía regular da lingua latina e comprende de xeito razoado o concepto de flexión (nominal e verbal) na súa esencia e a estrutura morfosintáctica flexiva da lingua latina. Compara con algunhas imprecisións pouco importantes a orde de palabras do latín e do galego, do castelán e doutras linguas que coñeza para comprender como unha lingua flexiva transfórmase nunha non flexiva. No caso do estudo da lingua alemana, o alumno compara con algunhas imprecisións pouco importantes os paralelismos entre</p>	<p>Cualificación 7-8:</p> <p>Identifica con bastante corrección e exactitude os elementos básicos da morfoloxía regular da lingua latina e comprende con razoamentos coherentes o concepto de flexión (nominal e verbal) na súa esencia e a estrutura morfosintáctica flexiva da lingua latina. Compara con certa precisión a orde de palabras do latín e do galego, do castelán e doutras linguas que coñeza para comprender como unha lingua flexiva transfórmase nunha non flexiva. No caso do estudo da lingua alemana, o alumno compara con certa precisión os paralelismos entre esta lingua e a latina. Explica con coherencia en que</p>	<p>☐ Cualificación 9-10:</p> <p>Identifica con moita corrección e exactitude os elementos básicos da morfoloxía regular da lingua latina e comprende con razoamentos moi coherentes o concepto de flexión (nominal e verbal) na súa esencia e a estrutura morfosintáctica flexiva da lingua latina. Compara de xeito moi preciso a orde de palabras do latín e do galego, do castelán e doutras linguas que coñeza para comprender como unha lingua flexiva transfórmase nunha non flexiva. No caso do estudo da lingua alemana, o alumno compara de xeito moi preciso os paralelismos entre esta lingua e a latina. Explica con moita coherencia</p>
---	--	---	---

<p>xeralmente con pouca coherencia en que consiste unha análise morfolóxica e sintáctica e aplícaa sen adecuación nin propiedade mediante a realización de esquemas e mapas conceptuais dos paradigmas latinos da flexión nominal e verbal, resumos e cadros sinópticos nos que recolle as estruturas oracionais básicas desta lingua.</p>	<p>esta lingua e a latina. Explica xeralmente con coherencia en que consiste unha análise morfolóxica e sintáctica e aplícaa con certa adecuación e propiedade mediante a realización de esquemas e mapas conceptuais dos paradigmas latinos da flexión nominal e verbal, resumos e cadros sinópticos nos que recolle as estruturas oracionais básicas desta lingua.</p>	<p>consiste unha análise morfolóxica e sintáctica e aplícaa con bastante adecuación e propiedade mediante a realización de esquemas e mapas conceptuais dos paradigmas latinos da flexión nominal e verbal, resumos e cadros sinópticos nos que recolle as estruturas oracionais básicas desta lingua.</p>	<p>en que consiste unha análise morfolóxica e sintáctica e aplícaa con moita adecuación e propiedade mediante a realización de esquemas e mapas conceptuais dos paradigmas latinos da flexión nominal e verbal, resumos e cadros sinópticos nos que recolle as estruturas oracionais básicas desta lingua.</p>
--	--	--	--

Criterios B5.1. Coñecer os feitos históricos das etapas da historia de Roma, encadralos no seu período correspondente e realizar eixes cronolóxicos (Estándares LAB5.1.3 e LAB5.1.4.), B5.2. Coñecer os trazos fundamentais da organización política e social de Roma, B5.3. Coñecer a composición da familia e os papeis asignados aos seus membros.

Neste caso crearanse grupos de traballo e os alumnos elaborarán un traballo sinxelo sobre calquera aspecto da historia, as institucións, as clases sociais, a vida cotiá ou a familia en Roma.

Competencias básicas dos criterios:

- Competencia en comunicación lingüística
- Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía
- Competencia dixital
- Aprender a aprender
- Competencias sociais e cívicas
- Sentido de iniciativa e espírito emprendedor
- Conciencia e expresións culturais

<p>☐ Cualificación 0-4:</p> <p>Selecciona, mesmo con axuda, información pouco pertinente e irrelevante, en fontes diversas (dicionarios, enciclopedias, revistas especializadas, sistemas multimedia, Internet...) sobre calquera aspecto da historia, as institucións, as clases sociais, a vida cotiá ou a familia en Roma. Comete erros ao organizala, aínda que siga pautas, e ao situar cronoloxicamente os datos obtidos. Manifesta dificultades para relacionar aspectos craves dos referentes clásicos cos seus correspondentes do mundo actual. Expón o resultado con desorde e incoherencias, utilizando de maneira abusiva e inadecuada as tecnoloxías da información e a comunicación.</p>	<p>☐ Cualificación 5-6:</p> <p>Selecciona, mesmo con certa axuda, información pouco pertinente e relevante, en fontes diversas (dicionarios, enciclopedias, revistas especializadas, sistemas multimedia, Internet...) sobre calquera aspecto da historia, as institucións, as clases sociais, a vida cotiá ou a familia en Roma. Organízaa seguindo pautas e sitúa cronoloxicamente os datos obtidos, de xeito correcto, interpretando aspectos craves dos referentes clásicos cos seus correspondentes do mundo actual. Expón, moi pegado ao guión, o resultado con orde e coherencias, utilizando as tecnoloxías da información e a comunicación como instrumento preferente para presentar os seus traballos temáticos.</p>	<p>Cualificación 7-8:</p> <p>Selecciona, con certa autonomía, información pertinente e relevante, en fontes diversas (dicionarios, enciclopedias, revistas especializadas, sistemas multimedia, Internet...) sobre calquera aspecto da historia, as institucións, as clases sociais, a vida cotiá ou a familia en Roma. Organízaa e sitúa cronoloxicamente os datos obtidos, de xeito correcto, interpretando, de forma clara e coherente, os referentes clásicos en comparación cos seus correspondentes do mundo actual. Expón o resultado con orde e coherencia, utilizando de modo axeitado as tecnoloxías da información e a comunicación como instrumento preferente para presentar os seus traballos temáticos.</p>	<p>☐ Cualificación 9-10:</p> <p>Selecciona, con autonomía, información pertinente e relevante, en fontes diversas (dicionarios, enciclopedias, revistas especializadas, sistemas multimedia, Internet...) sobre calquera aspecto da historia, as institucións, as clases sociais, a vida cotiá ou a familia en Roma. Organízaa adecuadamente e sitúa cronoloxicamente os datos obtidos, de xeito preciso, interpretando, de forma totalmente clara e coherente, os referentes clásicos en comparación cos seus correspondentes do mundo actual. Expón o resultado con orde e coherencia, utilizando de modo axeitado e con soltura as tecnoloxías da información e a comunicación como instrumento preferente para presentar os seus traballos temáticos.</p>
--	---	---	---

Criterio B6.1. Aplicar coñecementos básicos de morfoloxía e sintaxe para iniciarse na interpretación, na tradución e na retroversión de frases de dificultade progresiva en textos adaptados. A partir da Unidade 8, Criterio B6.3. Utilizar correctamente os manuais de gramática e o vocabulario, recoñecendo e analizando toda a información que proporcionan.

Este criterio tenta comprobar se o alumnado asimilou as estruturas morfolóxicas e sintácticas elementais da lingua latina e se é capaz de recoñecelas para realizar traducións directas de textos, elaborados ou non, de dificultade graduada. Para iso faranse prácticas de análises morfosintáctico e tradución literal que evidencien a correspondencia entre a análise e a versión realizada. Deberá elaborar un guión cos pasos que se deben seguir para facer unha tradución e aprender a manexar o vocabulario. Así mesmo, realizará exercicios de aplicación da flexión nominal e verbal en palabras, expresións e pequenas frases para a súa retroversión.

Competencias básicas do criterio:

- Competencia en comunicación lingüística
- Aprender a aprender

<p>☐ Cualificación 0-4:</p> <p>Recoñece con moitas incorreccións e comprende de maneira parcial e sen un razoamento ordenado as estruturas morfolóxicas e sintácticas elementais da lingua latina, mediante prácticas de análise morfosintáctico da flexión nominal e verbal en palabras, expresións e pequenas frases para a súa retroversión e tradución literal que evidencien a correspondencia entre a análise e a versión realizada, para traducir xeralmente de maneira incompleta e</p>	<p>☐ Cualificación 5-6:</p> <p>Recoñece con algunhas incorreccións pouco importantes e comprende de maneira razoada as estruturas morfolóxicas e sintácticas elementais da lingua latina, mediante prácticas de análise morfosintáctico da flexión nominal e verbal en palabras, expresións e pequenas frases para a súa retroversión e tradución literal que evidencien a correspondencia entre a análise e a versión realizada, para traducir xeralmente con coherencia textos de dificultade graduada,</p>	<p>Cualificación 7-8:</p> <p>Recoñece con bastante corrección e exactitude e comprende con razoamentos coherentes as estruturas morfolóxicas e sintácticas elementais da lingua latina, mediante prácticas de análise morfosintáctico da flexión nominal e verbal en palabras, expresións e pequenas frases para a súa retroversión e tradución literal que evidencien a correspondencia entre a análise e a versión realizada, para traducir con coherencia textos de dificultade</p>	<p>☐ Cualificación 9-10:</p> <p>Recoñece con moita corrección e exactitude e comprende con razoamentos moi coherentes as estruturas morfolóxicas e sintácticas elementais da lingua latina, mediante prácticas de análise morfosintáctico da flexión nominal e verbal en palabras, expresións e pequenas frases para a súa retroversión e tradución literal que evidencien a correspondencia entre a análise e a versión realizada, para traducir con moita coherencia textos de dificultade</p>
---	---	---	--

incoherente textos de dificultade graduada, elaborados ou non, manexando o vocabulario con moita dificultade e elaborando sempre con axuda un guión cos pasos que se deben seguir para facer unha tradución.	elaborados ou non, manexando o vocabulario con algunha dificultade eventual e elaborando xeralmente con algunha axuda un guión cos pasos que se deben seguir para facer unha tradución.	graduada, elaborados ou non, manexando o vocabulario con certa soltura e elaborando xeralmente sen axuda un guión cos pasos que se deben seguir para facer unha tradución.	graduada, elaborados ou non, manexando o vocabulario con moita soltura e elaborando xeralmente de xeito autónomo un guión cos pasos que se deben seguir para facer unha tradución.
--	---	--	--

Criterio B6.4. Realizar a través dunha lectura comprensiva a análise e o comentario do contido e a estrutura de textos latinos traducidos.

Este criterio pretende constatar se o alumnado é capaz de comprender o contido e o léxico dun texto, identificar acontecementos, personaxes e aspectos da civilización romana, e relacionar os datos do texto con referentes actuais. Con este fin realizará esquemas, mapas conceptuais, guiños e resumos, localizando o tema principal e distinguindo a súas partes, de textos breves de calquera xénero latino, inserirá comentarios nos que utilice os coñecementos e o léxico adquiridos nesta ou outras materias e fará unha valoración crítica dos modos de vida, costumes e actitudes da sociedade romana en comparación cos das nosas sociedades.

Competencias básicas del criterio:

- Competencia en comunicación lingüística
- Conciencia e expresións culturais
- Competencia dixital
- Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

☐ Cualificación 0-4: Resume, distingue a súas partes e localiza o tema principal con	☐ Cualificación 5-6: Resume, distingue a súas partes e localiza o tema principal con algunhas	Cualificación 7-8: Resume, distingue a súas partes e localiza o tema principal con	☐ Cualificación 9-10: Resume, distingue a súas partes e localiza o tema principal con
---	--	--	--

<p>bastantes imprecisións e con terminoloxía non pertinente, en traballos escritos e en exposicións orais, o contido dos textos literarios de autores latinos ou non; e identifica, de forma moi superficial, os acontecementos, personaxes e aspectos da civilización romana, para relacionalos, erroneamente ou de maneira pouco argumentada, con referentes actuais.</p>	<p>imprecisións e con escasa terminoloxía apropiada, en traballos escritos de distinto tipo (esquemas, mapas conceptuais, guiones, resúmenes, etc) e en sinxelas presentacións orais, o contido de textos literarios de autores latinos ou non; e identifica con certa corrección os principais acontecementos, personaxes e aspectos da civilización romana (modos de vida, costumes, actitudes), para relacionalos, de maneira pouco argumentada e crítica, con referentes das nosas sociedades actuais</p>	<p>terminoloxía adecuada e certa crítica, en traballos escritos de distinto tipo (esquemas, mapas conceptuais, guiones, resúmenes, etc) e en presentacións orais, o contido de textos literarios de autores latinos ou non; e identifica os principais acontecementos, personaxes e aspectos da civilización romana (modos de vida, costumes, actitudes), para relacionalos, correctamente con referentes das nosas sociedades actuais</p>	<p>terminoloxía precisa e de xeito crítico, en traballos escritos de distinto tipo (esquemas, mapas conceptuais, guiones, resúmenes, etc) e en presentacións orais, o contido de textos literarios de autores latinos ou non; e identifica con claridade os acontecementos, personaxes e aspectos da civilización romana (modos de vida, costumes, actitudes), para relacionalos, de forma argumentada e crítica con referentes das nosas sociedades actuais</p>
---	---	--	--

criterios B7.2. Distinguir e coñecer o significado dos principais prefixos e sufixos que interveñen na composición e na derivación culta, B7.3. Coñecer o significado das principais locuciones latinas de uso actual e saber empregalas nun contexto axeitado.

Este criterio trata de avaliar se o alumnado coñece e aplica, dunha forma correcta, os mecanismos de derivación e composición de palabras. Para iso, deberá saber inferir o sentido das palabras dunha mesma familia léxica, a partir dun significado orixinario e base, e dominar os sufijos e prefixos máis importantes que se empregan para a formación de palabras, enriquecendo deste xeito o seu propio vocabulario. Quérese comprobar, ademais, o grao de coñecemento e de aplicación, en especial na lingua escrita, de locuciones e expresións latinas máis habituais. O alumnado poderá rastrexar o seu uso en diferentes tipos de textos literarios e non literarios (xornalísticos, mensaxes publicitarias...). Recoméndase a realización por escrito dalgunha composición breve ou a súa exposición oral, na que se empreguen con propiedade.

Competencias básicas del criterio:

- Competencia en comunicación lingüística
- Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

- Competencia dixital
- Competencias sociais e cívicas
- Conciencia e expresións culturais

<p>☐ Cualificación 0-4:</p> <p>Coñece e aplica con moita imprecisión, en actividades de reflexión e uso da lingua, os mecanismos de derivación e composición de palabras e infere con dificultade o sentido das palabras dunha mesma familia léxica a partir dun significado orixinario e base, e domina nun grao elemental e con frecuentes incorreccións os sufixos e prefixos máis importantes que se empregan para a formación de palabras, enriquecendo deste xeito o seu propio vocabulario. Rastrexa de maneira pouco constante e sempre por indicación do profesorado en diferentes tipos de textos literarios e non literarios (xornalísticos, mensaxes publicitarias...), en especial nas linguas escritas coñecidas polo alumnado, o uso das locuciones e expresións latinas máis habituais, explícaas e emprégaas con pouca adecuación e propiedade na realización por escrito dalgunha</p>	<p>☐ Cualificación 5-6:</p> <p>Coñece e aplica con algunhas imprecisións, en actividades de reflexión e uso da lingua, os mecanismos de derivación e composición de palabras e infere con dificultade o sentido das palabras dunha mesma familia léxica a partir dun significado orixinario e base, e domina con algunhas incorreccións pouco importantes os sufixos e prefixos máis importantes que se empregan para a formación de palabras, enriquecendo deste xeito o seu propio vocabulario. Rastrexa xeralmente por indicación do profesorado en diferentes tipos de textos literarios e non literarios (xornalísticos, mensaxes publicitarias...), en especial nas linguas escritas coñecidas polo alumnado, o uso das locuciones e expresións latinas máis habituais, explícaas e emprégaas con certa adecuación e propiedade na realización por escrito dalgunha</p>	<p>Cualificación 7-8:</p> <p>Coñece e aplica con bastante precisión, en actividades de reflexión e uso da lingua, os mecanismos de derivación e composición de palabras e infere con razoamentos coherentes o sentido das palabras dunha mesma familia léxica a partir dun significado orixinario e base, e domina con bastante corrección e exactitude os sufixos e prefixos máis importantes que se empregan para a formación de palabras, enriquecendo deste xeito o seu propio vocabulario. Rastrexa de maneira frecuente en diferentes tipos de textos literarios e non literarios (xornalísticos, mensaxes publicitarias...), en especial nas linguas escritas coñecidas polo alumnado, o uso das locuciones e expresións latinas máis habituais, explícaas con bastante precisión e emprégaas con bastante adecuación e propiedade na realización por escrito dalgunha composición breve</p>	<p>☐ Cualificación 9-10:</p> <p>Coñece e aplica con moita precisión, en actividades de reflexión e uso da lingua, os mecanismos de derivación e composición de palabras e infere con razoamentos moi coherentes o sentido das palabras dunha mesma familia léxica a partir dun significado orixinario e base, e domina con moita corrección e exactitude os sufixos e prefixos máis importantes que se empregan para a formación de palabras, enriquecendo deste xeito o seu propio vocabulario. Rastrexa de maneira moi frecuente e por iniciativa propia en diferentes tipos de textos literarios e non literarios (xornalísticos, mensaxes publicitarias...), en especial nas linguas escritas coñecidas polo alumnado, o uso das locuciones e expresións latinas máis habituais, explícaas con moita precisión e emprégaas con moita adecuación e propiedade na realización por escrito dalgunha composición breve ou</p>
---	---	--	---

composición breve ou exposición oral.	composición breve ou exposición oral.	ou exposición oral.	exposición oral.
---------------------------------------	---------------------------------------	---------------------	------------------

Criterio B7.3. Recoñecer os elementos léxicos latinos que permanecen nas linguas do alumnado.

Este criterio trata de comprobar a capacidade do alumnado para recoñecer e comprender as raíces e os formantes latinos en diferentes contextos lingüísticos e producir definicións etimolóxicas de termos cotiáns; e de utilizar un mínimo de vocabulario de orixe latino, de forma oral e por escrito. O alumnado haberá de analizar diversos tipos de textos nos que apareza devandito vocabulario. Suxírese tamén que o alumnado utilice o seu caderno de clase para recoller aquelas palabras de orixe latino que atope nos libros de texto e explicar o seu significado. Recoméndase, así mesmo, realizar exposicións orais nas que poida empregar ese vocabulario.

Competencia básicas del criterio:

- Competencia en comunicación lingüística

<p>☐ Cualificación 0-4:</p> <p>Recoñece con dificultade e sempre con axuda e comprende de maneira incompleta as raíces e os formantes latinos en diferentes contextos lingüísticos e actividades de uso e reflexión da legua, e produce de maneira pouco frecuente e con incorreccións definicións etimolóxicas de termos cotiáns. Recolle e analiza con imprecisións importantes, mediante o uso do seu caderno de clase, o vocabulario de</p>	<p>☐ Cualificación 5-6:</p> <p>Recoñece con axuda e comprende de maneira razoada as raíces e os formantes latinos en diferentes contextos lingüísticos e actividades de uso e reflexión da legua, e produce con certa corrección definicións etimolóxicas de termos cotiáns. Recolle e analiza con algunhas imprecisións pouco importantes, mediante o uso do seu caderno de clase, o vocabulario de orixe latino de diversos tipos de textos, en especial</p>	<p>Cualificación 7-8:</p> <p>Recoñece xeralmente sen axuda e comprende con razoamentos as raíces e os formantes latinos en diferentes contextos lingüísticos e actividades de uso e reflexión da legua, e produce con bastante corrección definicións etimolóxicas de termos cotiáns. Recolle e analiza con certa precisión, mediante o uso do seu caderno de clase, o vocabulario de orixe latino de diversos tipos de textos, en especial das materias que</p>	<p>☐ Cualificación 9-10:</p> <p>Recoñece de xeito autónomo e comprende con razoamentos moi coherentes as raíces e os formantes latinos en diferentes contextos lingüísticos e actividades de uso e reflexión da legua, e produce con corrección e exactitude definicións etimolóxicas de termos cotiáns. Recolle e analiza de xeito moi preciso, mediante o uso do seu caderno de clase, o vocabulario de orixe latino de diversos tipos de</p>
---	--	---	---

<p>orixe latino de diversos tipos de textos, en especial das materias que estuda para explicar xeralmente con pouca coherencia o seu significado e empregalo con pouca adecuación e propiedade tanto por escrito como en exposicións orais.</p>	<p>das materias que estuda para explicar xeralmente con coherencia o seu significado e empregalo con certa adecuación e propiedade tanto por escrito como en exposicións orais.</p>	<p>estuda para explicar con coherencia o seu significado e empregalo con bastante adecuación e propiedade tanto por escrito como en exposicións orais.</p>	<p>textos, en especial das materias que estuda para explicar con total coherencia o seu significado e empregalo con moita adecuación e propiedade tanto por escrito como en exposicións orais.</p>
---	---	--	--

Anexo 2

RÚBRICAS PARA LATÍN I

Criterios B1.5. Distinguir as principais etapas na evolución do latín e recoñecer e identificar palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos: Estándares LA1B1.5. e LA1B1.5.2.; B1.6. Coñecer e aplicar as regras fundamentais da evolución fonética e recoñecer os procesos de evolución semántica do latín ao galego e ao castelán; B7.2. Distinguir e coñecer o significado dos principais prefixos e sufixos que interveñen na composición e na derivación culta; B.7.3. Establecer mediante mecanismos de inferencia as relacións existentes entre determinados étimos latinos e os derivados en linguas romances; B7.4. Identificar e explicar os elementos léxicos latinos que permanecen nas linguas dos/das estudantes; B7.5. Coñecer o significado das principais locucións latinas de uso actual e saber empregalas nun contexto axeitado.

Mediante estes criterios trátase de constatar até que grao o alumnado é capaz de identificar os principais cambios evolutivos fonéticos, semánticos e morfolóxicos que se produciron en latín e que deron lugar a vocábulos da lingua española. Para iso, deberá relacionar palabras do galego e o castelán coas correspondentes latinas e saber separar a raíz dos prefixos, infixos ou sufixos que presenten. Tamén establecerá familias de palabras, formará outras novas e agruparalas tendo en conta a súa familia léxica. Por último, comparará palabras de diversas linguas que proceden dun mesmo étimo latino

Competencias básicas del criterio:

- Competencia en comunicación lingüística
- Aprender a aprender
- Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía
- Competencia dixital

☐ Cualificación 0-4:	☐ Cualificación 5-6:	Cualificación 7-8:	☐ Cualificación 9-10:
Clasifica, con alguna imprecisión e co emprego de esquemas ou mapas	Clasifica, sin imprecisións importantes e co emprego de esquemas ou	Clasifica, con bastante precisión e co emprego de esquemas ou mapas	Clasifica, con absoluta precisión e co emprego de esquemas ou mapas

<p>conceptuais, os principais cambios evolutivos fonéticos, morfolóxicos e semánticos da lingua latina que xeraron vocábulos do léxico galego e castelán e que lle permiten distinguir entre palabras cultas, semicultas e patrimoniais. Organiza, con incoherencias e con bastantes deficiencias na disposición da información, táboas dos prefixos, infixos e sufixos latinos máis produtivos da lingua latina que lle sirven para extraer as raíces das palabras latinas e mellorar así a súa competencia lingüística, ao relacionar estas coas raíces das linguas galega, castelá e outras linguas. Realizados os dous procesos anteriores, crea, con algúns erros de tipo terminolóxico, índices, listaxes de palabras..., distribuídos por formantes, familias léxicas ou campos semánticos, comparando palabras de distintas linguas que compartan étimo latino cos que aumenta o seu vocabulario, non só da súas linguas propias, senón tamén doutras linguas que coñece.</p>	<p>mapas conceptuais, os principais cambios evolutivos fonéticos, morfolóxicos e semánticos da lingua latina que xeraron vocábulos do léxico galego e castelán e que lle permiten distinguir entre palabras cultas, semicultas e patrimoniais. Organiza, sen incoherencias e con algunhas deficiencias na disposición da información, táboas dos prefixos, infixos e sufixos latinos máis produtivos da lingua latina que lle sirven para extraer as raíces das palabras latinas e mellorar así a súa competencia lingüística, ao relacionar estas coas raíces das linguas galega, castelá e outras linguas. Realizados os dous procesos anteriores, crea, con erros de terminolóxicos de pouca importancia, índices, listaxes de palabras..., distribuídos por formantes, familias léxicas ou campos semánticos, comparando palabras de distintas linguas que compartan étimo latino cos que aumenta o seu vocabulario, non só da súas linguas propias, senón tamén doutras linguas que coñece.</p>	<p>conceptuais, os principais cambios evolutivos fonéticos, morfolóxicos e semánticos da lingua latina que xeraron vocábulos do léxico galego e castelán e que lle permiten distinguir entre palabras cultas, semicultas e patrimoniais. Organiza, con propiedade e con una boa disposición da información, táboas dos prefixos, infixos e sufixos latinos máis produtivos da lingua latina que lle sirven para extraer as raíces das palabras latinas e mellorar así a súa competencia lingüística, ao relacionar estas coas raíces das linguas galega, castelá e outras linguas. Realizados os dous procesos anteriores, crea, sen ningún tipo de erro e ben construídos, índices, listaxes de palabras..., distribuídos por formantes, familias léxicas ou campos semánticos, comparando palabras de distintas linguas que compartan étimo latino cos que aumenta o seu vocabulario, non só da súas linguas propias, senón tamén doutras linguas que coñece.</p>	<p>conceptuais, os principais cambios evolutivos fonéticos, morfolóxicos e semánticos da lingua latina que xeraron vocábulos do léxico galego e castelán e que lle permiten distinguir entre palabras cultas, semicultas e patrimoniais. Organiza, con propiedade e excelente disposición da información, táboas dos prefixos, infixos e sufixos latinos máis produtivos da lingua latina que lle sirven para extraer as raíces das palabras latinas e mellorar así a súa competencia lingüística, ao relacionar estas coas raíces das linguas galega, castelá e outras linguas. Realizados os dous procesos anteriores, crea, cunha perfecta elección terminolóxica, índices, listaxes de palabras..., distribuídos por formantes, familias léxicas ou campos semánticos, comparando palabras de distintas linguas que compartan étimo latino cos que aumenta o seu vocabulario, non só da súas linguas propias, senón tamén doutras linguas que coñece.</p>
---	--	---	---

Criterios B4.1. Coñecer e analizar as función das palabras na oración

Este criterio pretende comprobar se o alumnado recoñece as formas da flexión nominal, pronominal e verbal; se é capaz de establecer a relación adecuada entre caso e función; se comprende a estrutura morfosintáctica dunha lingua flexiva e se analiza frases de dificultade graduada, establecendo relacións correctas de concordancia. Tamén se propón verificar se o alumnado é capaz de establecer conexións entre as estruturas sintácticas latinas, a súa propia lingua e outras linguas da súa contorna. Os alumnos e alumnas realizarán esquemas da flexión nominal e verbal latina, sinalarán a correspondencia caso-función, e elaborarán resumos coas estruturas básicas desta lingua. Compararán, ademais, a orde das palabras en latín e nas súa lingua propias, establecendo diferenzas e semellanzas para unha mellor comprensión de ambas

Competencias básicas del criterio:

- Competencia en comunicación lingüística
- Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

☐ Cualificación 0-4:	☐ Cualificación 5-6:	Cualificación 7-8:	☐ Cualificación 9-10:
Realiza, con algún erros e con desorde terminolóxica, esquemas da morfoloxía regular básica (flexión nominal, pronominal e verbal) e das estruturas sintácticas do latín que lle permiten identificar, con axuda constante, as súas formas en frases latinas de dificultade graduada, orixinais ou elaborados, determinando as regras de concordancia entre os elementos da frase e a relación entre caso e función. Co manexo deses textos latinos e o doutras linguas, contrasta, sen demasiada	Realiza, sen incorreccións importantes e co algunha orde terminolóxica, esquemas da morfoloxía regular básica (flexión nominal, pronominal e verbal) e das estruturas sintácticas do latín que lle permiten identificar, a partir de orientacións, as súas formas en frases latinas de dificultade graduada, orixinais ou elaborados, determinando as regras de concordancia entre os elementos da frase e a relación entre caso e función. Co manexo deses textos latinos e o doutras linguas,	Realiza, con bastante corrección e boa orde terminolóxica, esquemas da morfoloxía regular básica (flexión nominal, pronominal e verbal) e das estruturas sintácticas do latín que lle permiten identificar, de xeito case autónomo, as súas formas en frases latinas de dificultade graduada, orixinais ou elaborados, determinando as regras de concordancia entre os elementos da frase e a relación entre caso e función. Co manexo deses textos latinos e o doutras linguas, contrasta, con bastante	Realiza, con máxima corrección e excelente orde terminolóxica, esquemas da morfoloxía regular básica (flexión nominal, pronominal e verbal) e das estruturas sintácticas do latín que lle permiten identificar, de xeito plenamente autónomo, as súas formas en frases latinas de dificultade graduada, orixinais ou elaborados, determinando as regras de concordancia entre os elementos da frase e a relación entre caso e función. Co manexo deses textos latinos e o doutras

<p>motivación, a orde de palabras e as estruturas sintácticas do latín coas das súas linguas maternas e outras coñecidas, e confecciona, con algún erros no contido e na selección das palabras, resumos das estruturas básicas do latín e o seu funcionamento co fin de mellorar a aprendizaxe autónoma doutras linguas e as súas posibilidades comunicativas en diversos contextos.</p>	<p>contrasta, con interese pouco constante, a orde de palabras e as estruturas sintácticas do latín coas das súas linguas maternas e outras coñecidas, e confecciona, con erros de pouca importancia, resumos das estruturas básicas do latín e o seu funcionamento co fin de mellorar a aprendizaxe autónoma doutras linguas e as súas posibilidades comunicativas en diversos contextos.</p>	<p>interese, a orde de palabras e as estruturas sintácticas do latín coas das súas linguas maternas e outras coñecidas, e confecciona, ben realizados pero con algún erro pouco importante, resumos das estruturas básicas do latín e o seu funcionamento co fin de mellorar a aprendizaxe autónoma doutras linguas e as súas posibilidades comunicativas en diversos contextos.</p>	<p>linguas, contrasta, con moito interese e motivación, a orde de palabras e as estruturas sintácticas do latín coas das súas linguas maternas e outras coñecidas, e confecciona, con total perfección, resumos das estruturas básicas do latín e o seu funcionamento co fin de mellorar a aprendizaxe autónoma doutras linguas e as súas posibilidades comunicativas en diversos contextos.</p>
---	--	--	--

Crterios B6.4. Realiza a través dunha lectura comprensiva a análise ou comentario do contido e da estrutura de textos latinos orixinais, adaptados ou traducidos.

Con este criterio quérese avaliar se o alumnado comprende o vocabulario dun texto e o estrutura identificando a idea esencial e distínguíndoa das secundarias. O alumnado deberá comentar os aspectos culturais do texto e resaltar, con preferencia, calquera alusión a ideas, temas ou problemas da actualidade e describir outros datos significativos que esperten a súa atención. Recoméndase que os textos seleccionados sexan preferentemente históricos e conteñan referencias relativas aos aspectos máis relevantes da cultura e a vida cotiá en Roma.

Competencias básicas del criterio:

- Competencia en comunicación lingüística
- Aprender a aprender
- Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía
- Competencias sociais e cívicas

<p>☐ Cualificación 0-4:</p> <p>Comenta, con alguna imprecisión e erros de interpretación, textos de diversos xéneros literarios, en especial de carácter histórico, sirviéndose de esquemas, guiones ou mapas conceptuais, resume, con erros destacables, o contido dos textos e extrae a idea principal e o tema deses textos, a fin de mellorar a súa expresión e comprensión escrita. Relaciona, sen apenas reflexión, a súa temática, sobre todo a referida á historia, á cultura e a vida cotiá en Roma, con situacións ou problemas de actualidade e do entorno máis cercano.</p>	<p>☐ Cualificación 5-6:</p> <p>Comenta, sen imprecisións importantes, textos de diversos xéneros literarios, en especial de carácter histórico, sirviéndose de esquemas, guiones ou mapas conceptuais, resume, con necesidade de mellorar o seu acabado, o contido dos textos e extrae a idea principal e o tema deses textos, a fin de mellorar a súa expresión e comprensión escrita. Relaciona, reflexionando de forma sinxela, a súa temática, sobre todo a referida á historia, á cultura e a vida cotiá en Roma, con situacións ou problemas de actualidade e do entorno máis cercano.</p>	<p>Cualificación 7-8:</p> <p>Comenta, con bastante precisión, textos de diversos xéneros literarios, en especial de carácter histórico, sirviéndose de esquemas, guiones ou mapas conceptuais, resume, cos aspectos fundamentais ben detallados, o contido dos textos e extrae a idea principal e o tema deses textos, a fin de mellorar a súa expresión e comprensión escrita. Relaciona, reflexionando con certa complexidade, a súa temática, sobre todo a referida á historia, á cultura e a vida cotiá en Roma, con situacións ou problemas de actualidade e do entorno máis cercano.</p>	<p>☐ Cualificación 9-10:</p> <p>Comenta, con absoluta precisión, textos de diversos xéneros literarios, en especial de carácter histórico, sirviéndose de esquemas, guiones ou mapas conceptuais, resume, cun acabado salientable e brillante, o contido dos textos e extrae a idea principal e o tema deses textos, a fin de mellorar a súa expresión e comprensión escrita. Relaciona, de forma reflexiva e razoada, a súa temática, sobre todo a referida á historia, á cultura e a vida cotiá en Roma, con situacións ou problemas de actualidade e do entorno máis cercano.</p>
---	--	---	--

Anexo 3

RÚBRICAS PARA LATÍN II

Criterios B1.1. Distinguir e identificar palabras patrimoniales, cultismos e semicultismos; B1.2. Coñecer e aplicar as regras de evolución fonética e recoñecer os procesos de evolución semántica do latín ao galego e ao castelán, partindo dos étimos latinos.

Este criterio pretende avaliar a capacidade do alumnado de observar e clasificar os principais trazos evolutivos da lingua latina, de recoñecelos nas súas linguas propias, distinguindo cultismos, semicultismos e palabras patrimoniais, e de establecer comparacións entre os trazos lingüísticos da lingua latina, os das súas propias e os doutras linguas obxecto de estudo. Para iso, deberá coñecer as principais regras da evolución fonética do latín ao galego, ao castelán e a outras linguas románicas, así como distinguir os sufixos e prefixos máis importantes presentes na formación das palabras, elaborando os seus propios esquemas e clasificacións.

Competencias básicas del criterio:

- Competencia en comunicación lingüística
- Aprender a aprender
- Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía
- Competencia dixital
- Conciencia e expresións culturais

☐ Cualificación 1-4:	☐ Cualificación 5-6:	Cualificación 7-8:	☐ Cualificación 9-10:
Co emprego de esquemas, mapas conceptuais..., elaborados polo propio alumnado, clasifica, con algunha imprecisión, as principais	Co emprego de esquemas, mapas conceptuais..., elaborados polo propio alumnado, clasifica, sin imprecisións importantes, as	Co emprego de esquemas, mapas conceptuais..., elaborados polo propio alumnado, clasifica, con bastante precisión, as principais	Co emprego de esquemas, mapas conceptuais..., elaborados polo propio alumnado, clasifica, con total precisión, as principais regras

<p>reglas da evolución fonética do latín ao galego e ao castelán que xeraron novos vocábulos nestas linguas, mediante a análise destes e, empregando una terminoloxía adecuada, organízalos con algúns erros, en palabras cultas, semicultas e patrimoniais, permitindo, deste xeito, aumentar o caudal léxico na súa lingua propia e noutras que coñece. Confecciona, con incoherencias e con bastantes deficiencias na disposición da información, táboas cos prefixos, infixos e sufixos latinos máis produtivos da lingua latina, presentes na formación das palabras en español, e coteja, sen demasiada motivación ao manifestar dificultade para comprender a utilidade deste proceso, as raíces latinas coas raíces das linguas galega, castelá e outras linguas románicas para mellorar a súa competencia lingüística</p>	<p>principais regras da evolución fonética do latín ao galego e ao castelán que xeraron novos vocábulos nestas linguas, mediante a análise destes e, empregando una terminoloxía adecuada, organízalos con erros de pouca importancia, en palabras cultas, semicultas e patrimoniais, permitindo, deste xeito, aumentar o caudal léxico na súa lingua propia e noutras que coñece. Confecciona, sen incoherencias e con algunhas deficiencias na disposición da información, táboas cos prefixos, infixos e sufixos latinos máis produtivos da lingua latina, presentes na formación das palabras en español, e coteja, con interese pouco constante e valorando insuficientemente a utilidade deste proceso, as raíces latinas coas raíces das linguas galega, castelá e outras linguas románicas para mellorar a súa competencia lingüística</p>	<p>reglas da evolución fonética do latín ao galego e ao castelán que xeraron novos vocábulos nestas linguas, mediante a análise destes e, empregando una terminoloxía adecuada, organízalos con corrección, en palabras cultas, semicultas e patrimoniais, permitindo, deste xeito, aumentar o caudal léxico na súa lingua propia e noutras que coñece. Confecciona, con suficiente coherencia e coa información disposta de forma correcta, táboas cos prefixos, infixos e sufixos latinos máis produtivos da lingua latina, presentes na formación das palabras en español, e coteja, con interese e valorando dunha forma aceptable a utilidade deste proceso, as raíces latinas coas raíces das linguas galega, castelá e outras linguas románicas para mellorar a súa competencia lingüística</p>	<p>da evolución fonética do latín ao galego e ao castelán que xeraron novos vocábulos nestas linguas, mediante a análise destes e, empregando una terminoloxía adecuada, organízalos con corrección e total precisión, en palabras cultas, semicultas e patrimoniais, permitindo, deste xeito, aumentar o caudal léxico na súa lingua propia e noutras que coñece. Confecciona, con total propiedade e con una excelente disposición da información, táboas cos prefixos, infixos e sufixos latinos máis produtivos da lingua latina, presentes na formación das palabras en español, e coteja, con interese e motivación, valorando a utilidade deste proceso, as raíces latinas coas raíces das linguas galega, castelá e outras linguas románicas para mellorar a súa competencia lingüística</p>
--	--	--	--

Crterios B2.3. Realizar a análise morfolóxica das palabras dun texto latino; B2.4. identificar, declinar e traducir todas as formas nominais e pronominais (estándar LA2B2.4.2.: Aplica os seus coñecementos da morfoloxía verbal latina para realizar traducións, axudándose do dicionario); B2.5.: Identificar, conxugar, traducir e efectuar a retroversión de todas as formas verbais (estándar LA2B2.5.2.: Aplica os seus coñecementos da morfoloxía verbal latina para realizar traducións, axudándose do dicionario); B3.1. Coñecer e aplicar os coñecementos da sintaxe nominal e pronominal para a tradución de textos latinos; B3.2. Recoñecer e clasificar as oracións e as construcións sintácticas latinas; B3.3. Relacionar e aplicar coñecementos sobre elementos e construcións sintácticas en interpretación e tradución de textos latinos; B3.4. Definir, comprender e recoñecer os diferentes tipos de oracións compostas coordinadas e subordinadas; B3.5. Coñecer as función das formas non persoais do verbo, infinitivo, participio, xerundio, xerundivo e supino

Este criterio trata de avaliar se o alumnado é capaz de recoñecer as formas nominais, pronominais e verbais regulares e irregulares (de maior frecuencia; igualmente as formas non persoais do verbo; se identifica as conxuncións de coordinación e conxuncións, pronomes, adverbios e partículas de subordinación e analiza morfosintácticamente oracións de certa complexidade entendendo o uso dos modos e tempos verbais e as diferentes construcións das formas non persoais do verbo. Para iso, deberá dominar a morfoloxía latina, que memorizaría mediante esquemas, regras mnemotécnicas, xogos..., así como analizar e ordenar os elementos sintácticos de textos orixinais latinos. Ademais, terá que comparar as diferenzas e semellanzas entre os mecanismos de subordinación da sintaxe latina cos do galego e o castelán e cos doutras linguas por el coñecidas.

Competencias básicas del criterio:

- Competencia en comunicación lingüística
- Aprender a aprender
- Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía
- Competencia dixital

☐ Cualificación 0-4: Organiza, con incoherencias e con bastantes deficiencias na selección da información, a	☐ Cualificación 5-6: Organiza, sen incoherencias e con algunhas deficiencias na selección da información, a morfoloxía latina	Cualificación 7-8: Organiza, con bastante coherencia e coa selección da información ben ordenada, a morfoloxía latina	☐ Cualificación 9-10: Organiza, con total propiedade e coa selección da información excelentemente disposta, a
---	--	---	---

<p>morfoloxía latina regular e irregular de maior frecuencia mediante esquemas, regras mnemotécnicas..., e con eses recursos categoriza, con axuda constante, os elementos sintácticos da oración simple e composta en textos latinos orixinais, e determina, con algunhas dúbidas importantes na súa identificación, o uso dos modos e tempos verbais, o uso das formas non persoais e a función dos nexos subordinantes. Contrasta, sen ningún interese ao non darse conta da súa utilidade, os mecanismos da subordinación do latín, do galego, do castelán e doutras linguas coñecidas, mediante a análise de textos de diversa clase, e propón semellanzas e diferenzas entre a sintaxe das linguas relacionadas, co fin de identificar a pervivencia das estruturas gramaticais latinas noutras linguas e mellorar o uso da súa, propiciando futuras aprendizaxes autónomas doutras novas.</p>	<p>regular e irregular de maior frecuencia mediante esquemas, regras mnemotécnicas..., e con eses recursos categoriza, de xeito xeral sen axuda, os elementos sintácticos da oración simple e composta en textos latinos orixinais, e determina, sen dúbidas importantes na súa identificación, o uso dos modos e tempos verbais, o uso das formas non persoais e a función dos nexos subordinantes. Contrasta, con interese, os mecanismos da subordinación do latín, do galego, do castelán e doutras linguas coñecidas, mediante a análise de textos de diversa clase, e propón semellanzas e diferenzas entre a sintaxe das linguas relacionadas, co fin de identificar a pervivencia das estruturas gramaticais latinas noutras linguas e mellorar o uso da súa, propiciando futuras aprendizaxes autónomas doutras novas.</p>	<p>regular e irregular de maior frecuencia mediante esquemas, regras mnemotécnicas..., e con eses recursos categoriza, de xeito case autónomo, os elementos sintácticos da oración simple e composta en textos latinos orixinais, e determina, sen dúbidas na súa identificación e bastante precisión, o uso dos modos e tempos verbais, o uso das formas non persoais e a función dos nexos subordinantes. Contrasta, con interese pois dase suficiente conta da súa utiidade, os mecanismos da subordinación do latín, do galego, do castelán e doutras linguas coñecidas, mediante a análise de textos de diversa clase, e propón semellanzas e diferenzas entre a sintaxe das linguas relacionadas, co fin de identificar a pervivencia das estruturas gramaticais latinas noutras linguas e mellorar o uso da súa, propiciando futuras aprendizaxes autónomas doutras novas.</p>	<p>morfoloxía latina regular e irregular de maior frecuencia mediante esquemas, regras mnemotécnicas..., e con eses recursos categoriza, de xeito totalmente autónomo, os elementos sintácticos da oración simple e composta en textos latinos orixinais, e determina, sen ningún tipo de dúbidas e con total precisión, o uso dos modos e tempos verbais, o uso das formas non persoais e a función dos nexos subordinantes. Contrasta, con interese e motivación pois dase plena conta da súa utiidade, os mecanismos da subordinación do latín, do galego, do castelán e doutras linguas coñecidas, mediante a análise de textos de diversa clase, e propón semellanzas e diferenzas entre a sintaxe das linguas relacionadas, co fin de identificar a pervivencia das estruturas gramaticais latinas noutras linguas e mellorar o uso da súa, propiciando futuras aprendizaxes autónomas doutras novas.</p>
--	---	---	---

--	--	--	--

Criterios B2.4. identificar, declinar e traducir todas as formas nominais e pronominais (estándar LA2B2.4.2.: Aplica os seus coñecementos da morfoloxía verbal latina para realizar retroversións, axudándose do dicionario); B2.5.: Identificar, conxugar, traducir e efectuar a retroversión de todas as formas verbais (estándar LA2B2.5.2.: Aplica os seus coñecementos da morfoloxía verbal latina para realizar retroversións, axudándose do dicionario)

Este criterio aplicarase para saber se o alumnado analiza de forma adecuada textos escritos na súas linguas materna e se recoñece e domina as estruturas morfosintácticas da mesma. Deberá, ademais, ser capaz de descubrir e contrastar as correspondencias entres as súas linguas e a lingua latina, empregando o léxico aprendido, no seu caso o dicionario, e as estruturas propias desta lingua. Así mesmo, utilizará o seu propio caderno co vocabulario acumulado nos seus traballos e respectará a orde latina de construción para compor a retroversión.

Competencias básicas del criterio:

- Competencia en comunicación lingüística
- Aprender a aprender
- Competencia dixital

<p>☐ Cualificación 0-4:</p> <p>Contrasta, con axuda frecuente de esquemas e resumos gramaticais, a estrutura morfosintáctica da lingua latina, a das súas propias linguas e a doutras que coñece, co propósito de favorecer futuras aprendizaxes autónomas. Ademais disto, exercita, con</p>	<p>☐ Cualificación 5-6:</p> <p>Contrasta, coa consulta ocasional de esquemas e resumos gramaticais, a estrutura morfosintáctica da lingua latina, a das súas propias linguas e a doutras que coñece, co propósito de favorecer futuras aprendizaxes autónomas. Ademais disto,</p>	<p>Cualificación 7-8:</p> <p>Contrasta, de forma autónoma, a estrutura morfosintáctica da lingua latina, a das súas propias linguas e a doutras que coñece, co propósito de favorecer futuras aprendizaxes autónomas. Ademais disto, exercita, con bastante corrección, a retroversión</p>	<p>☐ Cualificación 9-10:</p> <p>Contrasta, de forma autónoma e con total precisión, a estrutura morfosintáctica da lingua latina, a das súas propias linguas e a doutras que coñece, co propósito de favorecer futuras aprendizaxes autónomas. Ademais disto, exercita, con gran corrección, a</p>
--	---	---	--

<p>algunha incorrección, a retroversión tendo en conta a orde das palabras en latín e dos sintagmas oracionais propios desta lingua, para mellorar a súa comprensión oral e escrita. Para iso e de forma progresiva, constrúe, con imprecisión, oracións con intención comunicativa en latín, para mellorar o coñecemento desta lingua, da súa propia lingua e doutras coas que se pode expresar oralmente.</p>	<p>exercita, sen incorreccións importantes, a retroversión tendo en conta a orde das palabras en latín e dos sintagmas oracionais propios desta lingua, para mellorar a súa comprensión oral e escrita. Para iso e de forma progresiva, constrúe, con imprecisións insignificantes, oracións con intención comunicativa en latín, para mellorar o coñecemento desta lingua, da súa propia lingua e doutras coas que se pode expresar oralmente.</p>	<p>tendo en conta a orde das palabras en latín e dos sintagmas oracionais propios desta lingua, para mellorar a súa comprensión oral e escrita. Para iso e de forma progresiva, constrúe, con precisión, oracións con intención comunicativa en latín, para mellorar o coñecemento desta lingua, da súa propia lingua e doutras coas que se pode expresar oralmente.</p>	<p>retroversión tendo en conta a orde das palabras en latín e dos sintagmas oracionais propios desta lingua, para mellorar a súa comprensión oral e escrita. Para iso e de forma progresiva, constrúe, de maneira precisa e orixinal, oracións con intención comunicativa en latín, para mellorar o coñecemento desta lingua, da súa propia lingua e doutras coas que se pode expresar oralmente.</p>
---	---	--	---

Criterio B4.4. Analizar, interpretar e situar no tempo textos mediante lectura comprensiva, distinguindo xénero, época, características e estrutura, se a extensión da pasaxe o permite.

Con este criterio preténdese avaliar a capacidade do alumnado para ler os textos en versión orixinal e traducidos (emprego de textos bilingües), para analízalos e distinguir os diferentes xéneros da literatura latina, sintetizando o seu contido e identificando as ideas principais e as secundarias. Para iso, deberá mostrar corrección na lectura dos textos latinos orixinais, elaborará resumos e esquemas, separando a idea central do resto, e clasificará os personaxes, segundo a súa importancia, valorando a mensaxe transmitida. Ademais, realizará esquemas das épocas e xéneros da literatura latina, comprobando as achegas de Roma con respecto aos xéneros nados en Grecia e incluíndo as características de estilo dos autores traballados.

Competencias básicas del criterio:

- Competencia en comunicación lingüística
- Competencias sociais e cívicas
- Conciencia e expresións culturais

<p>☐ Cualificación 0-4:</p> <p>Confecciona, con algunha imprecisión, esquemas e cronogramas onde contempla os diferentes xéneros da literatura latina e as características de estilo dos seus autores, así como as diversas épocas históricas nas que se desenvolven estes xéneros literarios, para valorar as achegas de Roma a este campo da cultura. Con eses recursos clasifica, con axuda constante, os textos latinos en versión orixinal e traducidos, atendendo ao seu xénero literario e época histórica; resume o seu contido, con erros importantes, e analízaos, de forma inadecuada, para extraer as ideas principais e as secundarias, a fin de mellorar a súa expresión e comprensión oral e escrita. Co anterior, relaciona,</p>	<p>☐ Cualificación 5-6:</p> <p>Confecciona, sen imprecisións importantes, esquemas e cronogramas onde contempla os diferentes xéneros da literatura latina e as características de estilo dos seus autores, así como as diversas épocas históricas nas que se desenvolven estes xéneros literarios, para valorar as achegas de Roma a este campo da cultura. Con eses recursos clasifica, con orientaciónes, os textos latinos en versión orixinal e traducidos, atendendo ao seu xénero literario e época histórica; resume o seu contido, con algunhas incorreccións e analízaos, de forma aceptable, para extraer as ideas principais e as secundarias, a fin de mellorar a súa expresión e comprensión oral e escrita. Co anterior, relaciona,</p>	<p>Cualificación 7-8:</p> <p>Confecciona, con bastante precisión, esquemas e cronogramas onde contempla os diferentes xéneros da literatura latina e as características de estilo dos seus autores, así como as diversas épocas históricas nas que se desenvolven estes xéneros literarios, para valorar as achegas de Roma a este campo da cultura. Con eses recursos clasifica, de maneira autónoma, os textos latinos en versión orixinal e traducidos, atendendo ao seu xénero literario e época histórica; resume o seu contido, con corrección e analízaos, con precisión, para extraer as ideas principais e as secundarias, a fin de mellorar a súa expresión e comprensión oral e escrita. Co</p>	<p>☐ Cualificación 9-10:</p> <p>Confecciona, de forma precisa, esquemas e cronogramas onde contempla os diferentes xéneros da literatura latina e as características de estilo dos seus autores, así como as diversas épocas históricas nas que se desenvolven estes xéneros literarios, para valorar as achegas de Roma a este campo da cultura. Con eses recursos clasifica, sempre de maneira autónoma, os textos latinos en versión orixinal e traducidos, atendendo ao seu xénero literario e época histórica; resume o seu contido, con total corrección e analízaos, con moita precisión, para extraer as ideas principais e as secundarias, a fin de mellorar a súa expresión e comprensión oral e escrita. Co</p>
--	--	---	--

<p>sen apenas reflexión, a temática destes textos, así como os personaxes literarios e históricos máis relevantes que aparecen neles, cos dos xéneros da literatura grega, para valorar tanto a mensaxe transmitida como a contribución da literatura romana ao desenvolvemento da literatura occidental, en xeral, e da literatura española, en particular.</p>	<p>sen apenas reflexión, a temática destes textos, así como os personaxes literarios e históricos máis relevantes que aparecen neles, cos dos xéneros da literatura grega, para valorar tanto a mensaxe transmitida como a contribución da literatura romana ao desenvolvemento da literatura occidental, en xeral, e da literatura española, en particular</p>	<p>anterior, relaciona, con argumentos estruturados, a temática destes textos, así como os personaxes literarios e históricos máis relevantes que aparecen neles, cos dos xéneros da literatura grega, para valorar tanto a mensaxe transmitida como a contribución da literatura romana ao desenvolvemento da literatura occidental, en xeral, e da literatura española, en particular</p>	<p>anterior, relaciona, de forma muy reflexiva e razoada, a temática destes textos, así como os personaxes literarios e históricos máis relevantes que aparecen neles, cos dos xéneros da literatura grega, para valorar tanto a mensaxe transmitida como a contribución da literatura romana ao desenvolvemento da literatura occidental, en xeral, e da literatura española, en particular</p>
--	---	---	--

ANEXO 4: OBXECTIVOS, CONTIDOS, CRITERIOS SOBRE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE: MÍNIMOS ESIXIBLES. PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

OBXECTIVOS XERAIS DA ESO

- ▣ a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- ▣ b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- ▣ c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- ▣ d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
- ▣ e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- ▣ f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- ▣ g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- ▣ h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
- ▣ i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.
- ▣ l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

- ▣ m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.
- ▣ n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.
- ▣ ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.
- ▣ o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

CRITERIOS SOBRE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO

“Os referentes para a comprobación do grao de adquisición das competencias e o logro dos obxectivos da etapa nas avaliacións das materias dos bloques de materias troncais, específicas e de libre configuración autonómica serán os criterios de avaliación e os estándares de aprendizaxe” (Decreto 86/2015 do 25 de xuño)

Especificamos a continuación os mínimos esixibles:

CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE: MÍNIMOS ESIXIBLES
Bloque 1. O latín, orixe das linguas romances		
B1.1. Marco xeográfico da lingua.	B1.1. Coñecer e localizar en mapas o marco xeográfico da lingua latina.	Sinala sobre un mapa o marco xeográfico da civilización romana no seu período de maior expansión situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos, en especial da Península Ibérica, coñecidos pola súa relevancia histórica.
B1.2. O indoeuropeo. Linguas indoeuropeas e familias lingüísticas.	B1.2. Identificar o indoeuropeo como a lingua nai da maioría das linguas faladas en Europa hoxe en día.	Define o indoeuropeo e reconece as linguas indoeuropeas e as súas familias, delimitando nun mapa a zona de orixe e as zonas de expansión.
B1.2. O indoeuropeo. Linguas indoeuropeas e familias lingüísticas.	B1.3. Agrupar as linguas indoeuropeas en familias lingüísticas e localizalas nun mapa.	Identifica varias das linguas que se falan actualmente en Europa, diferenciando pola súa orixe entre indoeuropeas e non indoeuropeas, clasifica as primeiras en familias lingüísticas e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.
B1.3. Linguas de España: linguas romances e non romances.	B1.4. Coñecer as orixes das linguas faladas en España, clasificalas e localizalas nun mapa, e delimitar o marco xeográfico das linguas romances faladas en Europa.	Identifica as linguas que se falan en España, diferenciando pola súa orixe as romances e as non romances, e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan. Identifica e sinala sobre un mapa as principais linguas romances que se falan en Europa.
B1.4. Palabras patrimoniais e cultismos.	B1.5. Distinguir e identificar palabras patrimoniais e cultismos.	Identifica e diferencia palabras patrimoniais e cultismos en relación co termo de orixe.

B1.5. Nocións básicas de evolución fonética, morfolóxica e semántica do latín ao galego e ao castelán	B1.6. Coñecer e aplicar as regras fundamentais da evolución fonética do latín ao galego e ao castelán, partindo dos étimos latinos.	Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán aplicando as principais regras fonéticas de evolución.
Bloque 2. Sistema de lingua latina: elementos básicos		
B2.1. Orixes da escritura. Sistemas de escritura.	B2.1. Recoñecer sistemas de escritura e distinguilos do alfabeto.	Distingue do alfabeto diferentes sistemas de escritura e os describe
B2.2. Alfabetos coa súa orixe no alfabeto latino.	B2.2. Coñece a orixe do alfabeto nas linguas modernas e identifica os tipos de alfabeto empregados hoxe en día en Europa	Explica a orixe dos alfabetos do galego e do castelán e os das linguas estranxeiras ofertadas polo Centro partindo do abecedario latino.
B2.3. Pronuncia do latín.	B2.3. Coñecer e aplicar con corrección as normas básicas da pronuncia en latín.	Le en voz alta textos latinos de certa extensión coa pronuncia correcta.
Bloque 3. Morfoloxía		
B3.1. Formantes das palabras.	B3.1. Identificar e distinguir os formantes das palabras.	Descompón palabras nos seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e morfemas, e servíndose destes para identificar desinencias e explicar o concepto de flexión e paradigma.
B3.2. Tipos de palabras: variables e invariables.	B3.2. Distinguir e clasificar tipos de palabras.	Distingue palabras variables e invariables, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas.
B3.3. Concepto de declinación e conxugación.	B3.3. Comprender o concepto de declinación e conxugación.	Define o concepto de declinación e conxugación.
B3.4. Flexión nominal e pronominal: substantivos, adxectivos e pronomes.	B3.4. Coñecer as declinacións, encadrar as palabras dentro da súa categoría e declinalas e declinalas correctamente.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Enuncia correctamente substantivos, adxectivos e pronomes en latín, distíngueos a partir do seu enunciado e clasifícalos segundo a súa categoría e a súa declinación. ▪ Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma de flexión correspondente.
B3.5. Flexión verbal.	B3.5. Coñecer as conxugacións, encadrar os verbos dentro da súa conxugación, enuncialos e conxugalos correctamente.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Identifica as conxugacións verbais latinas e clasifica os verbos segundo a súa conxugación a partir do seu enunciado. ▪ Coñece e identifica as formas que compoñen o enunciado dos verbos de paradigmas regulares e reconece a partir destas os modelos de conxugación.
B3.5. Flexión verbal.	B3.6. Recoñecer as formas dos tempos verbais formados a partir do tema de presente e de perfecto tanto en voz activa como en voz pasiva, así como as formas non persoais do verbo: infinitivo de presente activo e participio de perfecto.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Identifica correctamente as principais formas derivadas de cada tema verbal latino: en voz activa o modo indicativo, tanto do tema de presente como do tema de perfecto; en pasiva, o presente, o pretérito imperfecto, o futuro imperfecto e o pretérito perfecto de indicativo. ▪ Identifica formas non persoais do verbo, como o infinitivo de presente activo e o participio de perfecto. ▪ Traduce correctamente ao galego e ao castelán diferentes formas verbais latinas.
Bloque 4. Sintaxe		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Elementos da oración. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Coñecer e analizar as funcións das palabras na oración. 	Analiza morfolóxica e sintacticamente frases e textos adaptados, identificando correctamente as categorías gramaticais

		presentes nas palabras con flexión e explicando as funcións na oración.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Casos latinos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Coñecer os nomes dos casos latinos, identificar as principais funcións que realizan na oración e saber traducir os casos á lingua materna adecuadamente. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Enumera correctamente os nomes dos casos que existen en flexión nominal e pronominal latina, e explica as principais funcións que realizan dentro da oración. ▪ Traduce correctamente á súa lingua os casos latinos presentes nos textos e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Concordancia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Recoñecer as regras de concordancia na lingua latina e a súa correspondencia no galego e no castelán. 	Recoñece nos textos as regras e a concordancia latina, e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Oración simple: oracións atributivas e predicativas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Recoñecer e clasificar os tipos de oración simple. 	Compara e clasifica tipos de oracións simples, e identifica as súas características.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.5. Oración composta: oracións coordinadas e subordinadas de relativo 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.5. Distinguir as oracións simples das compostas e, dentro destas últimas, as coordinadas das subordinadas (oracións de relativo) 	Compara e clasifica tipos de oracións compostas, e diferéncias das oracións simples. Recoñece, analiza e traduce as oracións de relativo
Bloque 5. Roma: historia, cultura e civilización		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Períodos da historia de Roma. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Coñecer os feitos históricos das etapas da historia de Roma e encadralos no seu período correspondente. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Distingue as etapas da historia de Roma e explica os seus trazos esenciais e as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras. ▪ Sabe enmarcar determinados feitos históricos no período histórico correspondente.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.3. Organización política e social de Roma. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.4. Coñecer os rasgos fundamentais da organización política e social de Roma. 	Describe os trazos esenciais que caracterizan as sucesivas formas de organización do sistema político romano.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.3. A familia romana. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.3. Coñecer a composición da familia romana e os papeis asignados aos seus membros. 	Identifica e explica os papeis que desempeña dentro da familia cada un dos seus membros, e analiza a través deles os estereotipos culturais da época en comparación cos actuais.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.4. Mitoloxía e relixión. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.4. Coñecer os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina. 	Identifica os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinala os trazos que os caracterizan e establece relacións entre os deuses máis importantes.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.6. Espectáculos públicos: teatro, circo e anfiteatro 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.7. Coñecer os espectáculos públicos realizados no teatro, no circo e no anfiteatro, e a súa relación co mundo actual. 	Describe as características dos tipos de espectáculos públicos celebrados no teatro, no circo e no anfiteatro, valora o seu mantemento no mundo actual e sitúa nun mapa os teatros, os circos e os anfiteatros conservados máis importantes.
Bloque 6. Textos		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.1. Análise morfolóxica e sintáctica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.1. Aplicar os coñecementos básicos de morfoloxía e sintaxe para se iniciar na interpretación, na tradución e na retroversión de frases de dificultade progresiva e textos adaptados. 	Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de frases de dificultade graduada e textos adaptados, para efectuar correctamente a súa tradución ou retroversión.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.2. Comparación das estruturas latinas coas das linguas propias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.2. Comparar as estruturas latinas coas das linguas propias. 	Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de forma global, relacionando estruturas latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.3. Iniciación ás técnicas de tradución. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.3. Utilizar correctamente manuais e o vocabulario, recoñecendo e 	Utiliza correctamente os manuais de gramática e o vocabulario, analizando a

	analizando toda a información que proporcionan.	información que proporcionan, para traducir pequenos textos.
▪ B6.5. Produción de pequenos textos propios en lingua latina.	▪ B6.5. Redactar en lingua latina pequenos textos de produción propia.	Redacta frases sinxelas en latín sobre un tema proposto
Bloque 7. Léxico		
▪ B7.1. Vocabulario básico latino: léxico transparente; palabras de maior frecuencia.	▪ B7.1. Coñecer, identificar e traducir o léxico latino transparente e as palabras de maior frecuencia.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Deduce o significado de termos latinos non estudados, partindo do contexto ou de palabras da lingua propia. ▪ Identifica e explica as palabras transparentes e de maior frecuencia.
▪ B7.2. Composición e derivación culta.	▪ B7.3. Recoñecer os elementos léxicos latinos que permanecen nas linguas do alumnado.	Identifica a etimoloxía de palabras de léxico común das linguas propias e explica a partir desta o seu significado
▪ B7.3. Locucións latinas de uso actual	▪ B7.4. Coñecer o significado das principais locucións latinas de uso actual e saber emplealas nun contexto idóneo.	Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual e sabe empregalas no seu contexto axeitado, cando se expresa na súa propia lingua.

En canto aos criterios de **cualificación**, teranse en conta de xeito prioritario, por unha banda, que o alumnado acade os obxectivos, contidos e o grao mínimo dos estándares mencionados anteriormente e, por outra, o feito de que a avaliación é continua e progresiva.

En cada avaliación teranse en conta as seguintes porcentaxes:

- ✓ Actitud ante o proceso de aprendizaxe e intervencións. Traballo diario na aula e na casa. Caderno da materia: 10%
- ✓ Controis orais e/ou escritos parciais (non máis de catro estándares). Traballos individuais ou en grupo previo aviso: 20%
- ✓ Exames escritos: 70%

As observacións sobre a actitude ante o proceso de aprendizaxe e intervencións do alumno na aula, o seu traballo diario e o caderno da materia terán unha puntuación conxunta de 0 a 10 ao final de cada avaliación. Esta constituirá o 10% da nota final dunha avaliación dada.

Os controis orais e/ou escritos parciais (non abranguerán en ningún caso máis de catro estándares) e os traballos en grupo terán, cada un deles unha puntuación de 0 a 10 puntos. A nota media das cualificacións conxuntas constituirá o 20% da nota final dunha avaliación dada.

Os exames escritos –tantos como se consideren oportunos segundo a evolución xeral da clase- terán unha puntuación de 0 a 10 puntos. En cada un deles, se aparecen cuestións pertencentes a diferentess bloques, terán maior puntuación as relacionadas co bloque 3, seguidas daquelas pertencentes aos bloques 4 e 6; finalmente, a menor puntuación coresponderá as cuestións relacionadas cos bloques 1, 2, 5 e 7 (Como orientación pódense ver as porcentaxes asignadas aos bloques na proba final do curso) Pola súa banda, os estándares terán un peso proporcional dentro de cada bloque. A nota media destas probas escritas constituirá o 70% da nota final dunha avaliación dada.

O alumno/a que teña aprobada a terceira avaliación terá aprobado o curso. A nota final calcularase do seguinte xeito:

- No caso de que a evolución do alumno sexa marcadamente ascendente a nota final será a acadada na terceira avaliación.
- No caso dunha involución ou dun desenvolvemento irregular, a nota final calcularase seguindo as seguintes porcentaxes: 80% a terceira avaliación, 10% a segunda e a primeira.

Para todos aqueles alumnos que necesiten recuperar unha parte ou partes concreta/s das avaliacións primeira e segunda faranse, previo reforzo, recuperacións parciais ao comezo da

seguinte avaliación. Na terceira avaliación poderá recuperarse todo o curso cun exame final que responderá ao grao mínimo de consecución dos estándares. A súa vez, ponderaranse de xeito proporcional tales estándares dos bloques 1, 2, 5 e 7 dun lado, do bloque 3 doutro e dos bloques 4 e 6 doutro. As porcentaxes dos distintos bloques no devandito examen final serán as seguintes:

- ✓ Bloques 1, 2, 5 e 7: 15%
- ✓ Bloque 3: 55%
- ✓ Bloques 4 e 6: 30%

En caso de atopar a un alumno copiando nalgunha das probas escritas, entregaráselle de forma inmediata a mesma proba e o tempo seguirá sendo o establecido nun principio para o conxunto da clase.

Pola súa banda, **se non se superase o proceso ordinario de ensino-aprendizaxe**, realizarase unha proba extraordinaria no mes de xullo cos mesmos presupostos e das mesmas características que as descritas no caso da recuperación final do curso ordinario.

BACHARELATO LATÍN I E II

OBXECTIVOS XERAIS DO BACHARELATO

O bacharelato contribuirá a desenvolver no alumnado as capacidades que lle permitan:

- a) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española e do Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sustentabilidade.
- b) Consolidar unha madurez persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.
- c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes e, en particular, a violencia contra a muller, e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.
- d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- e) Dominar, tanto na súa expresión oral como na escrita, a lingua galega e a lingua castelá.
- f) Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.
- g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e da comunicación.
- h) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de xeito solidario no desenvolvemento e na mellora do seu contorno social.
- i) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais, e dominar as habilidades básicas propias da modalidade elixida.
- l) Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e da tecnoloxía ao

cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sustentable do territorio, con especial referencia ao territorio galego.

m) Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.

n) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural.

ñ) Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social, e impulsar condutas e hábitos saudables.

o) Afianzar actitudes de respecto e prevención no ámbito da seguridade viaria.

p) Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia, e contribuír á súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado.

LATÍN I

CRITERIOS SOBRE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO

“Os referentes para a comprobación do grao de adquisición das competencias e o logro dos obxectivos da etapa nas avaliacións das materias dos bloques de materias troncais, específicas e de libre configuración autonómica serán os criterios de avaliación e os estándares de aprendizaxe” (Decreto 86/2015 do 25 de xuño)

Especificamos a continuación os mínimos esixibles:

CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE: MÍNIMOS ESIXIBLES
Bloque 1. O latín, orixe das linguas romances		
B1.1. Marco xeográfico da lingua.	B1.1. Coñecer e localizar en mapas o marco xeográfico da lingua latina.	Sinala sobre un mapa o marco xeográfico da civilización romana no seu período de maior expansión situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos, en especial da Península Ibérica, coñecidos pola súa relevancia histórica.
B1.2. O indoeuropeo. Linguas indoeuropeas e familias lingüísticas.	B1.2. Identificar o indoeuropeo como a lingua nai da maioría das linguas faladas en Europa hoxe en día.	Define o indoeuropeo e recoñece as linguas indoeuropeas e as súas familias, delimitando nun mapa a zona de orixe e as zonas de expansión.
B1.2. O indoeuropeo. Linguas indoeuropeas e familias lingüísticas.	B1.3. Agrupar as linguas indoeuropeas en familias lingüísticas e localizalas nun mapa.	Identifica varias das linguas que se falan actualmente en Europa, diferenciando pola súa orixe entre indoeuropeas e non indoeuropeas, clasifica as primeiras en familias lingüísticas e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.
B1.3. Linguas de España: linguas romances e non romances.	B1.4. Coñecer as orixes das linguas faladas en España, clasificalas e localizalas nun mapa, e delimitar o marco xeográfico das linguas romances faladas no mundo, recoñecendo as súas características.	Identifica as linguas que se falan en España, diferenciando pola súa orixe as romances e as non romances, e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan. delimita o marco xeográfico das linguas romances faladas no mundo e diferencia unhas doutras

B1.4. Orixe, evolución e etapas do latín. Palabras patrimoniais e cultismos.	B1.5. Distinguir as principais etapas na evolución do latín e recoñecer e identificar palabras patrimoniais e cultismos.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Distingue e delimita as etapas do latín, recoñece e distingue a partir do étimo latino cultismos e termos patrimoniais, e explica as evolucións que se producen nun caso e no outro. ▪ Coñece exemplos de termos latinos que deron orixe tanto a unha palabra patrimonial como a un cultismo, e sinala as diferenzas de uso e significado entre ambos. ▪ Demostra a presenza do latín no século XXI en campos como a ciencia, a cultura, a publicidade, os medios de comunicación, internet e as redes sociais.
B1.5. Nocións básicas de evolución fonética e semántica do latín ao galego e ao castelán	B1.6. Coñecer e aplicar as regras fundamentais da evolución fonética, e recoñecer os procesos de evolución semántica do latín ao galego e ao castelán, partindo dos étimos latinos.	Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán, aplicando as principais regras fonéticas de evolución, e recoñece palabras da súa lingua que sufriron procesos de evolución semántica.
Bloque 2. Sistema de lingua latina: elementos básicos		
B2.1. Orixe da escritura. Sistemas de escritura.	B2.1. Recoñecer sistemas de escritura e distinguilos do alfabeto.	Clasifica os diferentes tipos de escritura e recoñece as súas diferenzas en natureza e función.
B2.2. Orixe e evolución do alfabeto latino	B2.3. Coñece a orixe do alfabeto nas linguas modernas.	Explica a orixe latina dos alfabetos de diferentes linguas de Europa, principalmente do galego e o castelán así como das linguas estranxeiras ofertadas polo Centro.
B2.3. Pronuncia do latín.	B2.4. Coñecer e aplicar con corrección as normas básicas da pronuncia en latín.	Le con pronuncia e acentuación correctas textos latinos
Bloque 3. Morfoloxía		
B3.1. Formantes das palabras.	B3.1. Coñecer, identificar e distinguir os formantes das palabras.	Descompón palabras nos seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e morfemas, e servíndose destes para identificar desinencias e explicar o concepto de flexión e paradigma.
B3.2. Tipos de palabras: variables e invariables.	B3.2. Distinguir e clasificar tipos de palabras a partir do seu enunciado.	Distingue palabras variables e invariables, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas.
B3.3. Concepto de declinación e conxugación.	B3.3. Comprender o concepto de declinación e conxugación.	Declina e/ou conxuga correctamente palabras propostas segundo a súa categoría, explicando e ilustrando con exemplos as características que diferencian os conceptos de declinación e conxugación
B3.4. Flexión nominal e pronominal: substantivos, adxectivos e pronomes.	B3.4. Coñecer as declinacións, encadrar as palabras dentro da súa categoría e declinación, enuncialas e declinalas correctamente.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Enuncia e localiza correctamente substantivos, adxectivos e pronomes en latín, distíngueos a partir do seu enunciado e clasifícaos segundo a súa categoría e a súa declinación. ▪ Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma de flexión correspondente.
B3.5. Flexión verbal.	B3.5. Coñecer as conxugacións, encadrar os verbos dentro da súa conxugación, enuncialos e conxugalos correctamente.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Clasifica verbos segundo a súa conxugación partindo do seu enunciado e describe os trazos polos que se recoñecen os modelos de flexión verbal. ▪ Coñece e identifica as formas que compoñen o enunciado dos

		<p>verbos de paradigmas regulares e recoñece a partir destas os modelos de conxugación.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Conxuga os tempos verbais máis frecuentes en voz activa e pasiva, aplicando correctamente os paradigmas correspondentes. ▪
B3.5. Flexión verbal.	B3.6. Analizar o funcionamento dos temas verbais latinos de presente e de perfecto, e recoñecer as formas dos tempos verbais formados a partir de eles, tanto en voz activa como en voz pasiva.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Explica o uso dos temas verbais latinos, identificando correctamente as formas derivadas de cada un. ▪ Cambia de voz as formas verbais identificando e manexando con seguridade os formantes que expresan este accidente verbal. ▪ Distingue formas persoais e non persoais dos verbos, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas. ▪ Traduce correctamente ao galego e ao castelán formas verbais latinas, e compara os tempos e os modos verbais presentes no latín cos do galego e os do castelán.
B3.5. Flexión verbal	B3.7. Diferenciar formas persoais e non persoais do verbo, e recoñecer as categorías gramaticais presentes en cada unha.	Distingue formas persoais e non persoais dos verbos, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas.
B3.5. Flexión verbal.	B3.8. Traducir ao galego e ao castelán as formas verbais latinas e comparar os sistemas verbais.	Traduce correctamente ao galego e ao castelán formas verbais latinas, e compara os tempos e os modos verbais presentes no latín cos do galego e os do castelán.
Bloque 4. Sintaxe		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Elementos da oración. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Coñecer e analizar as funcións das palabras na oración. 	Analiza morfoloxicamente e sintacticamente frases e textos de dificultade graduada, identificando correctamente as categorías gramaticais presentes nas palabras con flexión e explicando as funcións que realizan na oración.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Casos latinos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Coñecer os nomes dos casos latinos, identificar as principais funcións que realizan na oración e saber traducir os casos á lingua materna adecuadamente. 	. Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal e pronominal latina, explica as súas funcións dentro da oración e ilustra con exemplos a forma axeitada de traducilos.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Concordancia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Recoñecer as regras de concordancia na lingua latina e a súa correspondencia no galego e no castelán. 	Recoñece nos textos as regras e a concordancia latina, e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Oración simple: oracións atributivas e predicativas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4. Recoñecer e clasificar os tipos de oración simple. 	Compara e clasifica tipos de oracións simples, e identifica e explica en cada caso as súas características.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.5. Oración composta: coordinación e subordinación 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.5. Distinguir as oracións simples das compostas e, dentro destas últimas, as coordinadas das subordinadas (especialmente oracións de relativo) 	Distingue as oracións simples das compostas e, dentro destas últimas, as coordinadas das subordinadas, os tipos de coordinadas e os nexos que as caracterizan. Dentro das subordinadas, especialmente as de relativo, de cum e de ut. Señala en cada caso exemplos que expliquen as súas características.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.6. Construcións de infinitivo e de participio 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.6. Coñecer as funcións das formas non persoais nas oracións: 	Identifica as funcións que realizan as formas non persoais (infinitivo e participio) dentro da oración e compara exemplos do seu uso.

	infinitivo e participio.	
<ul style="list-style-type: none"> B4.6. Construcións de infinitivo e de participio 	<ul style="list-style-type: none"> B4.7. Identificar, distinguir e traducir correctamente as construcións de infinitivo e participio máis frecuentes. 	Recoñece, analiza e traduce correctamente as construcións de infinitivo e participio máis frecuentes, en relación con construcións análogas noutras linguas que coñece.
Bloque 5. Roma: historia, cultura e civilización		
B5.1. Períodos da historia de Roma.	B5.1. Coñecer os feitos históricos das etapas da historia de Roma e encadralos no seu período correspondente, e realizar eixes cronolóxicos.	<ul style="list-style-type: none"> Describe o marco histórico en que xorde e se desenvolve a civilización romana, sinala períodos dentro del Distingue as etapas da historia de Roma, explicando os seus trazos esenciais e as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras. Sabe enmarcar determinados feitos históricos na civilización e no período histórico correspondente, ponos en contexto e relacións con outras circunstancias contemporáneas. Pode elaborar eixes cronolóxicos nos que se representan os feitos históricos salientables, consultando diferentes fontes de información Describe os principais fitos históricos e os aspectos máis significativos da civilización latina, e analiza a súa influencia no devir histórico posterior.
B5.3. Organización política e social de Roma.	B5.4. Coñecer a organización política e social de Roma e recoñecer o seu mantemento actual.	<ul style="list-style-type: none"> Describe os elementos que caracterizan as sucesivas formas de organización do sistema político romano. Describe a organización e a evolución da sociedade romana, explicando as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha, relacionando estes aspectos cos valores cívicos existentes na época e comparándoos cos actuais
B5.4. Mitoloxía e relixión. Ritos funerarios.	B5.4. Coñecer os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinalando os trazos que os caracterizan, os seus atributos e o ámbito de influencia, explica a súa xenealoxía e establece relacións entre os deuses. Identifica deuses, semideuses e heroes dentro do imaxinario mítico, e explica os principais aspectos que diferencian uns dos outros.
B5.4. Mitoloxía e relixión. Ritos funerarios.	B5.6. Coñecer os deuses, os mitos, os heroes e as lendas latinas principais, e establecer semellanzas e diferenzas entre os mitos e os heroes antigos e os actuais.	Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, analizando a influencia da tradición clásica neste fenómeno, sinalando as semellanzas e as principais diferenzas entre ambos tratamentos, e asociándoas a outros trazos culturais propios de cada época.
B5.6. obras públicas e urbanismo.	B5.9. Identificar os rasgos máis salientables das edificacións públicas e do urbanismo romano, e sinala a súa presenza dentro do patrimonio histórico de España e Europa.	Localiza nun mapa os principais exemplos de edificacións públicas romanas que forman parte do patrimonio español e europeo.
Bloque 6. Textos		
B6.1. Análise morfolóxica, sintáctica e semántica	B6.1. Coñecer e aplicar os coñecementos morfolóxicos,	Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica, sintáctica e semántica de textos

	sintácticos e léxicos da lingua latina para a interpretación, a tradución e a retroversión de textos de dificultade progresiva.	de dificultade graduada, para efectuar correctamente a súa tradución ou retroversión.
B6.2. Comparación das estruturas latinas coas das linguas propias.	B6.2. Comparar as estruturas latinas coas das linguas propias.	<ul style="list-style-type: none"> Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de forma global, relacionando estruturas latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece.
B6.3. Iniciación ás técnicas de tradución.	B6.3. Utilizar correctamente manuais e dicionarios, recoñecendo e analizando toda a información que proporcionan.	Utiliza correctamente o dicionario, analizando e valorando correctamente a información gramatical incluída nos seus manuais e nas súas entradas, e localiza o significado de palabras que entrañen dificultade, identificando entre varias acepcións o sentido máis axeitado para a tradución do texto.
B6.5. Produción de pequenos textos propios en lingua latina.	B6.5. Redactar en lingua latina pequenos textos de produción propia.	Redacta frases sinxelas en latín sobre un tema proposto
B6.5. Produción de pequenos textos propios en lingua latina.	B6.5. Realizar pequenos coloquios en latín con frases sinxelas e de dificultade progresiva.	Mantén un sinxelo diálogo preparado previamente sobre un tema xa acordado
Bloque 7. Léxico		
B7.1. Vocabulario básico latino: léxico transparente; palabras de maior frecuencia.	B7.1. Coñecer, identificar e traducir o léxico latino transparente e as palabras de maior frecuencia.	<ul style="list-style-type: none"> Deduce o significado de termos latinos non estudados, partindo do contexto ou de palabras da lingua propia ou doutras que coñece. Identifica e explica as palabras transparentes e de maior frecuencia.
B7.2. Composición e derivación culta. Lexemas, prefixos e sufixos.	B7.3. Distinguir e coñecer o significado dos principais prefixos que interveñen na composición e na derivación culta.	Identifica e explica os principais prefixos e sufixos, analizando o seu mantemento na propia lingua .
B7.3. Mantemento de elementos lingüísticos latinos	B7.3. Establecer mediante mecanismos de inferencia as relacións existentes entre determinados étimos latinos e os derivados nas linguas romances, especialmente as que o alumno coñece.	Deduce o significado das palabras das linguas romances que o alumno coñece a partir dos étimos latinos.
B7.3. Mantemento de elementos lingüísticos latinos	B7.4. Identificar e explicar os elementos léxicos latinos que permanecen nas linguas dos/das estudantes.	<ul style="list-style-type: none"> Identifica a etimoloxía de palabras de léxico común da lingua propia e explica a partir desta o seu significado. Relaciona palabras da mesma familia etimolóxica ou semántica.
B7.4. Locucións latinas de uso actual	B7.5. Coñecer o significado das principais locucións latinas de uso actual e saber emplealas nun contexto idóneo.	<ul style="list-style-type: none"> Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual e sabe empregalas no seu contexto axeitado, cando se expresa na súa propia lingua.

En canto aos criterios de **calificación**, teranse en conta de xeito prioritario, por unha banda, que o alumnado acade os obxectivos, contidos e o grao mínimo dos estándares mencionados anteriormente e, por outra, o feito de que a avaliación é continua e progresiva.

Realizaranse, cando menos, dúas probas escritas por trimestre para comprobar a consolidación e a asimilación satisfactoria dos correspondentes contidos e estándares. A estrutura das devanditas probas será a seguinte:

- ✓ Cuestións de morfoloxía e/ou sintaxe relacionadas directamente cos contidos e os estándares explicados e traballados: 70% da nota
- ✓ Tradución e análise dun texto latino: 20% da nota.

- ✓ Cuestións de etimoloxía, derivación e composición, sentido de expresións latinas ou cuestións de cultura e civilización romana incluídas no programa: 10% da nota.

En cada avaliación, un 80% da cualificación obterase das probas escritas. Outro 10% corresponde ao que poderíamos chamar actitude do alumno, que engloba aspectos como: atención, traballo diario na clase e na casa, esforzo por superar as dificultades, expresión oral e escrita, presentación coidada do caderno da asignatura coas correspondentes correccións dos exercicios e os apuntes sen erros e postos ao día. Ao final de cada avaliación, neste apartado haberá unha puntuación de 0 a 10. O 10% restante corresponde á nota media das puntuacións dos controis orais ou escritos parciais (non abrangerán máis de 4 estándares) e da realización e participación en actividades ou traballos individuais e colectivos: cada un deles cualificarase de 0 a 10.

O peso dos distintos estándares de cada bloque (mínimos esixibles) será proporcional.

O alumno/a que teña aprobada a terceira avaliación terá aprobado o curso. A nota final calcularase do seguinte xeito:

- No caso de que a evolución do alumno sexa marcadamente ascendente a nota final será a acadada na terceira avaliación.
- No caso dunha involución ou dun desenvolvemento irregular, a nota final calcularase seguindo as seguintes porcentaxes: 80% a terceira avaliación, 10% a segunda e a primeira

Para todos aqueles alumnos que necesiten recuperar unha parte ou partes concreta/s das avaliacións primeira e segunda faranse, previo reforzo, recuperacións parciais ao comezo da seguinte avaliación. Na terceira avaliación poderá recuperarse todo o curso cun exame final que responderá ao grao mínimo de consecución dos estándares, destacado en negrita en cada caso. As porcentaxes dos items da proba serán as descritas *supra*.

En caso de atopar a un alumno copiando nalgunha das probas escritas, entregaráselle de forma inmediata a mesma proba e o tempo seguirá sendo o establecido para o conxunto da clase.

Pola súa banda, **se non se superase o proceso ordinario de ensino-aprendizaxe**, realizarase unha proba extraordinaria cos mesmos presupostos e das mesmas características que as descritas no caso da recuperación final do curso ordinario.

NOTA AO BACHARELATO DE ADULTOS:

A causa do estatus especial deste tipo de ensino, terase en conta, dunha banda, a posibilidade de reducir a esquemas as oracións de VT e as de infinitivo, doutra, as porcentaxes de cualificación por avaliación serán de 70%/20%/10% e incluírase dentro do 20% a asistencia regular dos alumnos ás aulas xunto á valoración do que chamamos actitude do alumno.

LATÍN II

CRITERIOS SOBRE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO

“Os referentes para a comprobación do grao de adquisición das competencias e o logro dos obxectivos da etapa nas avaliacións das materias dos bloques de materias troncais, específicas e de libre configuración autonómica serán os criterios de avaliación e os estándares de aprendizaxe” (Decreto 86/2015 do 25 de xuño)

Especificamos a continuación os mínimos esixibles:

CONTIDOS	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE: MÍNIMOS ESIXIBLES
BLOQUE 1: O LATÍN ORIXE DAS LINGUAS ROMANCES		
<ul style="list-style-type: none"> B1.1. Mantemento de elementos lingüísticos latinos nas linguas modernas: palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.1. Distinguir e identificar palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos. 	Recoñece e distingue a partir do étimo latino termos patrimoniais, semicultismos e cultismos, e explica as evolucións que se producen nun e noutro caso.
BLOQUE 2: MORFOLOXÍA		
<ul style="list-style-type: none"> B2.1. Morfoloxía nominal e pronominal: formas menos usuais e irregulares. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.1. Coñecer as categorías gramaticais. 	Nomea e describe as categorías, e sinala os trazos que as distinguen.
<ul style="list-style-type: none"> B2.1. Morfoloxía nominal e pronominal: formas regulares e formas menos usuais e irregulares. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.2. Coñecer, identificar e distinguir os formantes das palabras. 	Identifica e distingue en palabras propostas os seus formantes, diferenciando lexemas e morfemas, e procurando exemplos noutros termos nos que estean presentes.
<ul style="list-style-type: none"> B2.1. Morfoloxía nominal e pronominal: formas regulares e formas menos usuais e irregulares. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.3. Realizar a análise morfolóxica das palabras dun texto latino e enuncialas. 	Analiza morfoloxicamente palabras presentes nos exercicios ou nun texto latino, identifica correctamente os seus formantes e sinala o seu enunciado.
<ul style="list-style-type: none"> B2.1. Morfoloxía nominal e pronominal: formas regulares e formas menos usuais e irregulares. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.4. Identificar, declinar e traducir todas as formas nominais e pronominais. 	<ul style="list-style-type: none"> Identifica con seguridade e axudándose do dicionario calquera tipo de formas nominais e pronominais, declínaas e sinala o seu equivalente en galego e en castelán. Aplica os seus coñecementos da morfoloxía nominal e pronominal latina para realizar traducións e retroversións, axudándose do dicionario.
<ul style="list-style-type: none"> B2.2. Morfoloxía verbal: Paradigmas regulares e verbos irregulares e defectivos. Formas nominais do verbo: xerundio, xerundivo e supino. Conxugación perifrástica. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.5. Identificar, conxugar, traducir e efectuar a retroversión de todas as formas verbais. 	<ul style="list-style-type: none"> Identifica con seguridade e axudándose do dicionario calquera tipo de formas verbais, conxúgaas e sinala o seu equivalente en galego e en castelán. Aplica os seus coñecementos da morfoloxía verbal latina para realizar traducións e retroversións, axudándose do dicionario.
BLOQUE 3: SINTAXE		
<ul style="list-style-type: none"> B3.1. Estudo pormenorizado da sintaxe nominal e pronominal. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.1. Coñecer e aplicar os coñecementos da sintaxe nominal e pronominal para a tradución de textos latinos. 	<ul style="list-style-type: none"> LA2B3.1.1. Utiliza axeitadamente a análise da sintaxe nominal e pronominal dun texto para efectuar correctamente a súa tradución.
<ul style="list-style-type: none"> B3.2. Tipos de oracións e construcións sintácticas. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.2. Recoñecer e clasificar as oracións e as construcións sintácticas latinas. 	<ul style="list-style-type: none"> LA2B3.2.1. Recoñece, distingue e clasifica os tipos de oracións e as construcións sintácticas latinas, e relaciónaas con construcións análogas existentes noutras linguas que coñeza.
<ul style="list-style-type: none"> B3.2. Tipos de oracións e construcións sintácticas. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.3. Relacionar e aplicar coñecementos sobre elementos e construcións sintácticas en interpretación e tradución de textos latinos. 	<ul style="list-style-type: none"> LA2B3.3.1. Identifica na análise de frases e textos de dificultade graduada elementos sintácticos propios da lingua latina, e relaciónaas para traducilos cos seus equivalentes en galego e en castelán.
<ul style="list-style-type: none"> B3.3. Oración composta: coordinación e subordinación. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.4. Definir, comprender e recoñecer os diferentes tipos de 	<ul style="list-style-type: none"> LA2B3.4.1. Define e comprende os conceptos de oración composta,

	oracións compostas, coordinadas e subordinadas.	coordinación e subordinación, sinala exemplos nos textos e reconece os tipos de oracións compostas, tanto coordinadas como subordinadas, así como os nexos que as caracterizan.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Construcións de infinitivo, participio, xerundio, xerundivo e supino. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5. Coñecer as funcións das formas non persoais do verbo: infinitivo, participio, xerundio, xerundivo e supino. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LA2B3.5.1. Identifica formas non persoais do verbo en frases e textos, tradúceas correctamente e explica as súas funcións.
BLOQUE 4: LITERATURA LATINA		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Transmisión literaria e xéneros literarios latinos: épica, historiografía, lírica, oratoria, comedia e fábula. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Coñecer as características dos xéneros literarios latinos, os seus autores, as obras máis representativas e as súas influencias na literatura posterior. 	Describe as características esenciais dos seguintes xéneros literarios latinos: teatro, oratoria e retórica, épica, lírica, historia e fábula. Identifica e sinala a súa presenza en textos propostos.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Transmisión literaria e xéneros literarios latinos: épica, historiografía, lírica, oratoria, comedia e fábula. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Coñecer os fitos esenciais da literatura latina como base literaria da literatura e da cultura europea e occidental. 	Nomea os seguintes autores representativos da literatura latina, encádraos no seu contexto cultural, e cita e explica as súas obras máis coñecidas: Plauto, Cicerón, Virxilio, Horacio, Tito Livio, Eutropio e Fedro
BLOQUE 5: TEXTOS		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Tradución e interpretación de textos latinos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Realizar a tradución e interpretación de textos latinos orixinais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LA2B5.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de textos latinos para efectuar correctamente a súa tradución (Autores: Eutropio e Fedro)
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Tradución e interpretación de textos latinos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.2. Utilizar o dicionario, analizar e valorar correctamente a información gramatical que proporciona e procurar o termo máis acaído na lingua propia para a tradución do texto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LA2B5.2.1. Utiliza con seguridade e autonomía o dicionario, analizando e valorando correctamente a información gramatical que proporciona, e identifica en cada caso o termo máis acaído na lingua propia, en función do contexto e do estilo empregado polo autor, para unha correcta tradución do texto.
BLOQUE 6: LÉXICO		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.1. Etimoloxía e orixe das palabras da propia lingua. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.2. Recoñecer os elementos léxicos latinos que permanecen nas linguas dos/das estudantes. 	Identifica a etimoloxía e coñece o significado dos 75 topónimos sinalados pola CIUG
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.3. Locucións e expresións latinas incorporadas á lingua coloquial e á literaria. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.3. Coñecer o significado das principais locucións latinas de uso actual e saber empregalas nun contexto axeitado. 	Comprende, explica e emprega na lingua propia e no contexto axeitado as 150 locucións e expresións latinas indicadas pola CIUG
<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.4. Composición e derivación culta: lexemas, prefixos e sufixos de orixe latina e grega. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.4. Recoñecer a presenza de latinismos e helenismos na linguaxe científica e na fala culta, e deducir o seu significado a partir dos correspondentes termos latinos e gregos. 	Recoñece os principais prefixos e sufixos na composición e derivación de palabras en castelán e galego e explica o significado que aqueles aportan aos termos simples

En canto aos criterios de **calificación**, teranse en conta de xeito prioritario, por unha banda, que o alumnado acade os obxectivos, contidos e o grao mínimo dos estándares mencionados anteriormente e, por outra, o feito de que a avaliación é continua e progresiva.

Faranse, cando menos, dúas probas escritas por avaliación nas que as porcentaxes de puntuación das cuestións relacionadas cos diferentes bloques terán en conta o réxime de prioridades establecido pola CIUG.

Na 1ª e 2ª avaliacións e 1ª proba escrita da 3ª:

- ✓ Bloques 2 (Morfoloxía), 3 (Sintaxe) e 5 (Textos de Eutropio e /ou Fedro): 70% da nota
- ✓ Bloque 4: Literatura latina: 20% da nota
- ✓ Bloques 1 (O latín: Orixe das linguas romances) e 6 (Léxico): 10% da nota.

O exame final da 3ª Avaliación adaptarase por completo ao modelo das probas da Universidade e constará das seguintes partes:

- ✓ Tradución dun texto de Eutropio ou Fedro (a elixir): 7 puntos.
- ✓ Cuestión teórica de Literatura Latina: 1,5 puntos.
- ✓ Una cuestión sobre prefixos, outra sobre locucións e outra máis sobre toponimia a elixir dúas (0,75 puntos cada unha)

En cada avaliación, un 90% da cualificación obterase das probas escritas. O outro 10% corresponde ao que poderíamos chamar actitude do alumno, que engloba aspectos como: atención, traballo diario na clase e na casa, esforzo por superar as dificultades, expresión oral e escrita, presentación coidada do caderno da asignatura coas correspondentes correccións dos exercicios e os apuntes sen erros e postos ao día, realización e participación en actividades ou traballos individuais e colectivos.

O alumno/a que teña aprobada a terceira avaliación terá aprobado o curso. A nota final calcularase do seguinte xeito:

- No caso de que a evolución do alumno sexa marcadamente ascendente a nota final será a acadada na terceira avaliación.
- No caso dunha involución ou dun desenvolvemento irregular, a nota final calcularase seguindo as seguintes porcentaxes: 80% a terceira avaliación, 10% a segunda e a primeira

Para todos aqueles alumnos que necesiten recuperar unha parte ou partes concreta/s das avaliacións primeira e segunda faranse, previo reforzo, recuperacións parciais ao comezo da seguinte avaliación. Na terceira avaliación poderá recuperarse todo o curso co exame final descrito *supra*.

En caso de atopar a un alumno copiando nalgunha das probas escritas, entregaráselle de forma inmediata a mesma proba e o tempo seguirá sendo o establecido para o conxunto da clase.

Pola súa banda, **se non se superase o proceso ordinario de ensino-aprendizaxe**, realizarase unha proba extraordinaria no mes de xullo cos mesmos presupostos e das mesmas características que as descritas no caso da recuperación final do curso ordinario.

NOTA AO BACHARELATO DE ADULTOS:

A causa do estatus especial deste tipo de ensino, terase en conta, dunha banda, a posibilidade de reducir os textos de tradución a Eutropio, autor menos esixente no que á sintaxe se refire, doutra, variaranse as porcentaxes de cualificación por avaliación a un 80%/20% e incluírase neste último 20% a asistencia regular dos alumnos ás aulas.

PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN: LATÍN ESO, LATÍN I E LATÍN II

Como se ten visto, este Departamento non considera as notas das probas escritas e/ou orais cunha data fixa o criterio único á hora de decidir a nota da correspondente avaliación. Á devandita nota de avaliación haberá que sumar (Cf. as porcentaxes concretas en cada curso) toda a suma de

cualificacións obtidas no día a día, unha vez aplicados **procedementos** de avaliación tales como os intercambios orais entre profesor e alumno, a observación sistemática de actitudes ante o proceso de aprendizaxe (atención, exposición de dúbidas, intervencións no proceso de desenvolvemento da explicación...), a análise das diferentes producións dos alumnos e do modo en que están a traballar, tanto en grupo como de xeito individual. Os **instrumentos** concretos serán o esquema pregunta-resposta durante as diferentes explicacións, os modos –e non só os contidos- das exposicións orais en grupo de diversos temas culturais (tipo de presentación –mellor se é coa axuda da informática-, inventiva, orixinalidade, intento de acercamento dos contidos aos nosos días de xeito visual, modos de busca de información segundo as fontes e os soportes), o resumo escrito por parte do resto dos alumnos das devanditas exposicións orais, o comentario individual de diferentes textos sobre contidos culturais co fin de utilizar os coñecementos adquiridos e valorar os modos de vida e as formas de pensamento romanos en comparación cos nosos, os exercicios de morfosintaxe e de léxico, os exercicios baseados na comparación entre as distintas linguas obxecto de estudo do alumno, os xogos para o reforzo dos contidos de todo tipo introducidos ata ese momento, as lecturas en voz alta de fragmentos históricos, épicos e dramáticos (no seu caso, a representación de fragmentos dunha comedia de Plauto), a busca de distintos termos latinos en textos actuais, tanto históricos e literarios como periodísticos e publicitarios. O caderno de clase do alumno cobra un protagonismo especial como testemuña da súa dedicación, interese, capacidade e creatividade (ou da falta dos mesmos).